

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Med dvema mlinskima kamnoma

Pomorska vojna, to je gospodarski del spopada med tremi veleilami, Anglije in Francije na eni, Nemčije na drugi strani, zavzema čedalje bolj obliko. Hujšo v mnogem pogledu. Anglija je blokada svojega nasprotnika razširila na njegov uvoz in njegov izvoz. Glede tistega dela nemškega prometa, ki gre po morskih cestah, zadostujeta angleško in francosko brodogradnja, da namero izpeljeta skoraj v polnem obsegu. Glede nemškega prometa, ki gre v tuje države po suhih cestah, ki torej združenemu brodogradnji niso na strel, se pa Anglija in Francija trudita pri nevtralnih suhozemskih sosedah Nemčije, da bi jih z drugimi primernimi sredstvi odvrgli od Nemčije tako kot prodajalce živeža in surovin, kakor kot kupovalce industrijskih izdelkov ali kot posredovalce za trgovino s prekomorskimi državami. Nemčija na drugi strani se blokada upira, jo hoče zlomiti bodisi s tem, da hoče zlomiti nadzor moč angleško - francoskega brodogradnje nad morskim prometom, bodisi da sama prepreči trgovski promet z angleškim otočjem, bodisi končno, da pri nevtralnih državah s primernimi sredstvi doseže, da svoje trge za Anglijo in Francijo zaprejo in jih stavijo Nemčiji na razpolago, ter da svojih trgovinskih brodovij ne stavi na voljo službi trgovine z Anglijo. Borba postaja hujša v mnogih primerih, smo zapisali. Razširila se je glede obsega blokade. Zaostala se je glede borbenih sredstev, ki jih oba nasprotnika pri zasledovanju svojih ciljev uporabljata. Prekovala je meje mednarodnega prava in s tem dobila tudi v pravem pomenu — če smemo v vojni sploh govoriti — o moralnih načelih — vedno bolj grozno obliko.

Toda na tem mestu bi radi poudarili še en vidik, ki nam bolj jasno kot vsi drugi, govori o tem, kako nevarno se stopnjuje pomorska vojna, ki po imenu divja samo med tremi veleilami, a ki je dejansko že zdavnaj zajela vse narode in ki tudi čedalje bolj preklada bremena vojne na številne male narode, ki so mislili, da se bodo mogli rešiti vojnega meteža obdani od iskrene volje, da se je ne udeležijo in da ostanejo mirni, nevtralni, ob strani dogodkov. Ako bi po treh mesecih vojne hoteli napraviti računski zaključek z ozirom na žrtve, ki so jih doprinesle že vojskujoče se države, in na žrtve, ki so jih doprinesle že nevtralne države, bi z grozo opazili, da so nevtralne države sorazmerno plačale do sedaj mnogo večji vojni tribut, kakor pa tiste, ki po imenu med seboj vodijo vojno. Dosedanji razvoj dogodkov pa kaže, da se prenos vojnih bremen na ramena nevtralec še ni ustavil, ampak da gre dalje, nezadržljivo dalje, da vsak dan zahteva večjih odgovorov od strani malih nevtralnih držav, in da morda ni več daleč čas, ko bodo največji del bremen nosili nevtrali, pri tem pa še nobene pravice niti možnosti ne bodo imeli, da bi vplivali na razvoj vojne, ki se je po imenu ne udeležujejo.

Tako je izbruh vojne prisilil nevtralne države, da so morale v izdatni meri mobilizirati svojo oboroženo silo in pristati na velike denarne žrtve za izpolnitev svojega obrambnega orožja. Način, kako se vojna razvija, ne pusti nobenega upanja, da bi se za nevtralne države položaj spremenil, marveč nasprotno, narekuje, da bodo morale svoje obrambne napore še povečati, če bodo hotele zadostiti nevarnostim, ki sproti naraščajo. V pogledu pomorske plovbe so žrtve nevtralnih držav sorazmerno višje, kakor žrtve vojskujočih se držav. Saj so male evropske nevtralne države, med njimi v prvi vrsti Švedska, Norveška, Nizozemska, Belgija in Grčija izgubile že nad 200.000 ton ladij, ki so bile potopljene ali od min ali od podmornic. Te ladje so šle v vodo s tovorom vred. Koliko drugih nevtralnih ladij se nahaja na preiskavi v angleških in francoskih pristaniščih in je verjetno, da bodo poleg časa, ki so ga zamudile, izgubile še tovor, ki ga prepeljavajo. Nikdo od vojskujočih se držav ne zapisuje teh žrtve. Le v kratkih obvestilih beremo, da se nahaja trenutno v angleških pristaniščih 127 ladij na preiskavi in da so Angleži in Francozi zaseli že okrog 700.000 ton blaga, ki so ga večidel prevzale — nevtralne ladje, in ki je večidel prihajal od nevtralnih trgovcev. Od koga bodo zahtevale odškodnino za te žrtve, ki so sorazmerno težje od žrtve, ki jih v tej vojni plačujejo vojskujoče se države? Vsakdanji pritisk, ki se vojskujoče se države izvajajo na nevtralne, napoveduje še nova, večja bremena. Blokada nemškega izvoza bo trgovino nekaterih nevtralec popolnoma ohromila in mnoga velika pristanišča popolnoma omrtvila. Nevarnost min in podmorskih torpedov pa bosta storila svoje, da nevtralno pomorsko trgovino popolnoma usmrta. Stopnjuječa gospodarska vojna bo v blokiran državi ustvarila razpoloženja, ki so razumljiva takrat, kadar je človek v sili. Sila kola lomi, pravi ljudski pregovor, pa čeprav jih lomi na hrbtih nedolžnih ljudi. Blokirana Nemčija in blokirana Anglija, ki se obe smatraja v vojni na življenju in smrt, v vojni za kraljevsko krono ali za beraško palico, bosta obe z enako silo pritisnili na nevtralne države, da z njihovo močjo oslaba nasprotnika ali pa samina sebi olajšata položaj v borbi. Brez ozira na to, če je kje mednarodno pravo spoštovano ali ne.

Nevtralne države se v sedanji vojni še mnogo bolj kakor v prejšnji svetovni vojni nahajajo v položaju žitnega zrna, ki ga drobita in meljeta dva velika mlinska kamna, je zapisal neki luksemburški list in s tem naslikal pravilno podobo stvarnega položaja v Evropi. Od obeh strani jih brusijo, jim kopičijo škodo na škodo, zahtevajo žrtve na žrtve, pri tem pa jih vedno bolj straši vprašanje, kako dolgo bodo sploh mogle izdržati med obema mlinskima kamnoma, in kako dolgo bosta oba nasprotnika njihovo potrpežljivost še priznavala in jih iz strateških razlogov, kadar bi to zahtevali, nekoga dne ne zmanevirala še v vojno z orožjem v roki? Zaenkrat ta strah še ni upravičen. Toda kdo si upa danes jamčiti, da bo vedno tako ostalo? Do sedaj so vojno plačevali nevtrali. Plačevali jo bodo tudi v bodoče. Vprašanje je

Pošastna vojna na morju

12 ladij je bilo potopljenih v zadnjih dveh dneh

Z današnjim dnevom pričanja novo še bolj strašno poglavje vojne na morju

Od sobote do ponedeljka je divjala vojna na morju z vso srditostjo. Spet je bilo potopljenih mnogo ladij, nevtralnih in drugih. Največja je nesreča, ki je zadela veliki poljski prekomorski parnik »Pilsudski«. Tudi angleška vojna mornarica je trpela mnogo škode in piše visoke izgube. Nevarnost min, ki se je zaostila proti koncu preteklega tedna, traja dalje, toda Angleži natančno, da imajo že v rokah sredstvo, da se bodo tudi te nevarnosti rešili.

Žrtve zadnjih dveh dni

V zadnjih dveh dneh so postale naslednje ladje žrtve min ali nemških podmornic:

»Sussex«

1. V Rokavskem zalivu je zadela angleška pomorska vojna ladja »Sussex« na mino ter bila pri tem samo lažje poškodovana. Prepeljali so jo v London, kjer jo bodo popravili, ne da bi jo bilo treba spraviti v suhi dok. »Sussex« ima 11.000 ton in je bila preurejena za prevoz zmrznjenega mesa. Bila je tudi oborožena. Zgrajena je bila za Avstralijo l. 1937, je torej novejšega izvora.

»Hockwood«

2. V Rokavskem zalivu je zadela na nemško plavajočo mino angleška tovorna ladja »Hockwood« (1.206 ton) in se takoj potopila. Posadka se je rešila na rešilne čolne, pozneje pa so jih pobrale vojne ladje. Samo dva člana posadke sta utonila.

»Gustav Reuter«

3. Švedska trgovska ladja »Gustav Reuter« je v noči od nedelje na ponedeljek naletela na mino na severovzhodni angleški obali. Ladja se ni potopila, a je močno poškodovana. Od 29 članov posadke jih je bilo z gotovostjo rešenih 19. Prepeljali so jo v pristanišče, kjer jo mislijo v kratkem popraviti.

4. Ze v noči od četrtka na petek se je potopila na obali angleške pokrajine Kent neka manjša angleška ladja, katere ime pa do danes še ni bilo objavljeno. Očividci so gledali nesrečo z obale. Ladja je zadela ob mino ter takoj šla v vodo. Ni znano, koliko mornarjev je bilo rešenih od posadke, ki verjetno ni štela več kakor 15 mož.

»Pilsudski«

5. Snoči je bila v Rokavskem zalivu od nemške podmornice torpedirana velika poljska prekomorska ladja »Pilsudski« (14.300 ton). Zgrajena je bila l. 1936 in je pripadala družba »Ginja-America«. Na ladji je bilo prostora za 800 potnikov. Ob izbruhu vojne je bila v New Yorku, od koder je prišla v angleško luko. Angleži so jo opremili za posebno službo, saj je pripadala zavezniški državi. Ladja se je hitro potopila. Od vse posadke se jih je rešilo samo 171. Ostali so s kapetanom vred utonili. Število ponesrečenecv presega najbrž 40. Mnogi, ki so bili rešeni, so dobili pri eksploziji torpeda nevarne poškodbe. Brodo lonce je rešila angleška vojna mornarica. Eden od mornarjev takole opisuje nesrečo: »Nenadno je odjeknila po vsej ladji strašna eksplozija. Dve minuti pozneje ji je sledila še druga, ki je ladjo raztrgala. Spustili so rešilne čolne. Kapitan Staniewicz pa potapljač se ladje ni hotel zapustiti in je ostal na poveljniškem mostu do kraja. Z ladjo vred je izginil v globinah. Ko je bila eksplozija, sem spal v svoji kabini. Ko sem ves prestrašen prišel na krov, je bil že ves prazen. Ladja se je potapljala. Samo en čoln je bil še prazen. Skočil sem v njega in se tako rešil. Po petih urah me je rešil ribiški čoln.

6. Nemška pomožna vojno-tovorna ladja se je potopila blizu mesta, kjer se je v petek ponesrečila obalna stražna ladja. Zadela je ob lastno mino.

Križarka »Ravallindie«

7. Nemška podmornica je potopila oboroženo trgovsko ladjo »Ravallindie«. Na ladji je bila ena tretjina mornarjev vojne mornarice, dve tretjini pa civilnih mornarjev. Število žrtve še ni ugotovljeno.

Zemljevid k pomor, bojem na Severnem morju. Križce označuje prostor, kjer so zadnje dni namagnetne mine povzročile toliko nesreč.

samo še, če je tudi ne bodo morali izvojevati, toda vse brez upanja, da bi mogli ali smeli sodločevati pri miru.

»Royston Grange«

8. Na Atlantskem morju je bil torpediran angleški parnik »Royston Grange«. Tonaža ladje ni navedena v poročilu, ki pravi, da je vsa posadka rešena.

»Spardam«

8. Veliki nizozemski parnik »Spardaam« (8.857 ton), ki je iz Anglije plul proti Rotterdamu, je ob izlivu reke Temze v morje, zadela ob mino in bil poškodovan. Posadka 40 mož se je rešila v čolne. Ladjo bodo skušali rešiti, ako je plima in oseka ne razbijeta. Na ladji je bila samo ena potnica, ki je rešena.

Angleška križarka tipa »Aurora«

10. Nemška admiraliteta javlja, da so nemški bombniki včeraj napadli večjo skupino angleških križark in rušilcev, ki so križarili po severnem morju. Admiraliteta pravi, da so bombe štirikrat zadele in sicer neko vojno ladjo, ki pripada razredu »Aurora«. K temu pa pripominja poročilo angleške admiralitete, da so Nemci dvakrat napadli angleške bojne ladje. Prvič so prišli trije bombniki, drugič jih je prišlo sedem. Niti ob prvem niti ob drugem napadu angleške vojne la-

Danes zapora nemškega izvoza

»Oleševalna pojasnila« za nevtralne trgovske ladje

London, 27. nov. t. Reuter: Danes je kralj Jurij podpisal uredbu, s katero dobijo angleške vojne sile nalog, da zasejejo vso nemško izvozno blago, kjerkoli ga srečajo.

Vse nemški izvoz, naj ga prevažajo nemške ali nevtralne ladje, je proglašen za vojno tiho-tapsko blago in bo zaplenjen. Uredbi je dodanih 11 »pojasnil«, iz katerih izhaja, da se je angleška vlada potrudila, da bi nevtralnimi državam olajšala žrtve, ki jih bodo morale s to novo zaostritvijo blokade Nemčije prevzeti na svoja ramena. Izdana so tudi navodila vojnim ladjam, kako naj nevtralnimi ladjam olajšajo njihov poklic. Čeprav

izide uredba o polnoči, bodo z izvedbo najbrže čakali še kakšen dan ali dva, dokler se tudi francoska mornarica ne pripravi in da bosta obe vojni sili skupno nastopili po strogo določenem načrtu. Verjetno pa hoče Anglija in Francija dati tudi nekaj več časa nevtralnimi ladjam, ki prevažajo izvozni tovor, da ga odložijo, preden se ne začneja preiskava.

Reuter pristavlja, da bo zasaga nemškega izvoza rodila bolj hitro učinkovite uspehe, kakor pa v zadnji vojni. (Za nemški izvoz preko morja prihajajo v poštev predvsem fini optični instrumenti in kemični proizvodi, kakor zdravila in barve.)

Mine pokajo po vsej obali Belgije in Nizozemske

Haag, 27. nov. t. Belga: Nizozemsko pomorsko brodarstvo je bilo zaskrbljeno zaradi razvoja, ki ga zavzema nova pomorska vojna. Zadnja dva dneva so morski valovi potisnili cele grozde raznih evobodno plavajočih min na obalo. Vse ustje reke Schelde se je njimi zasuto. Tudi nizozemske pristanišča so vsa ogrožena. Tako je celo nizozemsko pristanišče Flushing vse posejano z minami. Ponekod mine eksplodirajo, ko jih morje meče na obalo. V Onwaldenu je mina eksplodirala kar v pristanišču in so zaradi eksplozije popokale vse šipe obrežnih naselbin, posebno v vasi Exudeshtil, ki leži čez 2 km od obale. Ribiči si ne upajo več na morje. Oblasti so nekaj ukrenile, da obalo spet očistijo, toda delo napreduje zelo počasi.

Amsterdam, 27. nov. AA. Havas: Od preteklega sobote zvečer je v Amsterdamu in v okolici divjal hud vihar. Morje je mnogo nemških min vrglo v izliv reke Escant. Pred Vlissingom je bilo vsidranih mnogo ladij. Ukrenjeni so vsi varnostni ukrepi, da te ladje ne pridejo v stik s plavajočimi minami. Da se prepreči nesreče, je prepovedan promet v tistih delih mesta, ki leže blizu nabrežja

in morja. Vojaške patrulje pazijo, da ljudje ne pridejo na ulice, bulvare in nasipe, v katerih bližino so valovi vrgli mine. Na severnem Holandskem je na nasipu Vaden na otoku Teksel eksplodirala neka plavajoča mina. Eksplozija je bila tako strašna, da so popokala okna v vasi Udesil, oddaljeni 2 km od kraja eksplozije.

Bruselj, 27. nov. AA. Havas: Zaradi nevarnosti pred plavajočimi nemškimi minami je za nekaj dni ukinjen promet med Ostendom in Folkestonom.

Promet v Londonu ni ustavljen

London, 27. nov. c. Havas: Angleška admiraliteta objavlja, da ni res, da bi bil v londonskem pristanišču promet zaradi plavajočih min ustavljen. Ustavljen je samo promet med Nizozemsko in Folkestonom, in sicer zato, da bi angleška admiraliteta mogla organizirati varen promet v kanalu. Angleška admiraliteta sedaj pospešeno pripravlja sredstva, s katerimi bo lovila mine, ali pa povzročala njihovo eksplozijo na daljavo.

Nemški admiral o bodoči vojni na morju

»Mornarica in letalstvo čakata samo še na povelje«

Budimpešta, 27. nov. t. »Pester Lloyd« objavlja dopis iz Berlina, v katerem navaja izjave nekoga neimenovanega nemškega admirala o do sedanjem poteku pomorske vojne ter o nadaljnjih razvojnih možnostih te borbe med Nemčijo in njenimi nasprotniki.

Nemški admiral izraža mnenje, da je pomorska vojna šele v začetku in da jo bo Nemčija še znatno stopnjevala. Nemčija bo v ta namen razpolagala s novimi vojnimi sredstvi, posebno s takšnimi, ki ji bodo s časom vedno bolj dostopni. Nemčija bo imela mnogo manjših ladij, kakor rušilcev, torpedov, hitrih čolnov, podmornic. Nemčiji se na Vzhodnem morju in na Baltiku ni treba nič bati. Tamkaj je pred nasprotniki popolnoma varna. Tja nima dostopa nihče. Tudi veliki del Se-

vernega morja je pod nemškim nadzorstvom in bo to za bodočnost vsak dan bolj res. Učinkovita bo v prihodnosti nemška protiblokada Anglije. Nemška vojna mornarica in nemško letalstvo, tako izjavlja nemški admiral, sta pripravljena, da udarita skupno in čakata samo še povelja, da udarita.

V mednarodnih krogih je izjava nemškega admirala vzbudila veliko pozornost. Očividno oslanja nemški admiral svoj optimizem na nemško letalstvo in na manjše vojne enote, ki jih Nemčija sedaj gradi v velikem številu. Na gradnjo velikih vojnih ladij Nemčija ne misli, ker jih v boju proti Angliji tudi ne potrebuje. Admiral je svoja izvajanja zaključil z izrekom, da tako velikih pomorskih bitk, kot jih je poznala zadnja svetovna vojna, v sedanji vojni ni treba pričakovati.

Politični zapiski

Narodna radikalna stranka predložila svoj program

Zastopniki glavnega odbora narodne radikalne stranke so v imenu Ace Stanojevića predložili vladni pravila stranke ter prosili za dovoljenje, da bi stranka mogla v smislu veljavnih zakonskih določil znova delovati. Listi prinašajo pravila ter program stranke. Zanimiv je prvi del programa, ki se tiče temeljnih načel stranke. Glasi se: »Narodna radikalna stranka misli, da je naloga državne organizacije omogočiti ter pospeševati razvoj vseh duhovnih sposobnosti ter materialnih možnosti naroda v popolni politični svobodi ter mu zagotoviti samostojnost med narodi. Da bi uresničenje teh nalog bilo čim hitreje in popolneje, si bo narodna radikalna stranka prizadevala, da se bodo primerne ter potrebne reforme v državi izvedle v čim krajšem času in čim bolj pravično. Stranka je monarhistična ter za narodno dinastijo Karađorževićev. Narodna radikalna stranka bo branila državno edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato bo zastopala edinstvo državnega ozemlja in državljanstva ter edinstvo neposrednega narodnega zastopstva kot državnega zakonodajalca. Enakopravni Srbi, Hrvati in Slovenci potrebujejo močno državno skupnost, brez katere bodo težko ohranili svojo narodno svobodo in neodvisnost. Svojo skupno državo naj bi Srbi, Hrvati in Slovenci uredili z ustavo, ki naj jo sprejme skupščina, katere bi izšla iz popolnoma svobodnih volitev, izvršenih s splošnim, tajnim in neposrednim glasovanjem po temeljni pripravi v popolni politični svobodi in ki bi njeni sklepi morali biti sprejeti z večino glasov predstavnikov Srbov, predstavnikov Hrvatov in predstavnikov Slovencev. Ustava mora temeljiti na načelu ene državne suverenosti. Na čelu državne uprave mora stati vlada, ki je odgovorna državnemu parlamentu. Država mora biti tako organizirana, da bodo v njenem okviru zgrajene manjše in širše samoupravne enote, tako da more v njih ljudstvo samo upravljati svoje krajevne in pokrajinske zadeve.« — Iz teh pravil je jasno, da narodna radikalna stranka ne stoji več na stališču popolnega narodnega edinstva.

Socialdemokratski oklice

Delovni odbor socialdemokratske stranke, ki sta med drugimi v njem tudi bivši socialistični poslanec Divac ter sedanjí ravnatelj Osrednjega urada v Zagrebu Vitomir Korać, je izdal oklice za ustanovitev socialdemokratske stranke Jugoslavije. V tistem klicu beremo tudi tale stavke: »Ostajamo poborniki za čim skladnejše odnose med vsemi posameznimi deli jugoslovanskega naroda ter polne izvedbe demokratičnih načel za vse narodne manjšine v naši državi.« — Medtem ko je srbska narodna radikalna stranka v svojem programu naglasila le državno edinstvo, se pa jugoslovanski socialisti ne morejo ločiti od svoje centralistične preteklosti ter še vedno premlevajo iste fraze o vseh delih jugoslovanskega naroda, kakor jih premleva zdaj izmed vseh strank le še JNS ter morda Ljotić in Hodžera. Vsekakor zanimiva bratščina.

Pristaši HSS ne smejo biti člani Hrvatskega skavta

Dr. Maček je izdal okrožnico vsem okrajnim in krajevnim organizacijam HSS, ki se glasi: »Za več časa deluje organizacija Hrvatski skavti. Ta organizacija, čeprav ima nalogo le vzgojno delovati med mladino in čeprav se hoče kazati, češ da je zvesta hrvatskemu narodnemu gibanju, je v resnici vendarle frankovska ter protinarodna in je docela v službi tujih ideologij. To je še bolj potrdila dne 11. t. m., ko so člani sklenili, da spremene svoje ime v »Domobran«. Kakor je znano, se Hrvatski domobranci imenujejo v Ameriki ostanki tamkaj že razpete frankovske vojske. Zato sporočam vsem pristajšem HSS, da niti en pravi član HSS ne more biti član skavtske organizacije oziroma Domobrana. To naj se razglasi povsod, kjer je skavtska organizacija. Vsi tisti pa, ki bodo še po tem razglasu ostali v skavtskem društvu oziroma v Domobranu, morajo biti izključeni iz HSS.«

»Dokler bodo Srbi, bo tudi Srbija«

V »Srbskem glasu« pripoveduje D. Vasić, kako je govoril s preprostim srbskim kmetom ter mu pripovedoval, kaj v Belgradu vzemirja zdaj srbske ljudi. Zlasti mu je pripovedoval o sporazumu, razdelitvi ozemlja, o srbskem morju ter o kompetencah. Srbski kmet pa se ni dal razburiti, marveč je zamahnil z roko in dejal: »Pustimo to zdaj, gospodine! Ni čas za to. Zdjaj oni govore, kar hočejo. Naj le mine ta vihar, pa bomo videli.« Nato mu je Vasić takole odgovoril: »Pa dobro, lepo je to. Hrvati grade svojo hišo in naj jim bo v srečo. Ampak, kaj pa praviš za tole našo? Ali se ti ne zdi, da Srbi ostanemo na ledini?« — Kmet nato: »Praviš za našo Srbijo?« — »Da, brate, za našo Srbijo. Pred vojno smo bili svoji in neodvisni, kraljevina, zdaj pa ne vemo, ali bomo tudi banovina?« Pri teh besedah se je kmet zbral, dvignil glavo ter hladno, zbrano in odločno velel, medtem ko se mu je prikazal čuden nasmeh, kakršnega zadnja leta še nismo videli: »Ne skrbí, gospodine! Dokler bodo Srbi, bo tudi Srbija!«

»Srpska straža« v Sremu

»Srpske novine« poročajo, da se po Sremu povsod organizirajo podružnice »Srpske straže«. Med drugim poročila list: »Velikega pomena je enotnost v akciji, ki se izvaja v okrajih Sid, Ilok, Vukovar in Vinkovci. Redka vzajemnost ter navdušenje, ki spremlja začetek te akcije, je najboljši jamstvo, da se bo posrečila. Srbi okrajev Sid, Ilok, Vukovar in Vinkovci, srečno vam delo! Naprej z vero v Boga! Genij srbskega naroda še živi!«

Srbi in muslimani v Brčkem

Zagrebski »Hrvatski Dnevnik« poroča iz Brčkega: »Akcija in resolucija brčanskih Srbov, ki je bila objavljena v belgradskih listih, zoper pripojitev brčanskega okraja banovini Hrvatski ter za pripojitev Srbiji, je ogorčila zlasti vse tujakinske muslimane, katere je tako ravnanje še bolj približalo politiki dr. Mačka. V tem rovarjenju pa ni srbskih kmetov iz okolice, ki docela drugače gledajo delo in politiko dr. Mačka.«

Konec vseh skupščinskih odborov

V nedeljo, 26. t. m. je stopila v veljavo uredba o izvrševanju proračuna narodne skupščine, ki je bila razpuščena dne 26. avgusta. Do izvolitve novega predsedstva nove skupščine bo poslej ministrski predsednik ali sam ali po svojih načelnikih sam upravljal skupščino. Dosedanji predsednik g. Milan Simonović se je v nedeljo poslovil od šefov skupščinskih oddelkov ter jim zahvalil za dosedanje sodelovanje.

Zahteve zasebnih nameščenecv

Obupen položaj večine zasebnih nameščenecv — Ugotovitve nameštenskega odbora Delavske zbornice

Na konferenci nameštenskega odbora Delavske zbornice v Ljubljani, katere so se udeležili tudi zastopniki Zveze društev privatnih nameščenecv, Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščenecv, Pomočniškega zbora, Zveze strojnikov, Organizacije praktičnih tehnikov in Društva zavarovalnih uradnikov v Ljubljani je bilo ugotovljeno: 1. Velik del nameščenecv različnih strok nima plač, ki bi dosegale eksistenčni minimum. Tako ima od anketiranih 9671 nameščenecv v Sloveniji 20,75% manj plače kot 1.000 din na mesec ali pri 8 urnem delu manj kot 5 din na uro, pri 9 urnem delu manj kot 4,44 din na uro in pri 10 urnem delu manj kot 4 din na uro. Še težji je položaj trgovskih pomočnikov. Od 2.586 anketiranih trgovskih pomočnikov ima 1.411 trgovskih pomočnikov ali 54,7% manj plače kot 720 din, ali pri 8 urnem delu 3,60 din na uro, pri 9 urnem delu manj kot 3,20 din na uro in pri 10 urnem delu manj kot 2,88 din na uro. Vred nizkih plač je položaj zasebnih nameščenecv obupen. Za nekvificirane delavce določa banska uredba minimalne mezde, ki so celo višje, kot pa danes zaslužijo številne vrste kvalificiranih nameščenecv. Nameščenec še do danes niso dosegli minimalnih plač, ki bi ustrezale njihovu gospodarskemu in socialnemu položaju.

Konferenca nameštenskih zastopnikov za to nujno prosí gospoda bana, da nemudoma izda odredbo, s katero bo za vse zasebne nameščenecv uradno določena taka minimalna plača, ki bi ustrezala eksistenčnemu minimumu zasebnih nameščenecv v Sloveniji.

2. Naraščanje draginje je vedno večje. Indeks

Politični položaj se še ni spremenil

Predsednik vlade v avdijenci pri knezu namestniku Pavlu — Njegov pogovor z dr. Korošcem

Belgrad, 27. nov. m. Danes v Belgradu ni bilo važnejših političnih dogodkov. Semkaj je pripela francoska trgovinska delegacija ter imela že danes z našo delegacijo prvi sestanek v znanjem ministrstvu.

V političnih krogih so opazili daljši pogovor, ki ga je imel predsednik vlade Cvetković s predsednikom senata dr. Korošcem. Predsednik vlade Cvetković je bil popoldne sprejet v avdienco pri knezu namestniku Pavlu, ki je predsednika vlade pridržal na kosilu. Živahno politično življenje pričakujemo jutri, ko se bo vrnila večina ministrov v Belgrad, med njimi tudi podpredsednik vlade dr. Maček. Kakor smo že poročali, bo jutri popoldne seja vlade, na kateri bodo poleg vprašanih posameznih resorsov razpravljali tudi o notranje-političnih vprašanjih. Danes popoldne so se sestali člani na zadnji glavni seji izvoljenega gospodarskega odbora ministrov ter so razpravljali o raznih gospodarskih in socialnih vprašanjih ter o ukrepih, ki jih bo vlada izdala za zaščito interesov narodnega gospodarstva in širokih ljudskih plasti sloh.

Tudi v opoziciji ni nobene važne spremembe. Predsednik staroradikalov Stanojević je odpotoval v Knjaževac. Potem, ko so staroradikalni priglasi svojo stranko notranjemu ministrstvu ter prosili za obnovo stranke po sedaj veljavnem zakonu, so o tem razpravljali tudi nekateri prvaki demokratske stranke. Trdijo, da demokraci ne mislijo slediti radikalom ter bodo še naprej ostali na starem stališču. O tem vprašanju vodstvo demokratske stranke še ni razpravljalo, toda tudi mnenja vodilnih demokratskih krogov so vsekakor mero-

cen za živila se je v teku zadnjih mesecev zvišal za 11,2%. Ze dosedaj je velika večina zasebnih nameščenecv težko živela od svojih zaslužkov. Razmere se pa iz dneva v dan slabšajo. Nujno je potrebno, da se v današnjih izjemnih razmerah zakonito uredi prejemki zasebnih nameščenecv.

Konferenca nameštenskih zastopnikov prosí g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da izda okvirno uredbu, po kateri bi se draginji ustrezajoče avtomatično zviševali tudi dohodki zasebnih nameščenecv. V tem pogledu bi morale biti zaščitene predvsem minimalne plače zasebnih nameščenecv. Za ugotovitev življenskega indeksa naj bi se v kompetenci kr. banske uprave ustanovila posebna uradna komisija, v kateri bi sodelovali tudi zastopniki gospodarskih, nameštenskih in delavskih korporacij.

3. Službene pogodbe ne nudijo zasebnim nameščenecv zadostne zakonite zaštite, posebno v pogledu trajanja zaposlitve in glede odpovednih rokov in boljše pokojninske preskrbe. Če že ne vsa, so gotovo večja podjetja v položaju, da svojim nameščenecem tako zboljšajo službene pogodbe.

Konferenca nameštenskih zastopnikov prosí, da izda g. ban najprej uredbu, s katero predpiše za vsa večja podjetja, ki imajo zaposlenih več kot 15 nameščenecv, vzorno kolektivno pogodbo, ki jo morajo skleniti s svojimi nameščenecv. Pogodba mora vsebovati poleg določil o plači tudi določila o odpovednih rokih in regulirati dodatno starostno zavarovanje pri Pokojninskem zavodu za nameščenecv.

dajna v vodstvu stranke same. Demokraci bodo nadaljevali svoje delovanje med ljudstvom pod sedanjimi okoliščinami. Tudi bodo pričeli izdajati svoje glasilo. Isto bodo storili tudi radikali, ki tednika »Delo«, katerega izdaja pravosodni minister dr. Marković, ne smatrajo za glasilo radikalov, ker je, kakor znano, glavni odbor dr. Markovića izključil iz radikalne stranke.

SDS sili, da bi se vlada razširila

Belgrad, 27. nov. m. Med poročili, ki jih objavljata tujakinske časopise o včerajšnjih in današnjih političnih shodih, navaja tudi sestanek, ki so ga imeli samostojni demokraci pod predsedstvom bivšega orjunaša Ljube Leontića v Splitu. Na tem sestanku je govoril tudi glavni tajnik SDS dr. Sava Kosanović ter se je znova zavezal za razširitev sedanje vladne kombinacije. Med drugim je poudarjal, da samostojni demokracije žele, da bi se sedanja vlada razširila in da bi vanjo vetopile vse tiste moči, ki so bile zbrane do 11. decembra lanskega leta. Dr. Kosanović želi, da bi bile prihodnje poslanske volitve zares prava slika ljudskega razpoloženja. Pravi, da se samostojni demokraci nadejajo, da bodo pri volitvah Srbi in Hrvati blagoslovili sporazum s Hrvati. Kako naj bi se izvedla razširitev sedanje vladne kombinacije, predvsem na srbski strani, dr. Kosanović v časopisju ne pove, ker bi za tako razširitev na srbski strani prišli v poštev samo radikali in demokraci. Njihovo stališče do sedanjega sporazuma pa je znano. S pritegnitvijo JNS pa bi sporazum s Hrvati bore malo pridobil.

Dva shoda ministra dr. Kreka

V soboto, dne 25. t. m. ob 7 zvečer je imel g. minister dr. Krek napovedan shod v Škocjanu pri Mokronogu. G. ministra so sprejeli pred zupniškim g. okr. načelnik Tomšić, župnik Škoda in predsednik krajevnih organizacij JRZ v Škocjanu g. Marjetić Miroslav. Shod je bil v dvorani prosvetnega doma, ki je bila nabito polna. Ko je g. minister stopil v dvorano, so fantje — člani mladinske JRZ zapeli himno »Hej Slovenci.« — Uvodno je predsednik g. Marjetić Miroslav poudaril zasluge, ki jih ima bivši poslanec, g. min. dr. Krek za krški okraj in še posebej za škocjansko občino. Posebej je poudaril, da gospod minister ne zamudi niti trenutka, da ne bi prišel med svoje volilce tudi sedaj, ko ni več poslanec, niti ne stojimo pred kakimi volitvami. Dr. Krek je v eni uri in pol trajajočem govoru podal točen pregled boja za samoupravo ureditev države naše stranke in je končal z zunanje-političnim položajem. Poslušalci so ga za izvajanje nagradili z obilnim aplavzom.

Po zborovanju je g. minister sprejel deputacijo iz Boršta, ki ga je prosila podpore za zgraditev mostu čez Krko.

V nedeljo zjutraj ob 7 pa je imel g. minister drugi shod in sicer na Trebelnem. Shod na Trebelnem je vodil g. župan Orebenec, predsednik krajevnih organizacij JRZ na Trebelnem. Pred začetkom shoda je godba prosvetnega društva, katero vodi agilen organizator Zupančič, zaigrala himno »Hej Slovenci«, ki so jo vsi poslušali odkritih glav. Po poročilu, ki ga je podal g. minister o notranjem in zunanje-političnem položaju, se je razvila zelo zanimiva debata, v katero so navzočni pridno posegali.

Ob tej priliki je treba omeniti, da gre vse priznanje tamkajšnji organizaciji, ki je vzgojila svoje člane, da so tako disciplinirano in lepo po-

Osebnosti

Belgrad, 27. nov. m. Prestavljeni so sledeči nameščenec državnih tožilstev: Aleksander Trampuš iz Maribora v Mursko Soboto, Franc Sever iz Ljubljane v Maribor, Bogdan Medovšek iz Maribora v Ljubljano.

Belgrad, 27. nov. m. Za inšpektorja 5. skup. pri pošttem ravnateljstvu v Ljubljani Maks Košir, pri pošti Ljubljana I. Franja Kolbe, Ivan Modričan, v 6. skup. pri pošttem ravnateljstvu v Ljubljani dr. Vilko Vujičić, Jernej Šturm, za višje kontrolorje 6. skup. pri pošttem ravnateljstvu v Sarajevu Marija Rapotec, pri pošti Ljubljana I. Josip Jelinič, pri pošti Ljubljana II. Dagobert Bok, za višjega pristava 7. skup. v Ljubljani Alojzij Lavrenčič, za kontrolorja 7. skup. pri pošti Ljubljana I. Roza Smersu, pri pošti Slatina-Radenci Angela Novak. — Z odlokom notranjega ministra je prestavljen Jože Paterneš, politično-upravni pravnik, iz pregradeškega okraja v kazinski okraj.

Nova uprava PRIZAD-a

Belgrad, 27. nov. m. V Belgradu je bil danes občni zbor Privilegirane izvozne družbe, za katerega je vladalo veliko zanimanje, ker je bilo pričakovati, da bodo na občni zbor prišli tudi zastopniki Zveze kmečkih združenj, ki so napadali dosedanje poslovanje te gospodarske ustanove. Toda opozicija na občnem zboru ni bilo je zborovanje poteklo v popolnem miru. Zborovanje je prišel dosedanjí predsednik upravnega odbora, bivši pomočnik kmetijskega ministrstva Milan Novaković. V daljših izjavanjih je orisal dosedanje uspešno poslovanje PRIZAD-a. Za njim je govoril glavni ravnatelj Edo Marković, nakar je bilo takoj prešitano poročilo nadzornega odbora. Upravnemu in nadzornemu odboru je bila dana razrešnica. Dosedanjí predsednik upravnega odbora je obvestil navzočne zborovalce, da je spremenjen zakon o izrednih kreditih za organizacijo izvoza deželnih pridelkov iz leta 1930. Glavni ravnatelj pa je prebral predlog o spremembi družinskih pravil po novi uredbi, ki povečuje število članov od 10 na 14 ter določa uradne zastopnike Banovine Hrvatske. Zaradi tega so prenehale funkcije vseh članov dosedanjega upravnega in nadzornega odbora.

Na njihova mesta so bili izvoljeni in imenovani novi člani. V upravni odbor so bili imenovani: od trgovinskega ministrstva dr. Sava Obradović, pomočnik trgovinskega ministra, dr. Milutin Petrović, upravnik Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine; od finančnega ministrstva dr. Ante Filipančič, pomočnik finančnega ministra, Cačarija Starčević, svetnik finančnega ministrstva; od Banovine Hrvatske dr. Dragutin Tot, predstavnik banske oblasti iz Zagreba, dr. Silvester Giunio, predsednik Zadrugne zveze iz Splita, in inž. Ante Makar, svetnik banske oblasti iz Zagreba. Po delničarjih so bili izvoljeni v upravni odbor: dr. Jože Basai, ravnatelj Zadrugne zveze iz Ljubljane, Bečić-Džonlagić, izvoznik iz Dobojja, Sava Belić, izvoznik iz Belgrada, Jovan Culum, trgovec iz Novega Sada, dr. Djordje Donović, župan iz Rezne, in dr. Milenko Marković, glavni ravnatelj Poštne hranilnice v Belgradu. V nadzorni odbor so bili imenovani: dr. Milan Marković, načelnik trgovinskega ministrstva, dr. Dimitrij Krsmanović, predstavnik finančnega ministrstva, Josip Anić, predstavnik Banovine Hrvatske. Izvoljena sta bila v nadzorni odbor: inž. Djoka Perin, upravnik Zveze srbskih kmečkih združenj iz Sarajeva, in inž. Jovan Popović, drugi pomočnik kmetijskega ministra. Upravni odbor se je takoj sestel ter je bil za predsednika izvoljen dr. Sava Obradović, pomočnik trgovinskega ministra, za podpredsednika dr. Dragutin Tot, predstavnik banske oblasti iz Zagreba.

Trgovinska pogačanja s Francijo

Belgrad, 27. nov. AA. Danes ob 11 dopoldne je trgovski minister dr. Andres sprejel v svojem kabinetu francosko trgovinsko delegacijo, ki jo vodi ravnatelj za zunanjo trgovino francoskega trgovinskega ministrstva. Minister je govoril s člani delegacije več ko pol ure. Francosko trgovinsko delegacijo je vodil namesto odsotnega francoskega poslanika Brugera trgovinski ataše.

Belgrad, 27. nov. AA. Danes ob 12 je v znanjem ministrstvu bila prva seja francoske in jugoslovanske gospodarske delegacije. Francosko gospodarsko delegacijo tvorijo: ravnatelj oddelka za zunanjo trgovino v trgovinskem ministrstvu, šef oddelka trg. ministrstva, šef oddelka zunanega ministrstva, inšpektor finančnega ministrstva, inšpektor kmetijskega min., tajnik trg. min. in trg. ataše francoskega poslanstva v Belgradu. Jugoslovansko gospodarsko delegacijo pa: predsednik dr. Sava Obradović, pomočnik trgovinskega ministrstva, in člani dr. Ivo Belin, podguverner Nar. banke, Dušan Djordjević, načelnik fin. min., dr. Svetislav Lazarević, načelnik zun. min., dr. Viličmanović, glavni ravn. Nar. banke., dr. Milutin Petrović, upravnik Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, Edo Marković, glavni ravn. PRIZAD, in zastopniki ministrstva za gozdove in rudnike in trgovinskega ministrstva. Tajniki delegacije so Dragan Nikolić in dr. Karlinović, pripravnik trgovinskega ministrstva, in V. Perlot, uradnik Narodne banke.

Na seji so določili dnevni red razgovorov za prihodnje dni. Jutri bodo zasedali podobodbi, v sredo pa je napovedana plenarna seja.

Seja Glavne zadrugne zveze

Belgrad, 27. nov. m. V Belgradu je bila danes pod predsedstvom dr. Ant. Korošca seja upravnega odbora Glavne Zadrugne zveze. Na seji se je predsednik vrhovne zadrugne organizacije v državi dr. Korošec najprej spomnil smrti glavnega tajnika Mednarodne zadrugne zveze Henryja Maya. Nato je bilo sklenjeno, da bo občni zbor 15. decembra v Belgradu. Na seji so razpravljali še o raznih tekočih vprašanjih, ki so v zvezi z rednim občnim zborom.

Belgrad, 27. nov. m. Prosvetno društvo v Belgradu priredi v sredo 29. nov. ob pol 9 zvečer drugi društveni sestanek, na katerem bo govoril gradbeni minister dr. Miha Krek. Sestanek bo v novih društvenih prostorih v Garašanih ulici 19.

»Danes zasluži naš mornar 10.000 din na mesec«

Zanimiv članek hrvatskega lista o zaslužkih naše trgovske mornarice in mornarjev

List »Primorje«, ki izhaja na Sušaku kot glasilo HSS, prinaša tale zanimivi članek:

»V tej vojni dobro izhajajo vse trgovske mornarice, zlasti pa trgovska mornarica Italije. Če bo ta konjunktura še trajala, bo Italija s svojimi parniki, ki plovejo brez ovir po vseh morjih, zaslužila debele denarje. Tudi druge trgovske mornarice ne bodo slabo odrezale, tudi ne naša trgovska svobodna plovba.

Voznine so se neverjetno podražile, zaradi tega se tudi mornarjem povišujejo plače. Pri nas je bila pred kratkim sklenjena nova kolektivna pogodba, po kateri so hrvatskim pomorcem povišane plače. Te plače se zdaj radi vojne nevarnosti še povišujejo ter je uveden tudi sistem nagrad. Tako imajo danes tisti naši pomorci, ki plovejo med Ameriko in Evropo, kar bajne in za naše razmere neverjetne plače. Kakor trde pomorski krogi, so danes naši pomorci najbolj plačani na svetu ter bi se splačalo vkrcavati na naše parnike posade drugih narodnosti. Isti krogi naglašajo, da bi se še tako velike plače mogle prenašati, da pa se ne more več prenašati tista nediscipliniranost, ki se kaže tu in tam. Danes ima poveljnik parnika kakih 20.000 dinarjev plače, navadnemu mornarju pa pride večkrat tudi na 10.000 dinarjev na mesec. To pa je treba računati kot čisti zaslužek, ker pomorci ne plačujejo niti stanovanja, niti hrane, marveč imajo vse to še povrh. Mnogo pa jih je,

ki se ukvarjajo še z drugimi rečmi, pri katerih se da še krepko zaslužiti.

Opravičeno je, da se pomorcem dajo večje plače, ko so mogoči večji zaslužki. Toda ta vojna konjunktura ne bo dolgo trajala. Ako bo trajala le eno leto, bo prinesla lepe zaslužke, ki jih bo mogoče vložiti v nove parnike in za povečanje naše trgovske mornarice. Naši pomorci bi morali ta trenutek izbrabiti, ker imajo danes kot navadni mornarji večje plače kakor premnogo ravnateljev večjih podjetij, medtem ko imajo častniki večje plače kakor sami ministri. Taki zaslužki ne bi smeli ostati brez odmeva za nadaljnji razvoj hrvatskega pomorstva.

Tisti pomorec, ki bo v takih razmerah plul le eno leto, bo, ko se bo vrnil domov, bogataš in človek, ki mu ne bo treba delati več življenja, če bo znal pametno naložiti svoj denar. Vse to dokazuje, da imajo danes naši pomorci redko priliko, da postanejo bogataši ter bi resnično mogli postati, če bodo ta svoj denar, ki so ga zaslužili v teh izjemnih razmerah, skrbno spravili ter se združili in ustanovili nova parobrodarska društva, kupovali parnike in od sluge postali gospodarji. Kdor je pripravljen in sposoben, se mu danes ponuja edina prilika (častnikom in mornarjem), da postanejo lastniki parnikov.«

Zagrebačka vrem. Napoved: Toplo z naraščanjem oblakov.

Sovjeti izzivajo Fince

Molotov protestira, da so Finci s topovi streljali na sovjetske vojake
Finska vlada trdi, da od njih ni bil oddan noben strel

Helsinki, 29. nov. t. Med Finci in Sovjetsko Rusijo je nastopila napetost. Po poročilih sovjetske agencije »Tass« so finske oborožene sile na ozemlju med Finskim zalivom in Lagodskim jezerom (tam, kjer je Sovjetska Rusija zahtevala, da se finska meja pomakne za 25 km proti severu — zaradi varnosti Leningrada) s topovi začele streljati na sovjetske obmejne straže. Padlo je na sovjetski strani skupno 13 mrtvih in ranjenih. Med ubitimi je en častnik in trije vojaki.

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov je takoj poslal preko finskega poslanika v Moskvi finski vladi oster protest,

v katerem najprej popisuje, kako so Finci začeli streljati na sovjetske čete, kako so se sovjetske čete po nalogu zadržale popolnoma mirno in na napad niso odgovorile, na kar poudarja, da se je sedaj zla slutnja sovjetske vlade uresničila. Sovjetska vlada da je pri pogašanju s Finsko vedno poudarjala, da sedanja meja ni varna, da je Leningrad zaradi tako blizne meje ogrožen in da je neizbežno, da bo na tem prostoru prišlo do spopada. Sedaj se je sovjetska slutnja izpolnila.

Nato poudarja sovjetski komisar, da sovjetska vlada zaenkrat ne bo ničesar sovražnega ukrenila, toda resno opozarja finsko vlado, da je zbiranje finskih čet na tem prostoru sovražno dejanje proti Sovjetski Rusiji. Zato zahteva Molotov od finske vlade, da takoj podvzame potrebne ukrepe, da se finska vojska umakne za 25 km severno od sedanje meje, ker le tako bo podano jamstvo za to, da se podobni dogodki v bodočnosti ne bodo ponavljali.

Finci: »Od nas noben strel...!«

Res je nasprotno: Sovjeti vpadajo na Finsko ozemlje

Finska vlada se je takoj sestala na seji ter proučevala protest sovjetskega zunanjega komisarja. Odgovor bo poslala čim prej mogoče. V uradnem poročilu navaja finska vlada, da sovjetske navedbe glede obmejne spora nikakor niso utemeljene. Sovjetska protestna nota je verjetno samo eno poglavje več v »živčni vojni«, s katero bi radi strli finski odpor proti nedavnim zahtevam sovjetske vlade, ki jih Finska ni mogla sprejeti z ozirom na svojo neodvisnost. Uradno poročilo pravi dobesedno:

Po preiskavi glede spora, o katerem so poročala sovjetske oblasti, je bilo ugotovljeno, da s finske strani ni bil oddan niti en topovski strel. Verjetneje je, da so s sovjetske strani začeli streljati, kajti znano je, da so sovjetske čete ob finski meji imele vaje v ostrem streljanju. (DNB)

Helsinki, 27. nov. b. Uradni krogi zanikajo poročila o obmejnem sporu ter trdijo, da jim ni ničesar znanega o kakršni ruski noti. Po še nepotrjenih poročilih, ki so prispela z meje, so ruske čete v zadnjih dneh izzivale ter so večkrat prodrle na finsko področje. Zaradi tega je prišlo do dvakratnega streljanja. Na finski strani sta bili sestreljeni tudi dve ruski letali. V finski prestolnici vlada mir in finski uradni krogi dogodku ne pripisujejo posebne pomena.

Natolcevanja po vsej Sovjetiji

Moskva, 27. nov. b. Moskovska radijska postaja poroča, da so bila danes po vsej sovjetski uniji v tovarnah zborovanja zaradi finske provokacije. Govorniki so povedali zahtevali, da mora Sovjetska unija takšnim provokacijam napraviti konec ter zavarovati sovjetsko mejo z energično izjavo Finski. V eni izmed številnih resolucij se trdi, da finska vlada vodi svojo državo v propast,

Svarilo pred 87 leti

Španski filozof Donoso Cortes je l. 1852 pisal pismo rimskemu kardinalu Ferrariju, v katerem svojemu prijatelju v Rimu s čudovito jasnovidnostjo napoveduje katastrofo svetovnega pokolja in nato sledečo dobo samih kriz. O notranji neizprososti tega razvoja pravi: »V našem času je zmot nešteto, toda če si jih dobro ogledamo, spoznamo, da vse izvirajo iz dveh tajtev: ena se nanaša na Boga, ena na človeka. Družba taj, da bi Bog sploh kaj skrbel za svojo stvar; taj izvirni greh. Človeku našega časa (l. 1852) je njegov napuh vtepel v glavo dvoje in je oboje verjel: da nima madeža na sebi in da Boga ne potrebuje, da je močan in lep. Tu je razlog, zakaj se toliko šopiri in zanaša na svojo moč in je tako domišljav na svojo lepoto. Ko pa se postrga vse nadnaravno in se vse človek izpremeni v nek nejasni deizem, obrne človek oči k zemlji in se ves posveti izključno materialnim interesom: To je doba utilitarističnih sistemov, trgovina se silno razvija, tehnika napreduje v mrzličnem poletu, bogatini se dvigajo, reveži pa so zaničevani in teptani. Za takim stanjem materialnega bogastva in verskega obubožanja vedno pridejo silne katastrofe, ki jih zgodovina za vselej človeštvu vtisne v spomin. Oprezni in premeteni se šašajo in posvetujejo, kako bi mogli katastrofo zajeziti, toda vihra prihrumi, zbeha njihova posvetovanja in jih odnese v njihovih jezovi vred... Med resnico in zmoto pač ni nobene sredine; med tema dvema nasprotnima tečajema ni drugega kot neskončna praznina. Kdorkoli se postavi v to praznino, je prav tako daleč od resnice kot če bi se vtopil v zmoto. V resnici je le, kdor je v polnosti in v celoti z njo.

ker izziva Sovjetsko unijo k vojni. Sovjetska unija hoče mir ter je finska vlada odgovorna za vsak incident. Namen današnjih zborovanj v Sovjetski Rusiji je vsekakor ta, da pripravi javno mnenje na bodoče dogodke.

Helsinki, 27. novembra. c. Havas poroča, da sovjetske radijske postaje vse čas pozivajo finsko vlado, da naj takoj sprejme vse zahteve sovjetske note. Prav tako objavljajo sovjetske radijske postaje resolucije, ki so jih sprejele razne delavske organizacije. V teh resolucijah pozivajo organizacije rdečo vlado, da naj rdeče čete takoj vdero na Finsko. Na Finskem vlada protiljudski režim in rdeče čete naj odidejo tja rešiti »zatirano ljudstvo« režima, ki je proti ljudskim množicam.

„Sovjeti pripravljajo napad na Finsko“

Pariz, 27. nov. c. Havas poroča, da objavljajo danes francoski listi obširne vesti iz Helsinkija o položaju Finske, potem ko so Sovjeti priredili

„Vkorakanje“ rdečih v Estonijo

Komunistični komisarji z bičem za pasom... — Sovjetski vhod v znamenju kaosa — Rdeči vojaki izstradani

Rim, 27. nov. t. Dopisnik »Stampec« na Estonskem pošilja svojemu listu vtise, ki jih je dobil od vkorakanja sovjetskih čet na Estonsko, kakor to predvideva zavezniška pogodba, ki postavlja Estonsko pod protektorat Sovjetske Rusije.

Estonska vlada je morala pred prihodom sovjetskih vojakov ljudstvo pomiriti, kajti raznesle so se najbolj čudne govorice o surovih razvadah sovjetskih »tavarščev«. Ponekod se je ljudstvo hotelo vodu rdečih vojakov upreti. Toda vse se je odigralo brez večjih neredov. Sovjetski politični komisarji so rdečim vojakom strogo prepovedali, da na estonskih tleh ne smejo vpiti »Živio Ljening«, kajti takšni vzkliki bi bili na estonskih tleh »izdajstvo nad revolucijo« in bi bili strogo kaznovani. Toda grožnja sovjetskih komisarjev je bila povsem nepotrebna, kajti rdeči vojaki so imeli čisto druge skrbi, kakor vzklikati Ljeningu, ko so prišli na z jstvinami dobro založena estonska tla.

Prve čete, ki so prišle v Narvo, so napravile še dokaj dober vtis. Samo malo prepozno so prišle. Imele so nesrečo z lokomotivo in so pripeljale seboj enega mrtvega in nekaj ranjenih. Vojaki so bili izborni oblečeni in so imeli povsem novo orožje. Čuden vtis so na estonske gledavce napravili politični komisarji, ki kot zastopniki komunistične stranke spremljajo vojsko,

vžerajni dogodek ob meji, da bi lahko napadli Finsko. Listi poudarjajo, da se je sovjetske rdeče brodogve že več dni zbiralo v Finskem zalivu in ob Leningradu in je bilo tako jasno, da Sovjeti nekaj pripravljajo.

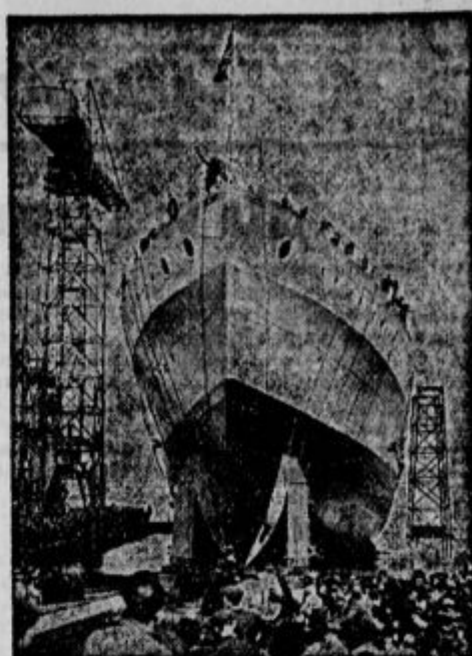
Listi pripravljajo te sovjetske intrige in priprave za napad na Finsko v zvezo s pospešeno borbo nemških plavajočih min proti Angliji. Sovjeti so izbrali ta trenutek za napad na Finsko zato, ker mislijo, da je vse ostali svet dovolj zaposlen sedaj z borbami okoli teh min.

Te plavajoče mine pa se niso pojavile samo v Severnem morju in ob Angliji, ampak jih je sedaj polno tudi ob švedski obali. Listi menijo, da bi naj bila to pomoč za sovjetski napad na Finsko, če bi Švedska mislila iti Finski na pomoč.

Sovjetsko brodogve se pripravljajo

Curib, 27. nov. b. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Revala o veliki delavnosti ruske vojske sile. V Leningradu, Kronstadtu in ob južni obali Finskega zaliva so vsako noč vaje proti letalskim napadom. Rusko vzhodnomorsko brodogve ima velike manevre v Finskem zalivu, kjer sodelujejo ogromne letalske sile.

Davi so zaprli tri vhode v luko Helsinkij. Tam so Finci postavili močno verigo min. Za plovbo je določen le popolnoma ozek pas.

Angleška križarka »Bellona«, ki so jo Nemci poškodovali.

Nemške čete v Karpatski Ukrajini

Zaradi Romunije ali novih pretiranih težnj Sovjetske Rusije?

Pariz, 27. novembra. c. Havas poroča iz Londona, da so tjakaj prispeli vesti, da se nemške čete zbirajo ob meji bivše podkarpatske Ukrajine. Listi se vprašujejo, če se ne zbirajo čete zato, da bi krenile proti Romuniji.

London, 27. novembra. b. Iz Bratislave poročajo, da je Nemčija v zadnjem času znatno okreplila svoje čete na Slovaškem. Nekateri slovaški krogi zatrjujejo, da bo Nemčija pomagala Slovaški, da zopet dobi nazaj ona področja, ki so sedaj pod Madžarsko.

Budimpešta, 27. novembra. b. Proti večeru je prispela v Budimpešto senzacionalna novica, da Rusija zahteva direktno železniško zvezo z Donavo. Železniška zveza bo šla skozi Poljsko preko Slovaške do Bratislave. Baje je prof. Tuka že določil osebe, ki se bodo pogajale z ruskimi diplomati o tej zadevi. Dalje poročajo, da Rusija na Donavi ne zahteva samo svobodne luke, temveč samo mesto Bratislavo. Rusija namreč želi, da ima preko Bratislave zvezo z glavnimi prometnimi žilami, pozneje pa zvezo z Reno in Donavo.

Bottai v Sofiji

Sofija, 27. novembra. AA. Stefani: Italijanski prosvetni minister Bottai je položil venec na grob bolgarskega neznanega vojaka in imel pri tej priliki govor, v katerem je izrazil spoštovanje fašistične Italije do bolgarskih vojakov, ki so padli v vojni. General Mikov se je zahvalil ter dejal med drugim, da imata bolgarski narod in bolgarska vojska ista čustva do italijanskih junakov. Zatem je minister Bottai obiskal predsednika vlade Kiosevanova, s katerim se je dalj časa pristržno razgovarjal. Snoti je italijanski poslanik v Sofiji priredil ministru Bottaiju na čast banket, na katerem so bili tudi predsednik vlade Kiosevanov s soprogo, kraljev svetnik Grujev s soprogo, več ministrov, rektor solijske univerze in druge vplivne osebnosti.

Železniška nesreča v Nemčiji

Berlin, 27. nov. AA. DNB: Na progi Frankfurt-Giesl pri Niederwäldtstatu sta trčila drug v drugega neki potniški in neki tovorni vlak. 11 ljudi je mrtvih, pet jih je pa zelo nevarno ranjenih.

Bruselj, 27. novembra. c. Belgijski vladni krogi so danes objavili, da stane sedanje mobilizacijsko stanje Belgijo dnevno 10 milijonov frankov. Vlada se sedaj trudi, kako bi krile te ogromne izredne izdatke.

Chamberlain o vojnih ciljih

»V novi Evropi naj bi prenehal strah pred napadi...«

London, 27. novembra. c. Snoti je govoril po radiu predsednik angleške vlade Chamberlain. Govor so prenašale tudi ameriške radijske postaje. V uvodu je Chamberlain omenil, da se sedaj po 3. novembru prvič oglašajo po radiju; tokrat je zopet popolnoma zavezan in popolnoma zaupa v končno zmago zdravnikov.

Najprej je Chamberlain poudaril, da Anglija v tej vojni ne prikriva izgub, ker si ne mara izmislicati izgub nasprotnikov, kakor to delajo na drugi strani. Do sedaj se je vojna razvijala precej drugače, kakor pa se je mislilo, da se bo. Nemčija od teh metod gotovo ni odstopila iz človekoljubja, ampak zato, ker misli, da bo z drugimi metodami lahko več dosegla. Ena takih metod je sedaj, da Nemci polagajo mine v angleških teritorialnih vodah, kar je proti vsem predpisom mednarodnega prava. Toda sovražnik misli, da nas bo s takimi sredstvi odrezal od naših prekomorskih zvez in izstradal; moti se pa, če misli, da nas bo tako prisilil h kapitulaciji. Mi bomo premagali magnetske mine, kakor smo že premagali podmornice. Kljub nekaterim izgubam prihajajo parniki in konvoji v redu v naša pristanišča.

Anglija je vstopila v vojno zato, da brani svobodo in ustvari trajen mir. Mnogo se čudijo, da trditve časa in da ne napadamo. Toda čas dela za nas! Z vsakim dnevom je blokada proti Nemčiji hujša in ji jemljemo sredstva za moderno vojskovanje.

Z zastopniki Francije smo določili cilje za vojno in mir.

Naš vojni cilj je zelo enostaven in je: premagati moramo sovražnika. Premagati moramo tiste, ki so s silo zavladali nad tujimi narodi.

Naš cilj za mir pa, da skušamo ustvariti novo Evropo, ne pa samo s tem, da zarišemo nove meje, ampak da ustvarimo tudi Evropo z novo miselnostjo. V novi Evropi bi naj narodi z dobro voljo odstranjevali vse težave med seboj, strah pred napadi bi naj prenehal, na konferencah pa bi se naj posledje dogovorile korekture, ki so se izkazale za potrebne. Oboroževanje se mora postopno opustiti kot brezkoristen izdatek. To delo bomo morali opravljati več let in upam, da bo tudi Nem-

čija, ki bo prožeta novega duha, med narodi, ki bodo pri tem sodelovali.

Preden pa bomo mogli doseči vse to, je potrebno, da zmagoamo v vojni. V ta namen so se združili vsi narodi našega imperija in so bolj združeni kakor kdaj koli poprej v zgodovini. Najti moramo novo Evropo! Vemo, da se borimo proti krivici za pravico. Pojdimo naprej s pomočjo Boga in našega orožja ter bomo zmagali.

Angleži trdijo, da so že začeli uspešno borbo proti minam

Angleška admiraliteta objavlja nadalje, da je začela borba proti minam in da ima položaj kolikor toliko v rokah. Na vladni poziv, da bi se pripravili protovoljci, ki bi se posvetili iskanju in uničevanju min, se je takoj prijavilo 3000 moških, ki so bili razdeljeni na 200 majhnih ladij, ki so namenjene za iskanje min po angleških obalah. Te ladje so prišle pod poveljstvo vojne mornarice. Admiraliteta javlja, da magnetične mine niso nobena novost, ker jih je Amerika že uporabljala v zadnji svetovni vojni v svojo obrambo. Novost je danes samo v tem, da so te mine svobodne in ne privezane, kakor bi po mednarodnem pravu morale biti.

Na zahodni fronti

Berlin, 27. nov. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo poroča: Na zahodu ni bilo razen slabega topniškega ognja nobenih pomembnih bojev.

Pariz, 27. nov. AA. Havas: Poročilo francoskega vrhovnega poveljstva od 27. zjutraj pravi: Ponoči se ni zgodilo nič posebnega.

London, 27. nov. AA. Reuter: Iz Bruslja poročajo: Vso noč se je slišalo v Luksemburgu streljanje iz streljice iz okolice Mosele. Zjutraj je nastalo zatišje. Po poročilih iz Liegea, je reka Meuse čez noč zelo narasla in poplavlila vse nižje ozemlje.

Gospodarstvo

Kako bo s cenami moke in pšenice

Val draginje zajema vse panoge in vse predmete. Tudi v nevtralnih državah se ne moremo ubraniti posledic vedno večje draginje, ki spremlja vsako vojno. Najbolj važno pa je za nas vprašanje, kako bo s cenami vsakdanjega kruha. Žato se za vprašanje cen moke in pšenice zanimajo vsi, ker si morajo vsakdanji kruh kupovati, zanima se zlasti Slovenija, ki mora letno uvažati ogromne množine moke in žita iz južnih pokrajin, po nekaterih podatkih osem do deset tisoč vagonov na leto.

Padec v septembru

S 1. septembrom se je začela vojna. Zato se čudno sliši, da je pri nas prišlo v septembru do velikega in nepričakovanega padca cen pšenice. To je tem bolj čudno, ker je državna družba Prizad (Privilegirana izvozna akcijska družba) od žetve sem pokupila že v prvih tednih ogromne množine pšenice po cenah, ki jih je določila vlada po tako imenovanih *intervencijskih cenah*. Intervencijska cena, določena od vlade, je bila 165 din za najboljšo pšenico, postavljen je šlep ali naloženo v vagon. Kljub temu je v septembru prišlo do takega nepričakovanega padanja cen pšenice, da se je v nekaterih krajih pšenica prodajala le še po 100 din za 100 kg in še nižje.

Kaj pa Prizad

Prizad je delniška družba za izvoz kmetijskih pridelkov; pri tej družbi ima država 98,75% vseh delnic, zadruge in privatniki samo še 1,25% delnic. Stvarno je to državna ustanova, ki ima obliko delniške družbe zaradi tega, ker je njeno poslovanje samo in izključno trgovsko poslovanje. Spada pa pod trgovinsko ministrstvo. Ta družba je organ vlade, da vlada potem nje izvaja del svoje gospodarske politike. Zato so vsi napadi in vsa kritika Prizada in njegovih organov stvarno napadi na vlado in kritika gospodarske politike vlade, ker Prizad v vsem dela le po direktivah vlade, posebej trgovinskega ministra.

Očitno se je Prizadu, da je preveč žita izvozilo. Iz zgoraj povedanega se vidi, da to ne drži, ker imamo dejansko še žita, ki bi se moglo izvoziti. Očitno se je Prizadu, da je cena, po kateri je začel letos kupovati (intervencijska cena), previsoka. To ceno ni določil Prizad, ampak vlada zaradi tega, da se okrepi kmet-pridelovalce pšenice.

Očitno se je, da so kljub Prizadovi intervenciji cene v septembru letos padle na 100 din za 100 kg in še nižje. To ni krivda Prizada, ampak krivda brezglave ponudbe in vojne psihoze v septembru. Prizad žal do danes še nima potrebnih silosov, da bi mogel hitro sprejemati in vskladiščiti velike množine pšenice. Prizad je v septembru imel dosti denarja za kupovanje, a ni mogel pšenice prevzemati in vskladiščevati, zato je seveda tudi ni mogel kar vnaprej in na slepo plačevati.

Naš ožitek Prizadu

En ožitek pa zasluži Prizad in ta ožitek je ožitek konsumentov iz pasivnih krajev. Politika Prizada je enostranska, ker čuva samo nad minimalnimi cenami, da ne bi pridelovalce pšenice trpel zaradi preniklih cen. Ker pa je Prizad stvarno državna ustanova (ne po obliki), ne bi smela njegova politika biti enostranska le v korist pridelovalca z minimalnimi cenami, ampak enaka po drugi strani tudi v korist konsumenta z maksimalnimi cenami. To nalogo pa Prizad doslej, kadar so nastopile previsoke cene, ni vršil. Tako je bilo v poletju leta 1938, ko smo morali konsumenti plačevati pretirane cene pri takratnem skoku cen, to je bilo zopet letos v novembru.

S te strani bi bilo pravilno, da Prizad svoje delo preuredi in enako štiti konsumenta pred previsokimi cenami, kakor štiti producenta pred prenizkimi cenami.

Skok cen v novembru

Kakor je presentil v septembru nenadni padec cen pšenice, tako je v novembru prišlo do nepričakovanega skoka v cenah moke in pšenice, ki je prestrašil konsumente in ki ga je tudi težko razložiti. Razložiti se da to s tem, da se je v drugi polovici oktobra in začetkom novembra pojavilo izredno veliko povpraševanje po pšenici, oziroma je bilo še večje, naravnost ogromno nakupovanje stavljeno v izgled. S pšenico so se začele zalagati v smislu uredbe mestne občine in občine v industrijskih krajih, da bi imele predpisane zaloge za dva meseca. Organizirani se je začelo ravnanje za prehrano, kjer so se predvidevale ogromne množine za nakup. Zvedelo se je, da Prizad prodaja pšenico v sosednje države Nemčijo in Italijo. Govoriti se je celo začelo, da žetev pšenice ni bila tako velika kot se je čenilo. Naposled je tudi postalo splošno znano, da je letošnja žetev koruze mnogo slabša od povprečne žetve in da bo zato v pasivnih pokrajinah treba nadomestiti doslej običajno koruzo za prehrano vsaj delno s pšenico. Povrh so bili v novembru dovozi pšenice na trg razmeroma majhni. To je povzročilo, da je cena pšenice šla preko intervencijske cene Prizada, to je preko 165 din kvišku na 190, 200 in celo na 210 din za mc. Konsumenti so se preplašili. Vlada je smatrala za potrebno, da zagrozi s popisom pšenice. Že samo to je zaleglo, da je cena šla znatno nazaj na 185 do 190 din. Seveda je pa s tem še vedno znatno nad intervencijsko ceno.

Kako je z zalogami

Za konsumente je zelo važno vprašanje, ali so zaloge pšenice v državi zadostne in ali bo vlada gledala, da pri zadostnih zalozah zaradi špekulacije cen ne našenejo preko 200 din, ker je že itak dosti visoko.

Mirno se more trditi, da je zalog pšenice zadosti ne samo za domačo prehrano, ampak tudi še za izvoz. V letu 1938 smo imeli izredno bogato žetev pšenice. Po cenitvi strokovnjakov bi se moglo izvoziti v letu 1938 do 50.000 vagonov pšenice. Stvarno pa se je od pridelka tega leta v izvozni kampanji 1938-39 izvozilo le 14.500 vagonov. Iz te

ga je jasno, da so kmetje zlasti v naših žitnodnih krajih prišli v novo žetev še z znatnimi zalozami stare žetve. Žetev leta 1939 pa je bila zopet zadovoljiva, tako da so strokovnjaki cenili, da bi se moglo izvoziti 40.000 vagonov. Prizad je medtem doslej odkupil vsega le 36.000 vagonov. Toda vsega tega ni izvozilo, temveč le okoli 17.000 do 18.000 vagonov, zato se res more mirno računati, da imamo za prehrano ne le zadosti pšenice, ampak da je po sedanjem stanju še mogoče izvoziti do 25.000 vagonov.

Kje je nevarnost za konsumente

Vojni čas, pa četudi še nismo pri nas v vojni, sproži v posebno veliki meri špekulacijo. Poleg trgovcev se pojavi posebna vrsta ljudi, ki note trgovati, to se pravi zadovoljiti se z običajnim dobičkom, imeti svojo obrt prijavljeno, plačevati davke kot jih plačujejo drugi trgovci, temveč hoče samo hitro veliko, veliko zaslužiti. To smo v zadnji svetovni vojni nazvali z verižništvom in verižniki. Trgovci danes niso nevarni, ker so pod kontrolo javnosti, svojih organizacij in oblasti. Oni se zavedajo dolžnosti, ki jim je naložena v gospodarstvu, zlasti v takih nemirnih časih kot so danes. Trgovcem je glavno to, da obvarujejo stvarno vrednost svojega obratnega kapitala, ki ga imajo v blagu in zato zvišajo cene pri prodaji pač le

tedaj, ako ni več izgleda, da bi mogli zaloge popolnjevati po starih cenah in le toliko, kolikor je poleg zaslužka potrebno za obnovev zaloge. Temu nasproti pa verižniki hočejo dobiti v roke čim večje množine blaga in jih potem držati tako dolgo, da bi pri tem zaslužili 50 do 100%, ali tudi še več.

Ker je verižniški duh nevaren ne le konsumentom, ampak ravno tako tudi producentom in trgovcem, zato je dolžnost javnosti, enako pa tudi dolžnost vlade, da se vsak pojav verižništva zatre. Sodelovanje med javnostjo in med organi uprave bo brez dvoma potrebno in se bo tudi našlo. Bila bi res velika škoda, če več, bila bi naravnost sramota, če bi se v naši agrarni državi neprimerno popolno podražil kruh, ko imamo na drugi strani popolnoma zadostne zaloge za prehrano vsega prebivalstva in še prebitke za izvoz.

Izprememba zakona o izrednem kreditu za organizacijo izvoza deželnih pridelkov. Izšla je uredba, s katero se izpreminja zakon o izrednem kreditu za organizacijo izvoza deželnih pridelkov. Po tej uredbi je dana možnost intervencije Priv. družbe tudi v primeru visokih cen na domačem trgu. Za posle, ki jih bo izvozna družba izvrševala po nalogu ministra trgovine in industrije, se osnuje poseben stalni poslovni odbor, katerega tvorijo: predsednik, podpredsednik in štirje člani uprave, od katerih je eden izvoljen, po enega pa delegirajo: minister trgovine, minister financ in hrvaški ban. Nadalje je povečano število članov upravnega odbora od 10 na 14, in sicer delegirata po dva člana minister trgovine in minister financ, tri pa hrvaški ban. Ostalih sedem voli občni zbor delničarjev na dve leti. Število članov nadzorstva ostane neizpremenjeno: pet, od čega delegira ministrstvo trgovine enega, minister financ enega in hrvaški ban enega, dva pa voli zbor delničarjev na dve leti.

POVRATEK
KINO MATICA Tel. 21-24

po romanu »La bataille«
d'Claude FARRERE

Charles Boyer
v najboljši vlogi pomorskega častnika
Samo še danes! Ob 16., 19. in 21. uri

Kmečka zaščita in podeželski gostilničarji

V času, ko se pripravlja nova uredba o likvidaciji kmečkih dolgov, smatram za potrebno, da opozorim tudi merodajne kroge in javnost na krivico, ki se je glede kmečke zaštite naredila majhnemu podeželskemu gostilničarju.

Gostilničarske organizacije so v letu 1931, ko je bilo vprašanje likvidacije kmečkih dolgov akutno, dosegle, da se je s prvotno uredbo o likvidaciji kmečkih dolgov, čeprav v izredno majhnem številu, zaščitil podeželski gostilničar. Pri sestavi te uredbe se namreč ni upoštevala naša glavna zahteva, da naj ocenitev o potrebi zaštite gostilničarja ne odvisi od obdavčitve njegovega pridobitvenega udejstvovanja, ker smo poznali davčno prakso. To pa so preprečili nekateri srbijski politiki, ki so bili od vsega početka nasprotniki zaštite malih poslovnih ljudi in ki so kot taki še danes ostali. Gostilničarske organizacije so naletele pri zahtevi po *splošni zaščiti malega poslovnega človeka*, ki je najozje vezan s kmetijstvom in se pretežno od njega preživlja, na nepremostljivo oviro v srbijskih krogih, ker so trdili, da so bili poslovni ljudje na deželi v Srbiji pred vojno povečiniroma zelenasi, ki so razporejali denar kmetom po izredno visokih obrestih. Ta trditve in ta miselnost je zakrivila tudi nesrečno tolmačenje k uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov, izdano 13. julija 1938, s katerim se je še tem maloštevilnim že zaščitenim podeželskim gostilničarjem odvzela zaščita. Če so v Srbiji po trditvi teh krogov, ki so tako pogosto primerjali svoje razmere z razmerami v Sloveniji, podeželski poslovni ljudje v resnici izjemali kmečko prebivalstvo, potem je krivico, če se zaradi teh grehov, ki so se izvršili v bivši kraljevini Srbiji, raztegne masševanje tudi na naše področje. Kdo je dajal kredit pred vojno v Sloveniji, to je vsakomur znano. Kmetu se ni bilo treba obračati na poedine premožnejše osebe na vasi, ker je imel druge cenevire na razpolago.

Uredba o likvidaciji kmečkih dolgov je krivična v tem, da se zahteva pri gostilničarju-kmetu manjša pridobitnina in zgradarinska obdavčitev, kakor pa znaša osnova za zemljarino, in da se veže premoženje odnosno obdavčitev zakonskih drugih.

Iz podatkov, ki so mi na razpolago in ki jih je zbrala zvezna organizacija, da nazorno prikaže merodajnim krogom in javnosti krivico ocenitev kmetijskega značaja podeželskemu gostilničarju, izhaja, da ni obdavčitev s pridobitno in zgradarinsko (katere kmet ne plača) v nobenem razmerju z obdavčitvijo posestva. V dobi, ko so bile izdane uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, so davčne uprave jemale celo 4 din čistega donosa pri litru vina, iz česar sledi, da je bil tedaj še tako majhen promet v gostilni neprimerno bolj obdavčen, kakor še tako obsežno posestvo.

Značilni primeri

Za utemeljitev mojih navedb naj služijo nekateri primeri, in sicer: Gostilničarju M. B. ter istočasnemu posestniku 12.12 ha zemljišča je bila predpisana osnova za zemljarino 1140 din, dočim mu je bila za promet od 844 litrov vina in 111 litrov piva ocenjena osnova s 1940 din.

V tem primeru ni bil gostilničar-kmet deležen kmečke zaštite, ker se je oblastvo na podlagi obdavčitve postavilo na stališče, da se preživlja s svojimi otroki bolj od zaslužka, ki ga je prejel od prometa s ca 1000 litri potocih pijack, kakor pa od svojega posestva.

Gostilničar A. je z ženo solastnik posestva. V letu 1931 je potocih po uradnih podatkih 12 hl vina, za kar mu je bila odmerjena osnova za pridobitno 4000 din, za prostore, ki jih je uporabljal v pridobitve svrhe, pa mu je bila odmerjena osnova za zgradarino s 500 din, dočim je znašala od posestva obeh zakoncev odmerjena osnova za zemljarino 3616 din.

Tudi pri tem primeru nastane vprašanje, ali se je preživljala družina tega gostilničarja s štiriimi nepreskrbljenimi otroki od zaslužka, ki ga je prejela od potocih 1200 litrov ali pa od precej obsežnega kmečkega posestva. Kakor se vidi, je bila tudi tukaj davčna praksa pri odmeri pridobitne neprimerno hujša kakor pa pri odmeri zemljarine.

Gostilničarka L. ima krčmo in nima drugega imetja, pač pa ima njen mož posestvo. Ko sta se poročila, je njen soprog prevzel leta 1925 posestvo ter se je za izplačilo dedičev zadalil.

Ker pa je davčna uprava ocenila dohodek njene slabo idoeče gostilne pri potocih nekaj hektolitrov pijack višje, kakor pa je odmerila zemljarino njenemu možu, ni mogel priti njen soprog do zaštite.

V mnogih primerih ima tudi zgradarina naravnost usodno vlogo.

Gostilničarka V. ima posestvo. Ker pa ji gostilna ni donasala mnogo koristi, je oddajala svoj salon na zaposilo g. dekana za šolsko uporabo, za kar prejema majhno najemnino. Ker pa je zgradarina, določena zaradi te najemnine, zvišala obdavčitev njenega pridobitnega poslovanja za 100 din več, kakor znaša zemljarina, ni prišla pod zaščito. Imenovana ima tudi še 15 let bolnega soproga. Zaradi teh 100 din se ji ne prizna njenega kmečkega značaja, čeprav je ravno z oddajo salona dokazala, da je gostilna nedonosna.

Takih vnebovpijočih primerov je nebroj. Kažejo na čudno razumevanje onih oseb, ki imajo glavno besedo pri tako važnem vprašanju, kakor je ravno razdoložitev kmečkega prebivalstva.

Kakor sem že omenil, je bilo prav malo gostilničarjev-kmetovalec deležnih dobrot uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, ker se je ravno le maloštevilnim posrečilo dokazati, da so se preživljali od posestva, ne pa od gostinske obrti. Toda vkljub temu majhnemu številu so zopet omenjeni krogi posegli vmes ter dosegli, da se je lanko leto z novim tolmačenjem, ki ga je tukajšnje okrajno sodišče označilo že kot nezakonito, odvzela tudi tem že zaščitenim gostilničarjem z veliko težavo priborjena zaščita. Mnogo od teh je plačalo že po tri anuitele, nakar so dobili v veliko presenečenje od Priv. banke sporočilo, da se jim zaščita ne pripozna, ker so — gostilničarji. Ti krogi, ki so se vmešali zopet v kmečko zaščito, niso niti malo premislili, v kakšen brezupen položaj bodo spravili podeželskega človeka, ki je le to zakrivil, da se še danes krčevito drži iz raznih in zame nerazumljivih razlogov svojega pasivnega gostinskega obrti. Ali so ti premislili, da bo zaradi napačne ocenitve razmer v Sloveniji prišlo toliko in toliko pravih kmečkih družin v nesrečo? To tolmačenje je povzročilo sledeče primere, n. pr. posestniku-gostilničarju, ki ima 5 ha posestva in potocih 858 litrov vina ter ima pet nepreskrbljenih otrok, je bila zaradi tega tolmačenja odvzeta že priznana zaščita.

Posestniku-gostilničarju B., ki poseduje 7 ha posestva, ne plača pa nikakega pridobitninskega davka, ker ima malo prometa, pač pa drži gostinsko obrt le iz tradicije pri hiši in ima skrbeti za šest družinskih članov, je bila odvzeta kmečka zaščita zgolj iz vzroka, ker je, četudi po imenu — gostilničar.

Nadalje je nevzdržno mišljenje, da preživlja n. pr. gostilničar, kateremu je vsaka kaplja alkoholnih pijack kontrolirana, zatrosarinjena in obdavčena — da govorim zopet o konkretnem primeru — devet družinskih članov od zaslužka pri potocih 1600 litrov, čeprav ima 25 ha posestva. Menda bo tudi laik pripoznal, da preživlja ta gostilničar svojo družino bolj iz dohodkov svojega posestva, kakor pa od svojega brezprometnega obrti.

Izrsevanje majhnega ter preobdavčenega podeželskega obrti ne sme biti več merilo za priznanje kmetijskega značaja.

Revizija prošenj

Izvesti se mora revizija prošenj gostilničarjev-kmetovalec, potrebnih kmečke zaštite na popolnoma novi osnovi za oceno njihovega gospodarskega značaja. Primerjave med davčnimi osnovami niso pravo merilo, zato se naj presoja kmečkega značaja majhnemu podeželskemu poslovnemu človeku prepusti izključno pristojnemu okrajnemu sodišču, ki naj objektivno premetri po zaslišanju prič in strokovnjakov ter upošteva vse okoliščine, če je prosilec pridobitnik ali kmet. V dravski banovini imamo gotovo več kot 50% gostinskih obratov preveč, kar priča, da se najmanj polovica naših kmečkih gostilničarjev ne preživlja od tega obrti, temveč od zemlje. Na žalost vzdržujejo ti pasivni podjetniki svoje gostilniške koncesije zgolj zaradi spomina na starše in še starejše prednike. Pogosto se sliši izjava: »Vem, da pri gostilni ničesar ne zaslužim, toda gostilna je že 70 let pri hiši, pa naj še preide na moje otroke.«

Zaradi tega se nad polovico pasivnih gostiln v dravski banovini vzdržuje pretežno iz dohodkov kmetijskega, čeprav jih davčne uprave zaradi prestroge davčne prakse obremenjujejo in jim, kakor kažejo primeri, odvzemajo kmečki značaj.

Nujna je potreba, da se tudi za tega kmečkega majhnega poslovnega človeka, ki je kmet, iz kmetije izhaja in s kmeti živi, najde pravična rešitev, da ne bo samo zaradi gostilniškega, na žalost pasivnega in često preocenjenega imena imel obutek, da je izločen od pravice. Onim, ki pri zelenih mizah sestavljajo novo uredbo, pa pripočam, da se poglubo v globino podeželskega življenja, da pridejo do prave slike in ugotovijo pravo stanje. Gostilničarska organizacija jim je vsak čas z zbranim gradivom na razpolago.

Anton Peteln,
ravnatelj Zveze združenih gostil. obrti

Borze

Dne 27. novembra 1937.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7.882.895 din, na belgrajski 8.6 milij. din. V efektivih je bilo prometa na belgrajski borzi 340.000 din.

Ljubljana — Uradni tečaj:

London 1 funt	173.50—176.50
Pariz 100 frankov	98.05—100.35
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.—
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.—
Amsterdam 100 gldinarjev	2348.00—2386.—
Bruselj 100 belg	733.50—745.50

Ljubljana — Svobodno tržišče:

London 1 funt	214.82—217.52
Pariz 100 frankov	121.18—123.48
Newyork 100 dol	5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold	2899.93—2937.93
Bruselj 100 belg	905.98—917.93

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 mark	14.20—14.40
-------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring:

Solum 100 drahem	36.65—37.35
----------------------------	-------------

Belgrad — Zasebni kliring:

Solum 100 drahem	37.65—38.35
----------------------------	-------------

Curh. Belgrad 10.—, Pariz 9.89, London 17.45, Newyork 446.—, Bruselj 74.—, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178.50, Stockholm 106.25, Oslo 101.37, Kopenhagen 86.10, Sofija 5.40 pon., Budimpešta 80.— pon., Atene 3.40 pon., Carigrad 3.50 pon., Bukarešta 3.40 pon., Helsingfors 9.025, Buenos Aires 108.75.

Vrednostni papirji

Volna škoda:

v Ljubljani 434—437

v Zagrebu 434—438

v Belgradu 435—435.50

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 98—100, agrarji 53—55, voj. šk. pr. 434—437, begl. obvl. 80—82, dalm. agr. 75—76, 8% Bler. pos. 94—95, 7% Bler. pos. 90—91, 7% pos. Drž. hip. banke 98—100% 7% stab. pos. 92—94. — Delnice: Nar. banka 7.100—7.200, Trboveljska 210—230.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. pos. 97—99, voj. šk. pr. 434—438, begl. obvl. 81 blago, 8% Bl. pos. 93.50—95, 7% Bler. pos. 89.50—90 (88, 89.50), Delnice: Nar. banka 7.100 denar, Priv. agr. banka 202 denar, Trboveljska 225—230, Gutman 50—53, Sladk. tov. Ostijek 100 denar, Ssj. livarna 150 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 99 denar, voj. šk. pr. 435—435.50 (435, 434.50), begl. obvl. 79.75—80.25 (80), dalm. agr. 74.75—75.25 (75), 4% sum. obvl. 72.75—73.50, 8% Bler. pos. 94 denar, 7% Bler. pos. 89.50—90, 7% pos. Drž. hip. banke 99.50 denar. — Delnice: Nar. banka 7.350 denar, Priv. agr. banka 208 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. — Tendence neizpremenjena. — Promet srednji.

Cene kmetijskih pridelkom

Cene kmetijskih pridelkov na Jesenicah dne 25. novembra t. l. Pšenična moka črna 3.50 do 3.75 din, pšenična moka bela 4 din do 4.25 din, govedina 10 do 12 din, teletina 12 din, svinjina 15 do 16 din, ovčje meso 10 din, sveža slanina 15 do 16 din, prekajena slanina 18 do 19 din, evinjska mast 20 do 21 din, fižol 5.50 din do 7 din, suh grah 5.50 din do 12 din, domača leča 10 do 12 din, krompir 1.50 do 1.75 din, sladko seno 0.90 din, pšenična slama 0.50 din, ječmen 3 din in ješprenj 4 din za kg. Mleko 2.25 din in jajca 1.30 do 1.75 din za komad.

Licenciranje žrebcev

Letošnje licenciranje žrebcev bo za Slovenijo po naslednjem vrstnem redu:

V torek, dne 5. decembra, ob 9 dopoldne na Vrhniki za ljubljanski okraj in istega dne ob 2 popoldne na Igu za ljubljanski okraj in za mesto Ljubljana.

V sredo, dne 6. decembra, ob pol 9 dopoldne v Kranju za kranjski in škofješki okraj in istega dne ob pol 2 popoldne v Lescah za radovljški okraj.

V četrtek, dne 7. decembra, ob pol 3 popoldne v Mengšu za kamniški in ljubljanski okraj.

V ponedeljek, dne 11. decembra, ob pol 10 v Ptuj za ptujski okraj, istega dne ob 2 popoldne v Ormožu tudi za ptujski okraj.

V torek, dne 12. decembra, ob 9 dopoldne v Črensovcih za lendavski okraj, istega dne ob 2 popoldne v Murski Soboti za mursko-sobotski okraj.

V sredo, dne 13. decembra, ob 9 dopoldne v Gor. Radgoni za ljubljanski okraj in istega dne ob 2 popoldne v Ljutomeru tudi za ljubljanski okraj.

V četrtek, dne 14. decembra, ob 8 zjutraj v St. Lenartu v Slov. goricah za okraj Maribor levi breg in istega dne ob 3 popoldne v Dravogradu za dravogrski in slovenjegraški okraj.

V petek, dne 15. decembra, ob 9 dopoldne v Slivnici za okraj Maribor desni breg in istega dne ob 2 popoldne v Konjicah za konjiški okraj.

V ponedeljek, dne 18. decembra, ob 10 dopoldne v Radmilju za gornjegrajski in sodni okraj Soštanj.

V torek, dne 19. decembra, ob 9 dopoldne v Celju za okraje Celje, Laško in Smarje pri Jelšah.

V sredo, dne 20. decembra, ob 9 dopoldne v Brežicah za okraje Brežice in sodni okraj Krize in istega dne ob 2 popoldne v St. Jerneju za krški okraj.

V četrtek, dne 21. decembra, ob 9 dopoldne v Novem mestu za okraje Novo mesto in Črnomelj in istega dne ob 2 popoldne v St. Vidu pri Stični za litijski okraj.

Lastnike žrebcev opozarjamo, da privedejo na pregled vse žrebce stare nad poldrugo leto. Ker traja licenca samo 1 leto, je prignati na pregled tudi vse lanko leto licencirane žrebce, ko tudi vse bivše banovinske žrebce, ki so že prešli v zasebno last.

Oskrbnike banovinskih žrebcev tudi opozarjamo, da privedejo te žrebce na pregled.

Lastnike žrebcev pozivljamo, da prineso s seboj vse potrebne dokumente glede izvora žrebcev. Prestor za licenc

Kneginja Olga o nalogah Rdečega križa

Na skupni seji vodstva in nadzorstva Rdečega križa je imela Nj. kralj. Vis. kneginja Olga lep nagovor

Preteklo nedeljo je bila v Belgradu v starem dvoru slavnostna skupna seja glavnega upravnega in nadzornega odbora Rdečega križa pod predsedstvom Nj. kralj. Vis. kneginje Olge. Kneginja Olga se je pripeljala s svojim spremstvom ob 10 v stari dvor kjer so jo pričakovali vsi člani obeh glavnih odborov. Kneginja Olga je začela sejo z naslednjim nagovorom:

»Začenjam skupno sejo glavnega upravnega in nadzor. odbora. Delo Rdečega križa, ustanove, ki si je na vsem evetu pridobila zaslužno priznanje in spoštovanje, me je vedno zanimalo. Zaradi tega sem z veseljem sprejela predsedništvo našega Rdečega križa, ki mi ga je kr. namestništvo nedavno zaupalo. Ljubo mi je, da se mi nudi prilika, da vidim zbrane glavne zastopnike našega največjega dobrotelnega društva. Kot človekoljubna in privilegirana avtonomna narodna ustanova je naše društvo po zakonjenih mednarodnih dogovorih in posebnem zakonu priznana kot društvo Rdečega križa kraljevine Jugoslavije in kot pomožna ustanova vojne sanitete v vojni. Znanje so vam zelo važne naloge društva. Za njihovo izvajanje so potrebna znatna sredstva široko sodelovanje in popolna podpora vsega ljudstva, samoupravnih in državnih organov, posebno pa poštivalno in neprestano delo. Temu delu se posvečam z vso voljo ter vas, gospe in gospodje pozdravljam in prosim da mi z vašim sodelovanjem pomagajte, da uspešno izvršimo svoje častne dolžnosti.»

Na ta pozdrav se je Nj. kralj. Vis. zahvalil prvi podpredsednik društva dr. Dja. Nato so za-

čeli obravnavati dnevni red. Sprejeti so bili potrebni sklepi glede organizacije uprave društva v banovini Hrvatske po določilih zakona in pravil Rdečega križa. Razen tega so preučevali tudi

vprišanje o izpremembi in dopolnitvi zakona o Rdečem križu, da se zagotovijo društvu potrebni dohodki in posebne pravice za uspešno delo za cilje ki jih zakon predvideva.

Nova uprava Pokojninskega zavoda

Na izrednem običnem zboru je bila predlagana ločitev Dalmacije od ljubljanskega Pokojninskega zavoda

V nedeljo dopoldne je bil v dvorani Delavske zbornice izredni obični zbor Pokojninskega zavoda, kjer so se zbrali novoizvoljeni delegati, ki naj bi izvolili novo upravo. Zborovanje je ob 10 začel predsednik dr. Anton Milavec, ki je po pozdravih navzočnega zastopnika ministra za soc. politiko g. Dušana Jeremiča, načelnika soc. ministrstva, in zastopnika bana g. dr. Karolina predlagal vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II., ki so jo vsi navzočni sprejeli v navdušenim vzklikanjem kralju. Z odobravanjem so bile sprejete pozdravne brzojavke socialnemu ministru g. dr. Budisavljeviću, banu dr. Natlačenu, banu banovine Hrvatske dr. Subašiću in Pokojninskim zavodom v Belgradu, Zagrebu in Sarajevu. Zatem je zborovalce pozdravil v imenu ministra socialne politike načelnik Dušan Jeremič, nakar je poročal predsednik dr. Milavec. Dotaknil se je najprej volitev nove uprave in omenil, da je bila ogromna večina članov Pokojninskega zavoda za to, naj se nova uprava za bodočo petletno dobo izbere po sporazumu brez volitev. K temu je nagovarjala tudi zunanje politična situacija in zato je razumljivo, da je velika večina sporazum sprejela. Pa tudi skupine, ki niso v sedanjem sporazumu, so bile vabljeni k sodelovanju. Ker so pa odklonile skupno listo, so vložile svoje posebne liste, tako da sta bili v Sloveniji vloženi dve delodajalski in dve nameščeniški listi. Volivna komisija, ki se je strogo držala volivnega reda, je dve listi zavrnila in je bila potrjena samo sporazumna lista. Postopek volitve komisije je odobrila banska uprava in pravilnost je priznalo tudi upravno sodišče v Celju. Ker tožba na državni svet, katero so vložili predstavniki zavrnjenih list, nima odločilne moči, je sklical obični zbor, ki je bil nujno potreben, ker so neodložljiva vprašanja na dnevnem redu.

Najvažnejše je

odcepitev dalmatinskega ozemlja

od našega nameščenskega ozemlja. Ministrstvo za socialno politiko je že poslalo poziv, naj zavod pripravi vse za odstop dalmatinskega ozemlja k Pokojninskemu zavodu v Zagrebu. Bilo je tudi že nekaj razgovorov z zagrebškim zavodom o načelih likvidacije, ki naj bo objektivna in poštena za obe strani. Kar so Dalmatinci zbrali, bo njihovo in lo šlo z njimi, premoženje in pridobitvene pravice. Isto velja za slovenski del. Oba dosedanja družbenika pa bosta morala vzeti na svoje rame so razmerno tudi bremena, ki so nastala zaradi valorizacije prevzetih obveznosti dunajskega in drugih pokojninskih zavodov, nadalje primankljaj, ki je nastal zaradi odpisov na nepremičninah, terjatvah in inventarju ter primankljaj zaradi tečajne in valutne razlike na vrednostnih papirjih, kakor tudi primankljaj zaradi zvišanja premijske rezerve pri strožjem računanju rokov in pri številnih prijavah pridobitne nezmožnosti. Politične razmere združujejo sedaj dalmatinske nameščence in dalmatinske delodajalce z zavodom v Zagrebu. Zato se bo izločilo 2500 članov iz dosedanjega Pokojninskega zavoda v Ljubljani. Če bo torej izšla naredba o parcelaciji dosedanjega ozemlja ljubljanskega Pokojninskega zavoda, potem se danes poslavljamo od dalmatinskih tovarišev z željo, naj najdejo v Zagrebu nov dom, s katerim bodo zadovoljni. Dokler pa nas postave ne ložijo, ostanemo skupaj.

Huda bremena

Pokojninsko zavarovanje hudo tarejo gospodarske uredbe o naložbi 40% razpoložljive imovine v državne papirje. Do leta 1938 je bilo treba naložiti le 20%. Samo po sebi se razume, da moramo dati državi, kadar to zahteva potreba, razpoložljiva denarna sredstva na razpolago, vendar morajo biti te dajatve omejene v toliko, da se gospodarski temelji zavoda ne zrahlijo s preveč enostransko naložbo imovine. Zavodova uprava je že dosedaj in bo morala tudi v bodoče paziti na to, da se ti strogi predpisi vsaj terminirajo, če jih že ni mogoče približati prvotnim predpisom glede naložb.

Razširitev zavarovanja

Pred 35 leti, ko se je začelo pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščencev, je bil krog zavarovancev majhen. Danes je že velik in so le

trgovski pomočniki ostali izven tega zavarovanja. Sedaj razni pokojninski zavodi še nimajo enotnega pogleda na to vprašanje. Upajmo pa, da se bodo zedinili. Trgovski pomočnik je namreč glede na svojo izobrazbo, na svojo zaposlitev in kvalifikacijo svojega dela nameščenec, ki prav gotovo spada v pokojninsko zavarovanje pri pokojninskih zavodih. Razmere sedanjega časa bodo dostavile še vse polno nalog, katere bo morala nova uprava rešiti v petletni dobi. Upajmo, da jih bo rešila v korist pokojninskega zavoda in v dobrobit zavarovancev.

Nova uprava Pokojnin. zavoda

Slovenske delegate je v tem zapisregel nadsvetnik dr. Karlin, zatem pa so bile volitve v upravni odbor. Izvoljeni so bili:

Iz delodajalske skupine: gg. Ivan Avsenek (namestnik Josip Bahovec), dr. Bogdan Žužek (namestnik dr. Janko Berce), dr. Mirko Božič (nam. dr. Anton Megušar), dr. Maks Obersnel (nam. Viktor Naglas), Franc Jeglič (nam. Franc Jerič), dr. Edo Bulat (nam. Doko Pavao) in za primer odcepitve Dalmacije Ferdo Pintar (nam. Anton Krejčič).

Iz delojemalske skupine gg.: Ivan Tavčar (nam. Janez Markelj), Franc Vreče (nam. Anton Briški), Feliks Čop (nam. Jože Cibelj), Lekan Jože (nam. Franjo Sekolec), Tomo Trop (nam. inž. Leo Knez), N. Klarič (nam. Vatroslav Pavič) in za primer odcepitve Dalmacije Ervin Repovž (nam. Fr. Klinar).

V razsodišče so bili izvoljeni gg.: dr. Dermastia (nam. dr. Jereb), dr. Lipold (nam. dr. Kalan), Anton Štempihar (nam. Albert Medvešek), Janko Češnovar (nam. Vilko Cuderman). Končno sta bila izvoljena kot preglednika računskih za-

Nova meščanska šola na Viču blagoslovljena

V zadnjih letih je Ljubljana dobila nekaj lepših novih šolskih poslopj, med katerimi je treba omeniti predvsem palačo Trgovske akademije, bežigradsko gimnazijo in poslopje meščanske šole v Šiški. Zdaj se je tem lepim šolskim stavbam pridružilo še novo poslopje meščanske šole na Viču, ki je bilo v nedeljo slovesno blagoslovljeno in izročeno svojemu namenu. Novo šolsko poslopje je zgradila mestna občina ljubljanska na stavbišču, ki ga je pred 10 leti kupil tedanji viški občinski svet, čeprav se takrat potreba po novem poslopju še ni tako živo čutila. Prav s tem pa je tedanji viški občinski svet, ki je bil v rokah bivše SLS, pokazal hvalnevredno dalekovidnost. Opis novega šolskega poslopja, ki je v vseh oziirih gotovo eno najmodernejših in najpopolnejših v Sloveniji, če ne v vsej državi, je objavil naš list pretekli teden.

Blagoslovitev in otvoritev novega šolskega poslopja, ki je padla prav na 10letnico viške meščanske šole, je bila za Vič in okolico pomemben praznik. Vse hiše so izobesile zastave, poslopje samo pa je bilo okusno okrašeno z zelenjem. Slovesnost so se pričele s službo božjo v viški farni cerkvi, ki jo je opravil župnik p. Teodor Tavčar. Službi božji je prisostvovala vsa šolska mladina s svojimi učitelji ter velika množica viškega prebivalstva. Prednje klopi v cerkvi so zasedli odličniki, med katerimi omenjamo zastopnika bana načelnika prosvetnega oddelka dr. Lovra Sušnika, zastopnika divizionarja brig. generala Ferda Janeša, zastopnika zadržanega ljubljanskega župana insp. Westra, oba banovinska srednješolska insp. prof. Bajuka in prof. Kranjca, meščanskošolskega referenta Rudolfa Wagnerja, močno zastopstvo ljubljanskega občinskega sveta na čelu z mestnim svetnikom Kozamernikom itd. Pred mašo je stopil na leco župnik p. Teodor Tavčar in v krepkih besedah utemeljeval zahtevo staršev, da bodi državna šola postavljena na strogo krščanske temelje. Med službo božjo je na koro krasno prepeval močan viški cerkveni zbor pod vodstvom prof. Danila Cerarja.

Po končani službi božji se je iz cerkve proti šoli razvil sprevod s križem na čelu, v katerem

ključkov Karel Čeč (nam. Vitold Biskupski), St. Beder (nam. Joško Biber).

Izjava dalmatinskih delegatov

Po volitvah je v imenu delegatov iz banovine Hrvatske, ki so imeli 25. t. m. v Zagrebu svoj sestanek, prečital izjavo g. Pavič. V izjavi delegati najprej pozdravljajo odločitev bana banovine Hrvatske, naj se Dalmacija priključi Pokojninskemu zavodu v Zagrebu. Izjava nadalje zahteva, naj bodo pri prenosu zavarovane vse doslej pridobljene pravice. Izjava trdi nadalje, da gospodarstvo Pokojninskega zavoda ni bilo dobro, ker je zavod imel primanjkljaj, zaradi česar hrvatski delegati odklanjajo odgovornost. Priključitev Dalmacije naj se izpelje s 1. januarjem 1940 brez kakršnihkoli odbitkov. Izjava zahteva tudi naj se popravi dosednji zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev. Posebno izjavo so dali še zastopniki, ki so bili izvoljeni na listi Botič. Ti so protestirali proti volitvam v PZ in proti postavitvi komisarja za dalmatinsko področje pri PZ v Ljubljani. Prav tako zahtevajo najstrožjo revizijo in prenos odgovarjajočega dela imovine, ne samo po bilančni, ampak po današnji stvarni vrednosti.

Razumljivo je, da sta obe izjavi vzbudili ogorčenje, proteste in medklice slovenskih delegatov, nakar je v imenu slovenskih nameščenskih delegatov glede na resolucijo dalmatinskih delegatov dal posebno izjavo inž. Vinko Košir. Izjava se glasi:

Odobravamo željo in zahtevo delegatov iz Dalmacije, da se ozemlja pokojninskih zavodov nanovo razdelijo in da se Dalmacija priključi novemu ustanovljenemu Pokojninskemu zavodu v Zagrebu. Zelim pa, da se istočasno z delitvijo PZ med Ljubljano in Zagrebom brezpogojno decentralizirajo vse ostale socialne institucije, predvsem Osrednji urad za zavarovanje delavcev, Trgovske bolnišnice blaginje itd. V interesu vseh naših socialnih institucij in vseh slovenskih zavarovancev želimo, da se ta decentralizacija takoj izpelje.

Izjava je bila sprejeta z odobravanjem vseh slovenskih delegatov, nakar je predsednik zaključil zborovanje.

je šla šolska mladina, odličniki in drugo prebivalstvo. Mladina je odšla v šolske učilnice, odličniki in zastopniki pa so se zbrali v okusno okrašenem vestibulu poslopja, kamor je medtem prišel tudi že prevz. škof ljubljanski g. dr. Rožman. Množica pa je ostala zunaj na cesti, kamor sta prenašala potek slovesnosti dva zvočnika, ki ju je spretno postavil radiotehnik gosp. Šetina. Da je množica na cesti lažje prenašala mraz, je skrbela vrla godba viškega prosvetnega društva.

Slovesnost v vestibulu je pričel ravnatelj viške meščanske šole g. Anton Fakin, ki je pozdravil navzočne odličnike in podal besedo zastopniku župana g. insp. Westru.

Skrb Ljubljane za viški okraj

Insp. Wester je v začetku svojega govora sporočil čestitke županu in vsemu mestu k desetletnici viške meščanske šole, ki ji ljubljansko mesto prinaša kot darilo novo krasno poslopje. Z blagoslovitvijo novega poslopja meščanske šole je njena desetletnica praznovana na tako veličasten način, da ob tem jubileju ne smemo pozabiti še na drugo obletnico, ki je gotovo edini povod, da danes lahko na Viču blagoslovimo najlepše šolsko poslopje vse Ljubljane. Pred kratkim so namreč minuli štiri leta, odkar je občina Vič enakopraven del mestne občine ljubljanske. Brez priključitve k Veliki Ljubljani pač ne bi mogli Vič dobiti tako pomembnega šolskega poslopja, kajti takšno poslopje je mogoče sezidati le s poštivalnostjo davkoplačevalcev vse Ljubljane, ki je s tem velikim poslopijem dokazala, da z enako ljubeznijo skrbi za vse dele in vse strani mesta.

Viču nikakor ne more biti žal, da je bil vključen v Veliko Ljubljano. Poleg novega šolskega poslopja mu je sedanja mestna uprava priskrbelo zdravo pitno vodo in razširila vodovod ter v glavnem že napravila krožni cevovod. Kolikor so dopuščala sredstva, so bile že urejene in zvaljane ceste na Viču in Rožni dolini, na Cesti VI je bil napravljen podaljšek in mostič. Cesta na Brdo je bila razširjena, in sedaj se zboljšujeta tudi Cesti XI in XIII v Rožni dolini. Druge ceste in ulice

še pridejo na vrsto. V kratkem bodo pričeli s tlačenjem Tržaške ceste. Z novo cesto ob železnici pod Tivolijem je dobil Vič bližjo zvezo s Šiško in udobnejšo zvezo s središčem mesta. Zregrulirana je bila Gradašica nad Vojnovcem in osušeno njeno staro korito, da bo Vič kmalu strujen s Kolesijo in Mestnim logom. Še hitreje bo Vič napredoval, ko prične občina zidati velike humanitarne mestne zavode na Bokaleh Golovi so tudi že načrti za kanalizacijo v viškem okraju, treba je poiskati še sredstev.

Mestna občina ljubljanska pa se pri vsem svojem delu zaveda, da je skrbna duševna in telesna vzgoja mladine temelj vsakega napredka in vsega blagostanja. Zaveda pa se tudi, da mladini ne morejo pomagati samo moderna šolska poslopja, udobno opremljene učilnice, ako otroci duševno in telesno zaostajajo, ako so brez pravega nadzorstva, zlasti pa, ako so brez zadostne hrane. Zato je mestna občina pričela ustanavljati šolske kuhinje, ki dele šolarjem topli zajtrk s kruhom. Leta 1937 je bila ustanovljena prva takšna šolska kuhinja, zdaj pa jih je že 17 in v njih prejema 900 šolarjev vsak dan izdaten topel zajtrk povsem brezplačno. Poleg tega skrbi mestna občina ljubljanska za vzgojo sirot in zapuščenih otrok, ki jih ima zdaj na svoje stroške 135 po raznih zavodih, 77 pa pri raznih družinah. V Vajenskem domu pa vzdržuje mestna občina 40 vajencev. Sedanja mestna uprava je prevzela tri dnevna otroška zavetišča, čez nekaj dni pa bo odprto že sedmo takšno zavetišče v posebnem poslopju delavske stanovanjske kolonije za Bežigradom. Kmalu za njim pa dobimo osmo otroško zavetišče za 150 otrok v Trnovem, kjer bo tudi otroški vrtec za 40 otrok in internat za 40 otrok. Poleg tega pa mestna občina podpira tudi zasebna zavetišča. Velike so vsote, ki jih mestna občina ljubljanska žrtvuje za mladinsko socialno skrbstvo. Letos bo mestna občina porabila v ta namen nad 1 milijon 130.000 din, torej 43% vsega preračuna mestnega socialnega urada. Pri tem pa niso všteti stroški za šolstvo ter za vzdrževanje starih in zidanje novih šolskih poslopj in drugih mladinskih zavodov.

Zatem je insp. Wester naprosil župnika gosp. Tavčarja, naj blagoslovi novo poslopje meščanske šole na Viču. Med petjem psalmov, ki jih je izvajal viški cerkveni zbor pod vodstvom prof. Cerarja, je župnik p. Tavčar opravil blagoslovitvene obrede najprej v vestibulu, nato pa obšel in blagoslovil vse prostore v poslopju. Ko se je vrnil, se mu je insp. Wester v imenu župana zahvalil ter izročil ključke novega poslopja g. Antonu Fakinu. Ravnatelj g. Fakin se mu je s primernim govorom zahvalil.

Načelnik prosvetnega oddelka dr. Sušnik o nalogah meščanske šole

Nato je povzel besedo zastopnik bana načelnik prosvetnega oddelka dr. Lovro Sušnik, ki je med drugim izjavil: Meščanske šole so se pri nas po svetovni vojni v naši svobodni državi zelo razmahale. Pred vojno je bilo na Slovenskem le nekaj meščanskih šol, pa še te so bile po večini nemške. Po vojni pa so se začele ustanavljati v vseh večjih krajih meščanske šole. Tako imamo sedaj v Sloveniji že 43 državnih 8 zasebnih meščanskih šol, za katere ljudstvo rado prispeva in naše občine jih rade vzdržujejo, ker spoznavajo velike koristi teh ustanov. Ko je bil leta 1931 sprejet meščanskošolski zakon, so bile razdeljene meščanske šole v tri smeri: obrtno-industrijske, kmetijsko in trgovsko. Šola, ki bo nameščena v tej zgradbi, ima obrtno-industrijsko smer, učni načrt je v njenih višjih razredih prirojen za obrtniške življenjske poklice, tako da si učenci v tej šoli pridobijo tista praktična znanja, ki jih bodo usposabljalja za prestop v ta delavna področja. Že v meščanski šoli naj pridobijo spretnosti in sposobnosti, da bodo kot bodoči mojstri in predelavci v tovarnah ter ostalih industrijskih podjetjih lahko vzorno vodili našo obrt in industrijo k razmahu in napredku. Že v meščanski šoli naj se učenci privadijo delu, da bodo znali ceniti to delo in da ga bodo vzljubili. V poznejšem življenju bodo potem lahko dokazali, da se znajo z uspehom meriti z večaki od drugod.

Zato je vse hvalje vredno, da je mestna občina ljubljanska v tem delu mesta zgradila poslopje, ki bo v čast in ponos ne le okraju, v katerem stoji, ampak vsega ljubljanskega mesta. Potreba novega poslopja je bila občina. V desetih letih obstoja te šole se je število učencev več kakor potrojilo. Pedagoški in didaktični momenti bodo v novem poslopju lahko upoštevani kakor treba. Saj si je težko zamisliti dober in uspešen pouk v meščanski šoli, ki naj bo tudi praktičen, brez primernih delavnic, brez posebnih dvoran, risalnice in potrebnih kabinetov. Šola, ki naj razvije v učenih smisel za resno delo in voljo do njega, jim mora nuditi tudi za to privlačno in primerno urejeno okolje, ki jih ne odbija, temveč jim vzbuja veselje do učnega dela in poznejšega poklica.

Na koncu svojega govora je g. načelnik naložil še tople besede na mladino, ki jo je pozval, naj se resno in z vso voljo oklene učenja v tem novem šolskem poslopju.

Djak Jože Pedzir se je nato v pogumnih besedah v imenu mladine zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je bila šola zgrajena. Djakinja Marija Kovačeva je pa prav tako pogumno deklamirala lepo deklaracijo-prigodnico.

Z državno himno, ki jo je zapel mladinski zbor pod vodstvom g. Kernea je bila slovesnost zaključena. Odličniki, za njimi pa še množica, so si nato gledali notranost lepe šolske stavbe.

Zvečer ob 8 je bila v telovadnici lepa slavnostna akademija, na kateri je viška meščanskošolska mladina z raznimi pevskimi, deklamatornimi, dramskimi, telovadnimi in rajalnimi točkami pokazala mnogo sposobnosti in lepih stremiljenj.

Angleški finančni minister sir John Simon, ki sedaj pač nima majhnih skrbi, ker vsak dan vojne velja Anglijo šest milijonov funtov. In finančni minister mora poskrbeti, da so vsak dan na razpolago.

Drobne novice

Koledar

Torek, 28. novembra: Gregorij III., papež; Jakob M., spoznavalec.
Sreda, 29. novembra: Saturnin, mučenec; Gelazij, papež.

Novi grobovi

† V Gornji Radgoni je mirno v Gospodu zaplala gospa Josipina Čremošnik, soproga zdravnika in posestnika. Pogreb bo v sredo ob tri četrti na deset dopoldne. Naj ji sveti večna luč! Zaljubljen naše globoko sožalje!

† V Podčetrniku je umrla gospa Marija Slemenšek. Dosegla je visoko starost 86 let. Vsa okolica jo je spoštovala in cenila kot izredno plemenito, dobrosrčno gospo, ki je imela vedno odprto roko za reveže ter je znala vsakomur dati dober svet. Pokojnica je bila mati gospe Firmove, soproge šolskega upravitelja in učiteljice v Radvanju pri Mariboru. Svetila blagi pokojnici večna luč, preostalim naše globoko sožalje.

† Pri Sv. Boltenku pri Središču je umrl gosp. Alojz Vrabl, posestnik na Kogu. Pokojnik je bil domačin Murskega polja in zadnji brat znane, prerano umrlega učitelja, pesnika in pisatelja Ivana Vrabla. Na svetlo je izklesal mnogo hudega. V svetovni vojni je bil ujetnik Rusije. Naj v miru počiva!

Osebnostne novice

Poroka. V trnovski cerkvi v Ljubljani sta se poročila gđ. Božica Vrhunčeva, hčerka ravnatelja Trboveljske premožkopne družbe g. dr. Vinka Vrhunca, in g. Jurij Hočevnar, gozdarski inženir z Bleda. Mlademu paru želimo na življenjski poti obilo sreče!

NOVINARSKI KONCERT

1. DECEMBRA - NA TABORU

SODELUJEJO:

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR
POD VODSTVOM
FRANCETA MAROLTA

SOLISTI:

SONJA IVANČIČ
IVAN FRANČI
VEKOSLAV JANKO
VIOLINIST LEO PFEIFER

Občni zbor Družbe sv. Rafaela bo dne 4. decembra t. l. ob 4 popoldne v dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo (ne v Trgovski zbornici), Beethovnova ulica št. 10. Dnevni red: 1. Uvodni govor predsednika g. škofa dr. Gregorija Rožmana; 2. Poročila odborov; 3. Volitve novega odbora; 4. Slučajnosti. Vse članke in prijatelje izseljencev vabimo! Vse organizacije, župnije, občine in zveze, ki so vključene v Izseljenski zbor, naj gotovo pošljejo vsaj po enega delegata. — Odbor.

Duhovne vaje za moše v »Domu duh. vaj« v Ljubljani, Zrinjevega 9, bodo letos še enkrat od 11. do 15. decembra 1939. Začetek 11. decembra zvečer ob 7. Pridite točno v obilnem številu. Naš čas zahteva odločne katoliške moše! Duhovnike premo, da moše na ta tečaj opozore. Prehrana 100 din. — Vodstvo »Doma«

Ljubljanska filharmonija prosi vse slovenske skladatelje, da čimprej vpošljejo na ogled partituro svojih do sedaj še ne izvajanih simfoničnih skladb. Vse izbrane skladbe se bodo uvrstile v programe bodočih filharmoničnih koncertov. Interesenti prejmejo vse potrebne informacije v pisarni v Ljubljani, Knašljeva ulica (Opera) dnevno med 11 in 12.

V Belgradu bosta dva velika slovenska koncerta dne 1. in 3. decembra t. l. V petek, dne 1. decembra se bo izvajala Škerjančeva Simfonična kantata za soli, zbor in orkester pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča. Zborovski pri Škerjančevi kantati bo izvajal celotni zbor Glasbene Matice ljubljanske (nad 100 članov), orkestralni pa

popolni orkester belgrajske Filharmonije (80 članov). Drugi koncert bo vokalni in sicer v nedeljo, dne 3. decembra ob 11 dopoldne. V soboto, dne 2. decembra zvečer pa bo koncertiral zbor Glasbene Matice v Pančevu. Naše rojake v Belgradu, Zemunu, Pančevu in drugod opozarjamo na oba naša koncerta. Vstopnice so v predprodaji pri blagajni Kolarčeve Narodne univerze, kjer bosta tudi oba belgrajska koncerta.

Slovenski božič. Uglasbil prof. Mat. Tome. Besedilo po narodnih pesmih zbral prof. Niko Kuret. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena partituro 45 din. glasovi po 4 din. Ta ljubljana spevoigra, zložena po starih slovenskih napevih in motivih je izšla letos že v drugem natisu. Obiskovalcem odrov naših prosvetnih društev bo nudila mnogo nepričljene, plemenite zabave in razvedrila, zato ji vsem toplo priporočamo.

Vinsko razstavo in sejem v Ormožu priredi Kletarsko društvo dne 19. decembra 1939 v lastni zbirni dvorani v Ormožu. Letošnji pridelki ormoško-ljutomerških goric je odlične kakovosti, že več let vina iz teh goric niso bila tako harmonična in dobra kakor letos. Količina pridelka je za okrog 30% manjša kot lani. Sprito res dobre kakovosti, manjših razpoložljivih količin in zelo zmernih cen je upravičeno upanje, da bodo ta vina lahko našla kupca. Vinska razstava v Ormožu boče interesente seznaniti z odlično kakovostjo tamkajšnjih vin ter obenem nuditi veliko in temeljito izbiro. Prijave vzorcev vina za razstavo zbira Kletarsko društvo, kjer so na razpolago tozadevne prijavnice, katere se na željo pošljejo tudi po pošti. Prijave je poslati ali oddati najkasneje do 10. decembra, pozneje prijavljena vina ne bodo prišla v seznam, ki je velike propagandne važnosti. Vinski sejem in razstave v Ormožu so si pridobile že zelo dobre slovese ter spadajo med najbolj obiskane tovrstne gospodarske prireditve. Zato je v interesu vseh vinogradnikov, da svoj pridelek prijavijo za razstavo.

Pri zaprtju, motnjah v prebavi, vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« grenčice.

Rodoljublje, kupujte invalidske znamke! Zelo pogosto in celo opravičeno se očitja s strani Srbov slovenski in hrvatski javnosti, da poveča tako v moralnem, zlasti pa v materialnem oziru premalo pozornosti svojim vojniškim žrtvam. Med tem ko žrtvujejo in darujejo srbski mecen velike vsote, ob smrti celo nekateri večino ali vse svoje

Elektrifikacija Iga

Ig pri Ljubljani, 27. nov.

Včerajšnja nedelja je bila za vse obširno območje izanske občine velik praznik. Slovesno prireditvijo je bil namreč Ig z okoliškimi vasi priključen na električno omrežje banovinskih elektrarn in je sredi pravi zagorela električna luč. S tem stopa Ig v novo dobo razvoja, ki ne bo ugoden le za kmetijsko gospodarstvo in obrt in napredek, ampak tudi za razvoj tujeskega prometa, ki je posebno v zadnjih letih tudi našel svoj odmev.

Ob 5 popoldne je domači župnik g. Klemenčič opravil pred transformatorsko postajo blagoslovitveni obred novih naprav ob asistenci številne duhovščine iz okolice. Domači pevski zbor je zapel nekaj pesmi, med njimi tudi prigodnico, ki je podčrtavala pomembnost tega dneva. Od transformatorske postaje je množica krenila pred cerkev, kjer je bil pred spomenikom padlih vojakov postavljen okrašen oder. Okrog pol šestih je prišel zastopnik g. bana dr. Marka Natlačena, načelnik tehničnega oddelka g. ing. Rueh. Z njim sta prišla tudi okrajni načelnik Maršič in bivši poslanec Smerns. S pričetnimi besedami je pozdravil domači župan Mirko Merzel zastopnika g. bana in orisal poskuse za elektrifikacijo Iga. Omenil je, da se je posrečil šele četrti poskus po zaslugi in dobrohotnosti g. bana, kakor tudi s podporo načelnika ing. Rueha in KDE. Prav tako gre za-

metlje »Narodnemu invalidskemu fondu« za dobrobit vojnih žrtv, so pri nas tudi rodoljubi bele vrane. Vsek slovenski rodoljub in prijatelj vojnih žrtv bo ta boleči odtok najlažje odklanjal, če se bo pridno posluževal nakupa invalidskih znamk, ki jih je izdalo v zvezi z invalidsko uredbo ministrstva pošte. Invalidske znamke se na zahtevo dobijo pri vsaki pošti in se uporabljajo v pisemskem prometu kakor redne poštne znamke z dodatkom za invalide (pri znamki 1 din dodatek 0.50 din, pri znamki 1.50 din dodatek 1 din, pri znamki 2 din dodatek 1.50 din in pri znamki 3 din dodatek 2 din). Cela serija poštne znamke z dodatkom za invalide velja 12.50 din. Rodoljubi, zahtevajte jih povsod in segete pridno po njih!

Pedikura je modernemu človeku neobhodno potrebna — toda, da je uspešna, morate rabiti tudi SANOPED. Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

Zdravilišče Dobrna razpisuje restavracijo v Zdraviliškem domu v najemooddajo. (Službeni list dravske banovine od 15. t. m.) Ponudbe je vložiti do 15. decembra t. l. pri zdraviliški upravi, kjer se dobe vse podrobne pojasnila.

Za tisk je pripravljen »Vestnik D. sv. D.« (1939). Seznam nabirke je urejen. Nekaj razpredelnic za vpis zbirke je še praznih. To-le naznanilo trka na vrata s pripombo, da se bodo računali dne končali. — Šk. vodstvo.

Služba cestarja. Na osnovi § 31. zakona o banški upravi je razpisano pri okrajnem cestnem odboru v Kamniku službeno mesto banovinskega cestarja in sicer za progo na banovinski cesti I. reda št. 8 od km 20.00 do km 25.930. Prosilci za to mesto morajo izpolnjevati pogoje iz čl. 2 uredbe o službenih razmerjih drž. cestarjev in njih prejemkih in ne smejo biti mlajši od 23 in ne starejši od 30 let. Lastnoročno pisane in v banovinskem kolkolu za 10 din kolkovane prošnje, opremljene s pravnimi in zadoetno kolkovanimi prilogi (rojni in krstni list, domovinski list, zadnje šolsko izpričevalo, dokazilo o odsluženju kadrovskega roka, zdravniško spričevalo, navratveno spričevalo, potrdilo pristojnega oblastva, da niso bili obsojeni zaradi kaznivih dejanj iz koristoljubja; event. dokazila o strokovni usposobljenosti), je vložiti najkasneje do 10. decembra 1939 pri okrajnem cestnem odboru v Kamniku.

Žrtve nedeljnih junakov noža. Ljubljanska bolnišnica je sprejela posestnikovega sina Antona Znidaršiča iz Starega trga, ki je dobil pred gostilno ponesreči strel v roko. — 27 letni škoda Evgen pa je bil med tepežem pred gostilno v Catežu ustreljen z lovsko puško v obe nogi. — Bojevitez je z nožem napadel pred domačo hišo kleparskega mojstra in posestnika 30 letnega Ivana Duhovnika v Zg. Pirničah in mu ranil desnico ter zadal sunek v hrbet. Videti je, da je novo vino hudo močno, še hujše pa je žganje, ki je letos tako poceni.

hvala domačemu župniku Klemenčiču, ki je omogočil potrebno posojilo pri domači hranilnici.

V imenu bana se je zahvalil načelnik inž. Rueh in podčrtal načela, o katerih banovina skuša razširiti električno omrežje in tako pripomoči podeželskemu ljudstvu do napredka. Nato je priključil izansko krajevno omrežje na daljnovidno KDE in v siju žarnice je začel spomenik padlim vojakom, nad katerim je gorel velik križ iz žarnice. Vsa tribuna in prostor okrog nje je bil prav tako razsvetljen. Posebno lepo pa je bilo videti žarnice postavljene na strehi cerkvenega zvonika. Poseben učinek pa je še napravila razsvetljava vsega visokega zvonika farne cerkve. Z močnimi reflektorji je bil namreč osvetljen ves stolp, tako da ga je bilo v večernem mraku videti daleč čez barje. Za sedaj so bile priključene le tri vasi občine na omrežje. V kratkem jim bodo sledile še druge vasi, tako, da bo le ena najbolj oddaljena ostala brez elektrike. Iz dosedaj zgrajenih naprav pa bo mogel dobiti elektriko tudi del občine Tomišelj. Prav gotovo so vsi žlanci z veseljem pazdravili ta dan, še bolj veseli pa so lahko zaradi tega, ker so pravočasno pohiteli. Pri sedanjih razmerah, ko je tako težko izpeljati potrebne dobave, bi morda morali zaradi malenkostne zamude čakati še vso zimo nato, da bi prišli do električne luči.

Stavka pristanških delavcev na Sušaku. Stavka pristanških delavcev na Sušaku, ki je bila sprva proglašena le kot enodnevna protestna stavka, se nadaljuje, vendar se zdi, da bo kmalu nehala. V soboto se je vrnilo 120 pristanških delavcev na delo. Ker je za popolno delo v luči potrebnih okrog 250 delavcev, pričakujejo, da se bo do torka že javilo toliko delavcev na delo. Oblasti smatrajo to stavko za ilegalno, ker je bila sprva proglašena le kot enodnevna protestna stavka, potem pa se je kljub temu nadaljevala.

80 letni stari prehodil 700 kilometrov. Te dni je prišel iz Debra v Belgrad 80 letni Ianko Jovanović. Starec je prišel v Belgrad s trebuhom za kruhom. Doma ni mogel najti dela in ko je šel, da se v Belgradu še dobi delo, se je brez pare v žepu napotil peš na 700 kilometrov dolgo pot. Prehodil jo je v 18 dneh in se je med potjo preživljal s projačenjem.

Stara smrt poštarja pod kolesi vlaka. V nedeljo jutraj ob 5 so našli na železniški progi v Zagrebu blizu Jukičeve ulice truplo poštnega zvončnika Stjepana Bukovine. Truplo je bilo brez glave in deane roke. Nesrečnej je najbrže padel iz vlaka, ko se je vozil domov v Brdovec pri Zagrebu. V soboto zvečer je svojim predpostavljanim tožil, da se ne počuti dobro. Kolesa vagona so neoprečno odrezala glavo in deano roko.

Zločin treh potepuhov nad staro. V Zupanji blizu Vinkovcev v Slavoniji so v eni preteklih noči trije potepuhi vdrli v hišo bogate upokojenke Verke Juzbasić, jo zadržali in odnesli okrog 40.000 din. Vinkovska policija je pričela z vse vneto raziskovanjem ta zločin. V soboto je neki detektiv opazil na kolodvoru brezposelnega delavca Josipa Kovačevića, ki je bil izredno elegantno obločen. Detektivu se je Kovačević zazdel sumljiv, napovedal mu je aretacijo in ga odpeljal na policijo. Tam so ob telesni preiskavi našli v njegovih novih čevljih 3000 din, po žepih pa še okrog 1500 din denarja. Aretrani je najprej zatrjeval, da je denar našel v vlaku, kmalu pa se je zapletel v protivolja in slednjič priznal, da je sodeloval pri roparskem umoru v Zupanji. Opisal je zločin takole: Pred tremi dnevi se je na kolodvoru esel z nekim Ivanom Ingridom iz Retkovcev in se z nekim neznanecem. Potožil jima je, da je brez denarja, naka mu je neznanec dejal: »Temu se lahko pomaga, ako poznaš kakšno osebo, ki bi se jo izplačalo oropati.« Kovačević se je spomnil svoje sosedo, bogate Juzbasićeve. Trojica je takoj šla, da jo oropajo. Skovali so noč in odšli ponoči v Zupanjo. Tam so vdrl v starkino hišo, pri čemer so morali vlomiti kar pet vrat, in slednjič prišli v sobo, kjer je spala starica. Starica so

Ljubljana, 28. novembra

Gledališče

Drama: Torek, 28. nov.: zaprto. (Gostovanje v Celju »Partija šaha«). — Sreda, 29. nov.: »Kozarec vode«. Red Sreda. — Četrtek, 30. nov.: »George Dandin«. Red Četrtek. — Petek, 1. dec. ob 15: »Emil in detektiv«. Mladinska predelava. Izv. Opera: Torek, 28. nov.: »Werther«. Red B. Gostuje Josip Gostič. — Sreda, 29. nov.: zaprto. (generalka) — Četrtek, 30. nov.: »Gorenjski slavček«. Premiera. Premierski abonma.

Radio Ljubljana

Torek, 28. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Poročila, napovedi — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Našim izseljencem, akademiki. Izvaja I. dekl. mešč. š. v Lj. — 12 Poskočnica (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Rad. orkestra — 14 Poročila — 18 Obisk pri severnih Slovanih (plošče) — 18.40 Zgodovina — božji načrt (Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Kordun, geografski in etnografski pregled (D. Samarcija, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Grieg: Sonata v G-duru, op. 13 za violino in klavir (plošče) — 20.30 »Fantovske«. Pesmi ljubezni in zvestobe. Sodeluje Rad. moški oktet in Radij. orkester — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Citraški trio »Vesna«.

Drugi programi

Torek, 28. novembra: Belgrad: 20.10 Vok. konc. 20.40 Simf. konc. — Zagreb: 20.10 Igra — 20.30 Kom. konc. — 21 Jozefovičeve skladbe — 21.45 Kitars. Bratislava: 20. Predavanje o Jugoslaviji — 20.15 Jugosl. glasba. — Sofija: 20 Kom. konc. — 21 Iost. konc. — Ankara: 19.30 Mozartov večer. — Bero-münster: 19.45 Domač večer. — Budimpešta: 19.30 Beethovnova opera »Fidelio« — 22.25 Plesna gl. 23.20 Cig. ork. — Bukarešta: 20 Romunska gl. — 21 Klavir. — Stockholm-Hörby: 20.25 Wagnerjeve skladbe. — Trst-Milan: 17.15 Violina — 21 Igra 22.20 Orgle — Rim-Bar: 21 Bizetova opera »Carmene«. — Florencia: 20.30 Kvartet — 20.45 Valčki in koračnice — 21.30 Moderna gl. — London: 20.35 Violončelo — 22.30 BBC ork. — Oslo: 19.30 Piani-no — 20.25 Zab. konc. — 22.15 Tri norveške rap-sodije. — Sottens: 20.30 Igra.

Prireditve in zabave

Sentjakobčanil FO priredi v proslavo Zedinjenja v petek, dne 1. decembra ob 8 zvečer v farni dvorani akademijo. Vstop je le proti programu, ki se dobi po 1 din v trgovini Kavčič. — Ze sedaj vas vabimo na vsakoletno Miklavževanje, ki bo v nedeljo, 3. in torek, 5. decembra.

Predavanja

V Rokodelskem domu bo predaval v sredo, dne 29. t. m. ob 8 zvečer mestni svetnik Karel Kavka o velikem vsestranskem napredku obrti v Jugoslaviji. Vsi člani društva rokodelskih pomočnikov in društva rokodelskih mojstrov naj se predavanja zanesljivo udeležijo.

Sadajarska in vrtnarska podružnica Ljubljana-mesto ima redno predavanje v sredo, dne 29. t. m. ob 7 zvečer v kemijski dvorani na I. drž. realni gimnaziji (realni) v Vegovi ulici prišlije. Predaval bo g. Franc Zelenik: »O naših prijateljih in pomočnikih na vrtu«, in bo svoja izvajanja pojasnjeval s skiptičnimi slikami. Vstop prost. — Člani in gostje vabljeni!

Lekarne

Nočno službo imajo: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

brezsrčno zadavili. Nato so preiskali vso hišo in slednjič našli pod zgornjo otomano zavitek z 42 tisoč din. Kovačević pravi, da sta ga njegova pajdaša ogoljufala, ker sta mu dala samo 7100 din. Policija sedaj marljivo išče še ostalo roparsko dvojico.

Dvojni roparski umor v Osijeku. V noči od sobote na nedeljo se je v Osijeku na Prilazu dogodil dvojni roparski umor, katerega žrtvi sta 64-letni osješki trgovec Aron Kohn in njegova 62 letna žena Cecilija. Zakonca sta stanovala v lastni hiši na Prilazu št. 19. V noči na soboto sta dva roparja na dolejšje neopojen način vdrla v hišo. Prišla sta najprej v kuhinjo, kjer sta zvezala kuharico Marijo Haga in ji zamašila usta. Nato sta odšla v spalnico kjer se je po vseh znakih sodeč odigrala med njima in zakoncem strahovita borba. Roparja eta bila oborožena s puško in sekuro. S puškinim kopitom eta tolkla po glavah svojih žrtv in takšno silo, da se je kopito zlomilo. Ko eta pobila svoji žrtvi, sta odšla omara, iz katere eta odnesla večjo kaseto, v kateri je bil denar in dragocennosti. Koliko je bilo vrednosti v kaseti, ni znano, kajti trgovec Kohn je med prevozom v bolnišnico umrl, njegova žena pa se bori s smrtjo. V isti hiši stanuje v prednjem delu trgovčev zet z ženo, ki pa nieta nič šlaša. Policija zaslihuje služkinjo, na katero je padel sum, da je bila v zvezi z roparjem. Dolejšje namreč še niso mogli pojasniti, kako sta roparja prišla v hišo, niti kakor eta iz nje odšla, kajti večna vrata so bila zaklenjena, okna vsa nepoškodovana, na strehi pa tudi ni nobenih sledov, ki bi pričali, da bi roparja izbrala to pot za prihod in odhod iz hiše.

Anekdota

Detlev Liliencron ni bil izbirčen, kar se tiče družbe. Zato mu je nekoč dober prijatelj dejal: »Meni je čisto nerazumljivo, da si tako intimno prijatelj z zakupnikom Kleinhusom. On ima vendar prazno glavo.«

Liliencron se je nasmehnil in rekel: »No, to se izenčuje, ker je pri njem najlepša zbirka polnih steklenic, kar sem jih kdaj videl.«

»Ree si pravi junak... ampak povej mi, kam si pa dal kanarčke?«

V poljski vasi, ko so se menjali gospodarji

Po belgijskih listih krožijo popisi belgijskih redemptoristov, ki so delovali v več samostanih na Poljskem in sedaj posamezni patri opisujejo svoje spomine na tiste dni, ko je Poljska dobivala nove gospodarje. Eden izmed njih, p. Dezitter, pripoveduje, da ga je vojna zatekla v samostanu Holosko. V vas so 14. septembra prišle nemške čete, ki so zasedle polovico samostana in ga izpremenile v začasni lazaret, da so mogle kam s svojimi ranjenci. Večinoma so bili med ranjenici katoliški vojaki, Bavarci. Do redovnikov so bili vljudni in prijazni, pripoveduje p. Dezitter; nemški častniki in zdravniki so redovnike prosili, naj ranjenecem in umirajočim delijo duhovno pomoč, kar so redovniki z vso krščansko ljubeznijo tudi storili.

Toda v samostanu ni bil samo lazaret, ampak tudi prava vojašnica in skladišča municije. Ko so Poljaki za to izvedeli, so nekaj dni nato naskočili vas in vse naselje naravnost obsipali z granatami. Vendar pa od samostanskih prebivalcev nihče ni bil ne mrtev ne ranjen. Nemci pa so utrpli velike izgube. V večernem mraku dne 22. septembra so se nemške čete umaknile nazaj. Toda še isto noč so prišle v vas sovjetske čete. Poljski redovniki, novinci in dijaki so na ukaz provincialslovega namestnika v Lvovu samostan takoj zapustili, belgijski redovniki pa so še ostali in čakali nadaljnjih dogodkov. Spočetka je vse ostalo pri starem. Šele 14. oktobra je prišel v samostan poveljnik sovjetskega oddelka in je zahteval, da se mora napraviti prostor za sovjetske čete. Rekviriral je del poslopja, kjer je bila prej knjižnica. V poldrugi uri je moral biti prostor izprazen. Čez nekaj dni pa jim je dejal, da morajo zapustiti

Po državi

Srednješolci stavkajo. Sedmošolci realne gimnazije v Rumi so stopili v stavko. Kot vzrok navajajo izključitev nekega svojega sošolca, glavni vzrok pa je njihovo nezadovoljstvo s profesorico zgodovine. Stavkujoči dijaki so direktorju izročili epomenico, v kateri zahtevajo premešitev omenjene profesorice in preklic kazni njihovemu sošolcu.

deželo. Redovniki so zbrali nekaj svojih stvari, kolikor so jih pač v naglici mogli, ostalo pa so razdelili med vaščane, cerkvene stvari pa so odnesli v farno cerkev. Sovjetske čete, ki so že bile v samostanu in so to opazovale, niso posegale vmes, le neki funkcionar komunistične stranke je vložil protest.

Istčasno se je v vseh teh vaseh že začela komunistična propaganda. Zborovalci so večkrat zahtevali, da mora pri raznih reformah, ki so jih govorniki napovedovali, versko življenje ostati nedotaknjeno. Propagandisti so očividno imeli navodila, naj takim zahtevam ne oporekajo in so tudi v tem oziru obljubili vse, kar je kdo od zborovalcev zahteval. Izvršna oblast pa je kljub temu nemoteno odstranjevala križ iz šol, katoliško časopisje je bilo takoj prepovedano in ustavljeno, boljševiški tisk zahodne Ukrajine pa je duhovnike že razglasil za agente poljske države. Najbolj goreče duhovnike so takoj prve dni nekam odstranili, ni jih bilo več po vaseh, ne da bi kdo vedel, kaj se je z njimi zgodilo.

Veliko samostanov, tako v Lvovu jezuitski kolegij in bazilijanski samostan, so boljševiki takoj zaprli. Vendar v času do odhoda belgijskih redovnikov novi gospodar cerkva še ni zaprl. Tudi rutenski metropolit msgr. Szeptycki in msgr. Twardowski sta takrat še bila pri življenju.

Ko so se belgijski redovniki vračali skozi zahodno Poljsko, ki so jo že dokončno zasedli Nemci, so opazili, da je cerkveno življenje tu veliko prestopalo. Veliko cerkva je bilo porušeni, veliko duhovnikov že po zaporih. Pridige v poljskem jeziku so bile že prepovedane.

Najnovejša poročila

Med Japonsko in Ameriko

Iz obeh držav prihajajo grozilne besede

Washington, 27. nov. AA. Reuter: Predsednik senatnega odbora za zunanje zadeve Pittman je napovedal v senatu, da bo narodno predstavnostvo v kratkem sprejelo zakonski načrt, na osnovi katerega bo imel predsednik pooblastilo prepovedati izvoz na Japonsko. Pittman je dejal, da ni razlogov, da bi Združene države spreminjale svojega dosedanjega stališča napram Japonski, ker so zdaj odnosi s to državo slabši kot takrat, ko je ameriška vlada odpovedala trgovinski sporazum iz l. 1911. Ne ve, zakaj naj bi Amerika pristala na novo trgovinsko pogodbo, ako Japonska ne napravi ničesar, da bi spoštovala prejšnji sporazum. Japonska tudi ne spoštuje mirnih odnosov in trgovinskih zvez, kakor jih je predvideval sporazum devetih velesil. Senatorja Borah in Vandenberg sta mnenja, da bi se morala začeti za Japonsko pogajanja za sklenitev novega sporazuma.

Tokio, 27. nov. AA. DNB: Japonski mornariški minister Jošida je včeraj izjavil časniki, da je najvažnejša naloga japonske mornarice obramba nacionalnih interesov v zahodnem delu Tihega oceana. Japonska vojna mornarica

mora za vsako ceno in brezpogojno braniti te japonske interese. Japonska — je dejal dalje Jošida — bo izvajala politiko nevmešavanja v evropsko vojno, poleg tega pa tudi japonske oblasti spremljajo z največjo pozornostjo razvoj mednarodnih dogodkov.

Glavna naloga japonske politike je, spraviti v ravnotežje razmere na Daljnem vzhodu.

Politični krogi v Tokiu naglašajo v zvezi s to izjavo, da je treba smatrati kot odgovor na zadržanje Združenih ameriških držav. Ne more biti niti govora o tem, da bi se prekinile ali ustavile vojaške operacije na Kitajskem, ali da bi se Japonska odpovedala svojim dosedanjim uspehom v tem delu sveta. Japonska glede tega vprašanja ne sme popustiti pred kakršnikoli pritiskom tretjih držav.

Vojna na Kitajskem bo še dolga

Osaka, 27. nov. c. Danes je v Osaki govoril predsednik japonske vlade. V svojem govoru je rekel, da bo vojna na Kitajskem trajala še več let. Maršal Čangkajšek ima še armado, ki šteje 1.750.000 mož, nad 1 milijonov Kitajcev se pa bori v četaški vojni proti japonskim četam.

Vojna na morju

London, 27. nov. AA. Reuter: Ministrstvo za informacije poroča, da je neka angleška vojna ladja zaplenila nemško ladjo »Konsul Heinrich Fischer« in jo odpeljala v neko angleško luko.

London, 27. nov. AA. Reuter: Ministrstvo za informacije sporoča, da je admiraliteta sklenila zvišati število ladij za čiščenje morja min še za 200 edinic. Zda obsega mornarica za čiščenje že čez 200 takih ladij, ki imajo posebej izučeno posadko in ki predstavljajo posebno pomorsko enoto.

Finski odgovor

Berlin, 27. nov. AA. DNB poroča iz Helsinkija, da bo vsebina odgovora finske vlade na sovjetsko noto sporočeno sovjetski vladi nočjo ob 22.30 po finskem času. Kolikor se je moglo izvedeti iz merodajnih finskih krogov, bo odgovor finske vlade pozitiven.

Noblove nagrade za mir ne dobi nikdo

Oslo, 27. nov. AA. Reuter: Parlamentarni odbor za Noblovo nagrado je sklenil, da letos ne bo podelil Noblove nagrade za mir nikomur.

Francoski parlament in senat

Pariz, 27. nov. AA. Havas: Senat in parlament se sestaneta 30. novembra dopoldne.

Pariz, 27. nov. AA. Havas: Dekret o izrednem zasedanju parlamenta in senata bo objavljen v jutrišnjem uradnem listu. Parlament in senat se sestaneta dne 30. novembra ob 9.30 dopoldne.

Milijon Kitajcev vstopilo v katoliško vero

Ankara, 27. nov. m. Anatolska agencija poroča iz Šanghaja, da je v zadnjem času prestopilo v katoliško vero okrog milijon Kitajcev. Po informacijah tamkajšnje agencije so Kitajci prestopili v katoliško vero iz protesta proti Japoncem, ki imajo isto vero kakor Kitajci.

Viharji na črnem morju

Ankara, 27. nov. m. Na Črnem morju neprestani viharji onemogočajo vsako plovo. Nad morjem visi gosta megla, tako da so se ladje, ki jih je megla zatekla na odprtem morju, komaj rešile v bližnja pristanišča.

Cesar Viljem se bo moral seliti

Bern, 27. nov. AA. Havas: List »Bund« je izvedel, da je holandska vlada sporočila bivšemu cesarju Viljemu, da se Doorn nahaja v predelu, ki ga bo holandska vlada poplavila. Obenem je holandska vlada predlagala bivšemu cesarju, naj se naseli v Haag. List je izvedel, da se je bivši cesar sklenil odpeljati na Norveško.

Oslo, 27. nov. b. Uradni norveški krogi izjavljajo, da jim niso znane podrobnosti, če je bivši nemški cesar Viljem zares kupil veliko posestvo v Njoesenu. Poučeni krogi podarjajo, da se namerava bivši cesar Viljem preseliti iz Doorna v Njoesen.

Prva tranša štirimilijardnega posojila

Belgrad, 27. nov. AA. Po uredbi o emisiji 6%nega državnega posojila za javna dela in obrambo države je finančni minister pooblaščen izvršiti postopno emisijo državnih obveznic v višini 4 milijard din. Na podlagi tega pooblastila je finančni minister sklenil izdati emisijo prve tranše v nominalnem znesku 700 milijonov din po emisijem tečaju 95% nominalnega zneaka. Obveznice tega novega posojila se bodo amortizirale v roku 50 let počeni s 1. decembrom 1939. Kuponi obveznic se bodo plačevali dvakrat na leto in sicer 1. julija in 1. decembra vsakega leta. Emisija prve tranše 6%nega državnega posojila za državna dela in obrambo bo poverjena Državni hipotekarni banki. Preko Državne hipotekarne banke in njenih podružnic se bo vršilo vpisovanje posojila 1. odnočno 2. decembra t. l. Z odlokom finančnega ministra so določeni vsi tehniški in manipulacijski posli v zvezi z razpisom posojila. Uredba je sama vsebuje namen tega posojila, to je, e posojilom se bodo izvedla nujna javna dela, tako da se bo dala možnost zaposlitve tako polovnemu evetu kakor gospodarskim slojem ljudstva, ki bodo tako prišli do potrebnih sredstev za svojo obitane. Razen tega se bo velik del posojila porabil za državno obrambo.

Vpisovanje prve tranše je že popolnoma zagotovljeno, ker se je pri uvodnih konzultacijah z raznimi zaetopniki finančnih, gospodarskih in industrijskih korporacij ugotovilo, da bo podpisu jamčen. Nadaljna navodila o podpisovanju posojila bo dala DHB.

Odlok za izvoz blaga

Belgrad, 27. nov. AA. Finančni minister je izdal tale odlok: 1. Čl. 6 pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami se spremeni in se glasi: Pri izvozu blaga iz države se mora pri vrednosti, ki presega 250 din, zavarovati valuta in izvoz samo z dovoljenjem, ki ga izda Narodna banka ali pa kateri izmed pooblaščenih zavodov. (Iz bančnega in valutnega oddelka finančnega ministrva.)

Konec starih srebrnikov

Belgrada, 27. nov. AA. Opozarjajo se vsi prizadeti, da je določen kratek rok samo 6 mesecev, da se vzame iz prometa stari srebrni denar po 50 din, in leto dni za srebrnike po 20 din. Kakor je finančno ministertvo svojčas razglasilo, poteče rok za zamenjavo srebrnih petdesetakov že 16. februarja 1940, starih dvajsetakov pa 16. avgusta 1940, ker ta dan izgube ti srebrniki zakonito plačilno moč. V lastnem interesu se zato opozarjajo lastniki tega denarja, da čimprej srebrnike zamenjajo na blagajnah Narodne banke ali pa pri državnih finančnih ustanovah. (Iz Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Belgrajske novice

Belgrad, 27. nov. AA. Prometno ministertvo je dovolilo polovično vozino na drž. žel. vsem udeležencem slavnostnega odprtja spomenika pok. kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Sevnici dne 1. decembra. Popust velja za odhod od 29. nov. do 1. dec. in za vrnitev od 1. do 4. dec.

Belgrad, 27. nov. AA. Včeraj ob 10 dopoldne je vojni minister sprejel v posebni avdienci deputacijo zastopnikov glavnega odbora društva odlikovancev z albansko spomenico, pri čemer so mu izročili kongresno resolucijo. Minister se je dalje časa prisrčno pogovarjal s člani deputacije in jim obljubil, da bo v kratkem po zakonodajni poti dal priznanje vsem bojovnikom kraljevine Jugoslavije. Delegaciji je natočeval Dimitrije Popović, predsednik glavnega odbora Društva odlikovancev z albansko spomenico.

Belgrad, 27. nov. AA. Dohodki centralnih carinskih blagajni so znašali v drugem desetdnevju meseca novembra letos: 24.084.852 din. V istem razdobju lanskega leta so ti dohodki znašali 24 milijonov 446.555 din, to se pravi za 361.705 din več. Od 1. aprila do 20. novembra letos se je izterjal vsega skupaj 632.268.912 din, v istem času pa je proračun določil 662.428.750 din, to se pravi, da se je izterjalo za 30.159.838 din manj.

Belgrad, 27. nov. m. Sanitetni oddelek vojnega ministertva razpisuje natečaj za specialista za zobne in ustne bolezni za dravsko vojaško bolnišnico v Ljubljani. Natančnejši pogoji so razvidni v današnjih »Službenih novinah«.

Belgrad, 27. nov. m. V petek 1. decembra, izjavo ob pol 9 zvečer belgrajska filharmonija z zborom Glasbene Maticice iz Ljubljane Skerjancevo simfonično kantato za solo, zbor in orkester. Koncert bo v dvorani Kolarčeve ljudske univerze.

Drobne novice

London, 27. novembra, b. Policija je pričelo energično čistiti člane irske republikanske armade zaradi atentata, ki je bil izvršen preteklo soboto.

London, 27. novembra, b. »Daily Mail« poroča, da bo kabinet dovolil tajno sejo parlamenta, če to zahteva delavska stranka. Po mnenju lista vlada nima namena preprečiti kritike, toda želi, da se ta kritika izreče tako, da država od tega ne bo imela škode. Kakšnih posebnih odkritij seveda ni pričakovati.

London, 27. novembra, b. Državni šef za tisk dr. Dietrich je prispel v Amsterdam. On potuje z vednostjo nizozemske vlade inkognito pod drugim imenom. Domnevajo, da namerava nemškimi dopisnikom na Nizozemskem dati nova navodila.

New York, 27. novembra. AA. Stefani: »New York Journal« trdi, da bo veleposlanik Združenih ameriških držav v Belgiji imenovan za mornariškega ministra.

Washington, 27. novembra. AA. Stefani: S konferenco ameriških judov sta bili poslani Rooseveltu in Chamberlainu vlogi, v katerih judje prosijo, da se jim dovoli naselitev 50.000 judovskih beguncev v Palestini v teku prihodnjega leta.

Amsterdam, 27. novembra. AA. DNB: Pri Tezeli je morje vrglo na suho veliko mino. Mina je eksplodirala in poškodovala nasip.

Tokio, 27. novembra. AA. DNB: Japonsko zunanje ministertvo je poslalo japonskemu veleposlaniku v Londonu in odpravniku poslov v Berlinu nalog, da zaprosita vladi v Londonu in Berlinu, naj se uradno izjavita o potopitvi japonske ladje »Terakuni Maru«.

Prekrasen film iz življenja enega največjih glasbenih genijev! — Ob 16., 19. in 21. uri

Val ljudje, stari in mladi, vsi ki nimate ob sledkih melodijah nesmrtnih valčkov, val, ki so Vas Straussovi valčki ogreli, razveseljevali, val, ki morate ogledati ta edinstveni film iz skladateljevega življenja. Glasbo izvaja orkester dunaj. filharmonije!

Krypton
Krypton
Krypton
Krypton
Krypton
Krypton

Čuva oči in zdravje,
ustvarja dobro razpoloženje

TUNGSRAM

Krypton

Operni pevec Vekoslav Janko na novinarskem koncertu

Na časnikarskem koncertu 1. decembra v veliki dvorani na Taboru bo sodeloval tudi ugledni član naše Opere, baritonist g. Vekoslav Janko. G. Janko spada med one umetnike, ki jih dišijo brezkončen idealizem, trdna vera v dobre ljudi, radost do dela in zgledna požrtvovalnost. Mnogo se trudi, da bi lepote in popolnosti gledališke

umetnosti užival ves narod. V svojem domačem kraju, v Rušah, je ustanovitelj, vodja, režiser in prvi igralec letnega gledališča, kateremu posveča že nekaj let svoje počitnice. Velika je njegova zasluga, da razumejo pohorski kmetje gledališče bolj pravilno kakor pa meščani. Kmetje obiskujejo to gledališče zaradi njegovega poslanstva, zaradi duševne hrane, ki jim jo daje, ko jih nauči toliko lepega in dobrega. Gledališki umetnosti se je g. Janko posvetil že z 19. letom. Prvotno je igral v mariborski Drami, potem je postal tenorist, sčasoma pa se je razvil v odličnega baritonista. Letos bo poteklo že 20 let njegovega umetniškega delovanja. Da je prišel do zaposlitve v Ljubljani, je moral premagati mnogo ovir. Naša Opera je lahko nanj ponosna, saj jo je odlično zastopal že na mnogih gostovanjih, tako na pr. letos v Trstu. Odlični je v vlogah, ki zahtevajo od dobrega pevca tudi dobrega igralca.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna »Franz-Josefova« grenka voda zoprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna poraba »Franz-Josefove« vode izbornu urejuje funkcije črev.

Reg. po min. soc. pol. in a. zdr. S-br. 15 483. 25. V. 35.

1 Sprejemanje čestitk in poklonitev 1. decembra pri gospodu banu. Na državni praznik zedinjena 1. decembra bo sprejema g. ban. dr. M. Natlačen od pol 12 dalje v banski palači poklonitve in čestitke. Kakor v preteklem letu, je g. ban tudi letos z ozirom na sedanje težke socialne razmere odredil, da se prigrizek, ki se je običajno pridelal za one, ki so prišli čestitat, opusti in je namesto tega razdelil med razna karitativna društva znesek 25.000 din z naročilom, da se ta znesek uporabi za obdaritev najsiromašnejših za praznik narodnega zedinjenja.

1 Srajce, kravate — Karničnik, nebotičnik.

1 Za časnikarski koncert 1. decembra je, kakor prejšnja leta, tudi letos veliko zanimanje, kar je dokaz v živahnem povpraševanju po vstopnicah. Vstopnice so naprodaj v Matični knjigarni na Kongresnem trgu in se je doslej zgledalo, da mnogo interesentov. Saj je časnikarski koncert ena izmed največjih prireditelj v sezoni, ki nudi velike umetniške užitke in tudi prijetno zabavo. Časnikarji tudi s prirejanjem svojih koncertov služijo javnosti, ko ji odkrivajo mlade talente in s skrbno izbranim koncertnim sporedom nudijo lepe užitke. Časnikarski koncerti pa imajo tudi socialni namen, ker gredo dohodki iz časnikarski pokojninski sklad. Opozarjamo, da so vstopnice naprodaj v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

1 Trgovine bodo na Miklavževo nedeljo, dne 3. decembra t. l. in v nedeljo pred božičem dne 17. decembra ves dan odprte, medtem ko bodo v

petek, 1. decembra na dan Zedinjenja ves dan zaprte, na kar kupujoče občinstvo opozarjamo.

1 Seja mestnega sveta ljubljanskega bo danes (v torek) ob 5 popoldne v veliki sejni dvorani ljubljanskega migistrata. Na dnevnem redu so naznanila predsedstva, dalje poročila finančnega odbora, med katerimi bo obravnavana ustanovitev fonda za preskrbo in zaščito prebivalstva, odstop zemljišča za Oficirski dom in razne zamenjave in pridobitve sveta, potrebne za regulacijo Dolenjske ceste in za razširitev železniškega prelaza na Dolenjski cesti. Na vrsto bodo prišli tudi razni odpisi in ugovori. Poročilo gradbenega odseka bo obravnavalo parcelacije, poročilo kulturnega odbora pa imena ulic. Obravnavano bo še poročilo upravnega odbora mestne elektrarne, poročilo trošarinskega odbora in poročilo personalno-pravnega odbora.

1 Razveselite tudi letos za Miklavža Vaše malčke z lepimi igračkami in primernimi darili, ki jih nudi v veliki izbiri in po zmernih cenah domača trgovina Ivan Samec, Mestni trg 21.

1 Čevljarji povišujejo cene. Združenje čevljarjev, za sodni okraj Ljubljana, je imelo v nedeljo dopoldne v hotelu »Lloyd« sestanek, na katerem so obravnavali visoki porast cen za najrazličnejše vrste usnja. Načelnik združenja, g. Perdan, je dokazal, da se je v zadnjem času usnje podražilo za okrog 30%, pa naj bo domače ali uvoženo. Zaloge se tudi manjšajo, zato je verjetno, da bodo cene še naprej rasle. Domača usnjarska industrija pa se bori s pomanjkanjem kože in strojil. Tudi kože so poskočile v ceni, tako so bile sirove telečje kože v avgustu še po 9—11 din za kg, sedaj so pa že po 17—22 din za kg. Škoduje nam tudi prevelik izvoz kože. Cene za usnje so izredno poskočile. Črni boks se je podražil za 50%. Črni ševro za 30%, kroponin za 45%. Povprečna podražitev znaša torej 40%. Ker bodo vse te zvišane cene v prvi vrsti zadale čevljarje, ki morajo nabavljati usnje, je razumljivo, da čevljarji mojstri ne bodo več mogli delati obutev po dosedanjih cenah. Zato združenje predlaga povišanje cen čevljariskim izdelkom od 10—15%. To je upravičeno tem bolj, ker bo treba v kratkem zvišati tudi mezde čevljariskim pomočnikom. Navzoči mojstri so predlog sprejeli.

1 60 odtisnih sifonov je bilo v letošnjem letu ukradenih iz kanalskih požiralnikov. Tatovi so posebno živahno kradli sifone v Ljubljanski, Bernikerjevi, Bezenškovi, Pohlinovi in Srednjiški ulici ter ob Zeleni jami in Pod Jezami. Sifoni so vredni okrog 7500 din in so bili najbrž prodani kot staro železo.

1 Razne tatvine v Ljubljani. Prav drzno tatvino si je privoščil tat, ki je odnesel v noči na soboto s stavbišča v Belgrajski ulici stavbeniku VI. Ravnikarju motor od stroja za mešanje betona. Motor premore tri in pol ks in je vreden 3000 dinarjev. — Krupon usnjenih podplatov, težak 38 kilogramov in vreden 1900 din, je bil ukraden z voza v Ribji ulici. — V Tržni ulici pa je nekdo odvel vago od pluga za oranje snega, vredno 250 din, v škodo mestne občine.

Celjske novice

e Cinkarna v Celju bo s 1. decembrom zvišala prejemke vsem delavcem in uradnikom za 15%. Posnemanja vrednot

e Novi grobovi. V Zavodni pri Celju je umrla 73 letna trgovka in posestnica Srebočan Ana. V Gosposki ulici je zatisnila svoje oči 76 letna delavka Marija Pukmajster, v celjski bolnišnici pa sta umrli 64 letna posestnica Goršek Marija iz Zgor. Ponikve pri Vel. Pirešici in 57 letna preužitkarica Hrovat Marija iz Rakovca pri Grobelnem.

e Celjska policija je aretirala Leopolda L., ki je ukradel pri kovaču Westermayerju v Kocnovi ulici z voza štiri kolesa.

e Stara ženica pod vozom. Na Ponikvi pri Celju se je pripetila huda nesreča 68 letni posestnici Lisee Tereziji. Ko je bila na vozu, so potegnili konji voz nazaj, da je padla pod voz in so šla kolesa vez njeno desno nogo in jo zlomila.

e V Petrovčah je bil preteklo nedeljo ob pol 9 dopoldne v Jelovškovi dvorani širši sestanek članov JRJ in somišljenikov. Na sestanek je prišlo okrog 250 ljudi, ki so z vsem zanimanjem poslušali poročilo g. senatorja Alojzija Miheličiča.

e Po dveh letih je dobil nazaj ukradeno kolo neki mizarški pomočnik pri Amanu v Celju. Orožniki v Ponikvi pri Celju so namreč našli več ukradenih koles, med temi tudi njegovo in mu ga vrnilo.

Gorje pri Bledu

Narodni praznik 1. decembra bo proslavilo Kat. bralno društvo dne 3. decembra zvečer ob 7 s prav lepim in zanimivim programom. Vabimo vse naše prijatelje, da se te proslave gotovo udeležijo.

Krajevna organizacija JRJ priredi v nedeljo, 3. dejanja, po jutranji maši v Gorjanskem domu političen sestanek za vse volivce našega kraja. Poročal bo bivši poslanec iz Ljubljane g. Smers. Tudi Miklavžev večer bo v Gorjanskem domu dne 5. decembra, nakaž že sedaj opozarjamo.

Joh. Strauss-krali valčka

P. Hörbiger, M. Andergast, F. Czepa, H. Holt
Tel. 22-21 KINO UNION Tel. 22-21

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska drama: Molierov Georges Dandin

(Po prvi ponovitvi)

Za mnogimi Molierovimi veseligrami in komedijami, ki jih je naše gledališče že uprizorilo, je prišel slednjič na vrsto tudi »George Dandin«, ki ga je že dve leti po izidu — l. 1670 — začel prevajati v slovensko hrvaški plemić in pesnik Franjo Frankopan. Za zaradi tega spomina na prvi etik našega jezika s svetom Molierove umetnosti je prav, da spoznamo tudi to njegovo delo, čeprav »George Dandin« sicer ne predstavlja najboljšega, kar je ustvaril pesniški duh tega znamenitega francoskega komediografa iz dobe sončnega kralja.

Motiv pričujoče veseligrice je zajet iz vsakdanjega življenja in je sam po sebi kaj preprost. Igra nam predstavlja tako imenovanega moža z rožički ali prevaranega soprega, tedaj zgodbo, ki je bila znana na odrju že davno pred Molierovim gledališčem. Že to priča, da moramo poglavito vsebino in vrednost tega dela iskati predvsem v načinu obdelave, obenem pa tudi v svojih podarkih, s katerimi je avtor opremil fabulo o prevarancem možu.

To fabulo je ekril pisatelj na minimum. George Dandin je bogat kmet, ki ga je zaskominala ženitev z gospodično plemenitega rodu. Zaradi socialnih razlik in osebnih neskladnosti pa v tem zakonu ni sreče. Dandina muči sum, da ga njegova žena Angelika vara s Clitandrom, ki je prav tako človek iz plemenitškega rodu, in ima za to kapada tudi dokaze. Zanimi starši, gospod in gospe de Sotenville, pa potegnejo zmerom s hčerjo, ker se vsa Dandinova sumničevanja obrnejo alej ko prerj zoper njega samega in se razmerje njegove žene do osumljenega ljubimca izkaže na videz za čisto pristojno. Ona, ki je varala moža, je sledečje opravljena, medtem ko George Dandin ne nosi samo rožičkov, ampak je poleg sramote tudi obupan zaradi neuspeha svojih prizadevanj, da bi dognal resnico zase in za svet.

Kakor zgodba je preprosta tudi zgradba. Bolj enostavne dramske tehnike si res ni moglo misliti. Zapleta in razvoja dejanja, kakršnega smo po večini vajeni v dramskih delih, tukaj eploh ni. Na koncu smo glede tega prav tam kakor v začetku, saj imamo alej ko prej isto razmerje med možem, ki sumi, in ženo, ki vara. In vendarle smo bili priča komedije, ki skriva v sebi celo tragične momente. To je v resnici igra med emehom in solzami, kakor bremo v Gledališkem listu. Zato si moramo ogledati delo še nekoliko natančneje. Tri dejanja svoje veseligrice je Molier izpolnil s trojnimi etopnjevanjem istega motiva, ki ga po tem takem trikrat ponovi in razreši tako, da vselej sproti obnovi Dandinov sum o nezvesti ženi in ga prav tako zmerom obrne proti njemu in v korist njegove žene, oziroma tistih, ki ji pripomorejo do zmage.

Moč Molierove duhovitosti se kaže prav v tem, kako zna to skoraj ehmatično vzporejanje, ki nam omogoča že na začetku slutiti konec, oživiti tako, da nas kljub temu priteza in hkrati preseneča do zadnjega prizora. Pri tem se poleg besede in situacijske komike poslužuje predvsem intrige, pri kateri eta udeležena največ premetena služkinja Klavdina in nekoliko omejeni sluga Lubin. Zlasti zadnjega je uporabil pisatelj kot sredstvo, ki mu služi v zapletanju in razpletanju dejanja. Tako se iz prevečanosti in naivnosti hkrati

razvija smešnost te veseligrice, katere tragikomična žrtve je George Dandin, ki na koncu vsakega dejanja stoji pred nami osramočen in ponižan.

Prav to dejstvo pa kaže poleg nekaterih drugih znamenj, da Molieru ni šlo samo za zabavo. Razloček stanju, ki mu pripadajo Dandin in njegova žena, je že spočetka tako močno poudarjen, da čutimo za tem več kot slučajno okolje. Zlasti pa nas ponižanje, ki ga je deležen George Dandin ne toliko od svoje žene, ki se upira predvsem kupljenemu zakonu, ampak v prvi vrsti od njenih staršev, v katerih pa zopet lahko gledamo bolj ali manj tipične predstavnike plemenitškega stanja — pouči, da je Molierove vsaj od daleč namignil na vrednost človeka, ki je pred privilegijem stanja. V tem nas prepričuje tudi vsa zasnova dela, ki eloni na nasprotju videza in resnice. Kajti kdo je prav za prav premetan: osramočen in ponižan, a nekrivi George Dandin, ali vsi tisti, ki so si s pomočjo goljufije in prekanosti priborili videz zmage? Pisateljeva volja se resda ni zaostрила do satire, vendarle pa ta poteza dviga pričujoče delo nad običajne zabavne veseligrice in ji daje globlji občedoveški značaj.

Ta njen smisel nam je pokazala tudi uprizoritev, ki je dosegla v režiji dr. Bratka Krefta prav lep uspeh. Režiser je poudaril sicer predvsem teatralično stran dela in tako približal uprizoritev čisti igri. V nji smo občudovali zlasti ubranost vseh nastopajočih, ki so prav dobro zadeli igri značaj tega dela. Nekoliko je motilo le etilno neskladje med zgodovinskim okvirom in splošno tipiko. Prizorišče, ki ga je opremil inž. Franz, je bilo v osrednji zanižali ustrežajoče, a je marekaj izgubilo zaradi neprikladne uporabe težkih zaves. Toda tu se menda že začenja vprašanje o pomankljivih sredstvih.

Naslovno vlogo Georgea Dandina je igral g. Daneš na pol resno, na pol ironično, kar je pravilno pojmovanje. V igri sicer ni izžrpal vseh možnosti, a je kljub temu ustvaril podobo, vredno priznanja. Angeliko, na zunaj uglajeno podeželsko koketo, a po značaju pretkano malopridnico je podala ga. M. Danilova olikano in navihano hkrati. Njen ljubimec Clitandre je našel v g. Gregorinu uglajenega interpretata, čigar igra je zlasti razodevala čut za slog. Močno komičen par eta bila ga. Nablocka in g. Lipah kot zakonca de Sotenville, ki eta košato razkazovala svojo provincialno nobleso, ponosno na ime in rod, a notranje prazno. Vendarle je pokazala več čuta za pravo mero ga. Nablocka kakor pa Lipah, ki je igral gospe de Sotenville nekoliko prerobato, zlasti v govoru. Nad povprečnost se je dvignila tudi igra g. Gabrijelčeve v vlogi služkinje Klavdine: bila je ena njenih najboljših vlog leto smemo reči o malo trčnem in čenčevem Lubinu, ki ga je izoblikoval g. Sancin z veliko živahnostjo. Posrečen je tudi Dandinov sluga Colin (g. Brezigar).

Uprizoritev, ki je bila pri premieri še nekam neizdelana in toga, je pri ponovitvi napravila mnogo živahnješi vtis. Čeprav se bo delo marekomu zdelo odmaknjeno današnjemu času, bo vendarle nudilo mnogo umetniškega užitka tistemu, ki se ume naslanjati nad čisto igro, pa tudi tistemu, ki je potreben veselega in zdravega emeha.

Franco Vodnik.

Nogometna tekma Nemčija : Italija
katero je izvojevala preteklo nedeljo Nemčija v svojo korist z rezultatom 5:2 (2:2). Gledalcev je bilo 90.000 na berlinskem olimpijskem stadionu.

Šport zadnje nedelje

Zadnja nedelja je bila zopet izredno bogata na športnih dogodkih tako na igrišču kakor za zeleno mizo. Ni pa šlo toplot brez večjih ali manjših razočaranj, kar se pač v športu mnogokrat tako rado dogaja. V hrvaško-slovenski ligi je bil vsakdo razočaran nad visokim porazom Ljubljane, ki je podlela Hašku z rezultatom 8:2. Gradjanski pa je premagal Concordijo z rezultatom 7:1. V inozemstvu nas je najbolj presenetila zmaga Eemčije, ki je odpravila Italijo kar s 5:2. Oglejmo si še ostale rezultate in pa tabele hrvaško-slovenske in srbske lige.

Haška : Ljubljana 8:2 (2:1)

Ljubljana je bila z visokim rezultatom odpravljen v Zagrebu. Toda po poteku igre je ta rezultat močno previsoko izražen, kajti Ljubljana ni igrala tako slabo kakor se to razvidi iz rezultata. Zanimivo in obenem tragično pa je tudi to, da Haška ni igral dobro. Ljubljana je v začetku tako zaigrala, da je izgledalo, da se bo zelo dobro odrezala, če ne morda celo zmagala. Toda muhusta žoga je tudi ob tej priliki napravila svoje in se bomo morali zadovoljiti pač z upanjem, da nam bo v bodoče naš ligaš bolje zaigral, odnosno da ga bo spremljala večja sreča.

Gradjanski (Zagreb) : Concordija 7:1 (4:0).
Split : Sašk 5:3.

Tabela v hrvaško-slovenski ligi izsleda sedaj takole:

1. Gradjanski	11	10	1	0	54:4	21
2. HAŠK	11	7	2	2	31:20	16
3. SASK	11	6	2	3	21:19	14
4. Hajduk	11	6	1	4	27:21	13
5. Concordia	11	4	1	6	22:28	9
6. Slaviya (O)	10	3	3	4	19:27	9
7. Split	10	3	1	6	13:22	7
8. Ljubljana	11	2	3	6	22:40	7
9. Bačka	11	3	1	7	15:29	7
10. Slaviya (V)	11	1	2	8	9:24	4

Srbska liga

V srbski ligi je bil z nedeljskimi tekmami končan prvi, to je jesenski del ligaškega tekmovanja. Na čelu tabele je — kakor je bilo pričakovati — BSK. Tekme so preteklo nedeljo takole izpadle:

Jugoslavija : Slaviya (S) 0:0.

Bata : Jedinstvo 2:1 (1:1).

Zak : BASK 1:0.

Vojvodina : Gradjanski (S) 2:2.

BSK : Zemun 2:1 (0:1).

Tabela v srbski ligi bo ostala do prihodnje pomladi takale:

1. BSK	9	8	0	1	38:8	16
2. Jugoslavija	9	5	4	0	25:11	14
3. Slaviya	9	5	1	3	20:14	11
4. Gradjanski (Skoplje)	9	5	1	3	19:18	11
5. Vojvodina	9	3	4	2	18:20	10
6. Bata	9	4	2	3	19:22	10
7. Jedinstvo	9	3	2	4	16:18	8
8. ZAK	9	2	0	7	13:24	4
9. BASK	9	0	4	5	8:16	4
10. Zemun	9	0	2	7	10:33	2

Nogometni turnir SK Reke

Mars : Jadran 2:0.

Reka : Svoboda 3:0.

Jadran : Svoboda 1:1.

Mars : Reka 3:0.

Nemčija : Italija 5:2 (2:2)

Na berlinskem olimpijskem stadionu so se pomerili pred 90.000 gledalci zastopniki italijanskega in nemškega nogometa. Zmagalo je nemško moštvo in sicer z nepričakovano visokim rezultatom. Obe enajstori sta nastopili v spremenjenih postavah. Medtem ko se lahko reče, da je imel kapitan nemškega moštva srečno roko, tega od italijanskega ne moremo trditi, kajti italijanski zvezni kapitan Pozzo je po porazu v Švici svoje moštvo popolnoma prekrucnil in zamenjal svoje odlične igralce Piolo, Andreola in oba branilca. V prvem polčasu je kazalo, da bodo Italijani celo zmagali, toda drugi polčas je popolnoma spremenil položaj. Igro so vzeli v roke Nemci, ki so dobesedno oblegali italijanska vrata, toda Oliveri je odlično branil. V nemški reprezentanci se je odlikoval zlasti Binder, ki je sam zabil tri gole.

Izredni občni zbor Mariborske kolesarske podzveze

Na izrednem občnem zboru MKP so se obravnavale zlasti zadeve, ki so nastale zaradi ne-

v katerih se je ponovno pokazal mojstra umetnika in virtuoz na svojem instrumentu.

Posebej je treba omeniti še odlično klavireko epremjevalko go. Ado Colleoni-Mainardi, ki se je z izredno fineso vedno znala primerno podrediti solistu v tematski Boccherinijeve Sonate morda skoraj malo preveč, in je tako pripomogla k lepemu učinku tega umetniškega večera.

Dr. W.

Varšavski profesor dr. Golombek — ne živi

Junija meseca je bival nekaj dni v Ljubljani varšavski univ. prof. dr. Golombek. Nekaj tednov je v Jugoslaviji, ki jo je prehodil od Skopja do Ljubljane, govoril o Poljski, veliki in nebrečni, ki da stoji pred novimi nalogami, in za katero je vsak

pripravljen dati življenje. Govoril je o poljski veliki kulturi, o največjih njenih predstavnikih Duha, in govoril o nalogah, ki čakajo Poljsko v vodstvu veselosanskega gibanja. Zdal pa smo zvedeli iz zanesljivega vira, da tega našega velikega prijatelja ni več med živimi... Postal je žrtev Varšave... Še julija meseca je pisal, da bo to jesen zopet prišel v Jugoslavijo z novo zalogo predavanj — pa je prav to jesen šel tja, odkoder ni več vrnitve... Nam pa je ostal v spominu s svojimi lepimi predavanji letos junija meseca na naši univerzi o Slowackem in o »Mladi Poljski«, kakor tudi s svojim lepim pregledom poljske zgodovine, moči, elave in propadov, ki ga je imel v Delavski zbornici. Južnoelovanske kultura je izgubila z njim, ki je predaval južnoelovanske književnosti na varšavski univerzi, velikega ljubitelja, vsi pa, ki eo ga osebno poznali, dobrega in iskrenega prijatelja... Bil je eden največjih poljskih slovotilov, ki je pa posebno ljubezen posvečal Južnoelovanom, med njimi Vojnovicu (razprava o Vojnovicu se je prav ta mesec zaključila v hrvaškem prevodu v reviji Franjevački vjestnik, Visoko, Boenal) ter lužiškim Srhom, o katerih je poleg večje knjige izdal majhno priročno knjižico še letošnje leto. Kot višji uradnik pri ministertvu prosvete v Varšavi je skrben pripravil kulturno pogodbo med Poljski in nami ter eploh razvijal zadnji čas največjo aktivnost za čim tesnejše sodelovanje med

nami in Poljski na kulturnih področjih. V svojih načrtih je imel tudi poljski oddelek slovenske knjižnice v Ljubljani, ki je izgubil v njem velikega simpatizerja in takega, ki bi mu lahko veliko pomagal. Slovenci žalujemo ob smrti tako odličnega prijatelja. Poljska smrt dobiva obličje, in med znamimi je prvo lice tega dobrega, dobrodušnega in za južnoelovansko poljsko kulturno razumevanje in za poljske strani gotovo največjega delavca in prijatelja. Naj počiva v miru, mi pa upamo, da njegovo delo ni prepadlo:

Koncert violončelista Mainardija

Italijanski umetnik Enrico Mainardi, ki smo ga slišali v Ljubljani prvič že pred dvema letoma, je eden izmed redkih mojstrov violončela, tega po svojem zvoku najplemenitejšega in po zvocnem obsegu najbogatejšega godalnega instrumenta sedanosti. Mainardijevo dovršeno tehnično obvladovanje violončela sega v virtuosnost, ki ostane vedno v mejah pristno občutene muzikalnosti; njegovo izredno tenkočutno uho pomaga prstom pri premagovanju številnih težkoč, posebno v vzpostavljavanju čiste intonacije v visokih legah, kar ni najmanj kočljiva stvar pri tem kraljevskem instrumentu, na drugi strani pa ekrbno pretehtava oblikovanje slehernega tona, sleherne fraze, ki je pri Mainardiju vedno več kot samo estetelako zadovoljiva, ker ima poleg tega še nadih iskrenega glasbenega doživljanja. Enako občudovanja vredna pa je umetnikova mnogostranost, ki mu omogoča, da po svojem izrazu tako različne svetlove glasbene umetnosti kot je na pr. Bachova Suita ali Debusejeva Sonata (ki smo jo slišali na njegovem prvem koncertu), oživi pred nami z enako globoko prepričevalnostjo. Vse te vrline je umetnik znova potrdil tudi na letošnjem koncertu.

Za uvodnim Tartinijevim Adagiom s svojo mehko italijansko melodiko, ki je pod Mainardijevimi preli v polnem pomenu besede res pela, za Boccherinjevo prelepo Sonato štev. 1 z na Beethovna spominjajočim Largom je sledila kot zaključna točka prvega dela Bachova Suita št. 6 za violončelo solo. Ta monumentalna skladba je bila v originalu komponirana za violo pomposo, instrument s 5 strunami, ki je iznajdba Bacha samega, in je v priridebi za violončelo (poleg tega traneponirana v D-dur) seveda nujno izgubila nekaj svoje prvotne lepote. A Mainardi kot interpret jo je zaigral tako mojstreko, da se poslušalec tako rekoč ni zavedel vseh ogromnih tehničnih težkoč te skladbe; njegov izredni smisel za ritmično preciznost je dal stiliziranim plesom te Suite trden temelj, a zopet njegova poduhovljena igra je dajala marekije (n. pr. v preludiju in sarabandi) na videz tako preprosti melodiji značaj čudovitega monologa samotarja — genija.

V drugem delu nam je Mainardi pokazal popolnoma drugačno stran svoje glasbene interpretacije; z živim romantičnim zanosom je podal svo peetro, a vendar motivično trdno prepleteno sliko Schumannovih Fantazij (op. 73), pri dveh svojih lastnih študijah za čelo-solo (Serenada, Pastorale), v katerih je večje uporabil pizzicate in flageolete za impresionistično barvitost, je pokazal tudi v igri svoj prefinjeni okus, enako v sledeči Rosselinijevi Melodiji. Program je zaključila virtuozna Casellova Tarantella, a za tem je na željo navdušenega občinstva moral dodati še več skladb,

soglasij med odborniki, ki so vsi razen enega odstopili. Na nedeljskem občnem zboru je prišlo do soglasja in je bil izvoljen nov odbor pod predsedstvom A. Hlebsa.

Hrvati imajo tudi svojo težkoatletsko zvezo

Po vzgledu drugih hrvaških zvez so ustanovili v nedeljo Hrvatje tudi svojo hrvaško težkoatletsko zvezo, ki so obenem sprejeli tudi pravila.

Občni zbor Jugoslov. plavalne zveze

Na nedeljskem občnem zboru jugoslovanske plavalne zveze, ki se je vršil v Zagrebu, je prišlo do takih nesoglasij, da so morali slovenski in srbski delegatje zapustiti zborovalni prostor. Občni zbor se je pričel s pozdravnim brzojavom pokroviteljici plavalnega športa v Jugoslaviji, Nj. Vel. kraljici Mariji, nato so pa sledila poročila, ki se niso čitla, ker so jih prejeli preje vsi klubi. Edino tehnični referat je bil prebran. Ko je bila upravnemu odboru izrečena razrešnica, je prevzel predsedstvo delegat SK Ilirije g. Vodišek.

Glavni predmet tega občnega zbora je bila reorganizacija zveze na osnovi narodnih zvez. Razni govorniki so iznesli svoje misli glede tega, dokler se nista končno izcimila iz tega dva predloga in to: predsednik belgrajske podzveze predlaga, da se sedanji zvezi podaljša mandat za tri mesece; dotlej pa se morata osnovati srbska in slovenska zveza, kateri bi se potem z osnovno hrvaško zvezo dogovarjali kot enakopravni zvezi. Drug predlog je stavil g. Praunperger, ki predlaga, da se takoj preide na pravila nove zveze kakor jih je predložil upravni odbor skupno z delovnim odborom hrvaške zveze. Pri glasovanju je bil rezultat 10:10. Zato je moral predsedujoči odločiti; ta se je odločil za prvi predlog, to je za podaljšanje mandata zvezi za tri mesece. Predstavniki hrvaških klubov so seveda takoj osporavali ta rezultat, ker je odločal o njem začasni predsednik itd. Dopoldansko zborovanje je bilo nato radi pozne ure prekinjeno in se je nadaljevalo popoldne. Tedaj je predsedoval mr. Praunperger v imenu stare uprave, kateri je bil podaljšan mandat. Hrvaški zastopniki so zahtevali, da se dopoldanski sklep razveljavi in da se o stvari ponovno glasuje. Nato so slovenski in srbski delegatje zapustili občni zbor, ker se nikako niso mogli strinjati s tem, da se spreminjajo sklepi; kajti Vodišek je bil izvoljen za časasnega predsednika tudi s pristankom hrvaških klubov in se je strogo držal dnevnega reda. Po odhodu slovenskih in srbskih delegatov so hrvaški klubi nadaljevali z delom, na kar se o priliki še povrnemo.

Zimske olimpiade v Ga-Pa ne bo

Nemci so odpovedali zimske olimpijske igre, ki bi se morale vršiti meseca februarja prihodnjega leta v Garmisch-Partenkirchenu. Kot vzrok navajajo vojno, katero morajo voditi naprej, ker so bili mirovni pogoji odklonjeni.

Tretji poskus rušenja svetovnega rekorda je uspel

V okviru vojnih prvenstev na Dunaju se je posrečilo postaviti atletu v polteški kategoriji Vallaju nov svetovni rekord v dviganju uteži, in sicer v obojoročnem temnem dvigu. Valla je namreč že dvakrat poskusil zrušiti prejšnji svetovni rekord Egipčana Zeinija, ki ga je branil s dvigom 114 kg. Sedaj, ko je Valla napadel tretjič ta svetovni rekord, se mu je posrečilo zrušiti ga z znakmo 115 kg.

Naše osrednje ognjišče:

»Slovenski dom« naloga letošnjega leta!

Športni drobci

Dva nova državna rekorda v plavanju je zopet postavila belgijska športnica Fernanda Caroen, a čemur je ponovno dokazala, da spada v mednarodni razred. Svoje plavalne sposobnosti je ponovno pokazala v Ostende z zadnjimi uspehi, z novima belgijskima rekordoma v kravlu na 300 in 400 m, za kateri progri je porabila 3:57 odnosno 5:16.4 minute. Svetovna rekorda na tej progri, katera brani Ragnhild Hveger, sta bila postavljena s časi 3:46.9 odnosno 5:06.1.

Najboljši italijanski skakalec s palico Mario Romeo brani italijanski rekord, katerega je postavil letos z znakmo 4.15 m. Evropski rekord v tej disciplini se glasi 4.27 m, svetovni pa 4.54 m. Prvi Italijan, ki je preskočil 4 metre, je bil Danilo Innocenti.

Magnetne mine v luči mednarodnega prava

Mine, ki ladjam zapirajo dohod do otoka Velike Britanije, so vojno postavile popolnoma pred nova dejstva. Velika Britanija je takorekoč blokirala, ker jo z vseh strani obdajajo mine in vsaka ladja, ki bi se skušala približati njeni celini, je v nevarnosti, da prej uide na morskno dno. Glavna in najbolj nevarna lastnost teh min pa je v tem, da so prosto plavajoče in poleg tega še — magnetične, t. j. ladja jih sama potegne k sebi, kjer eksplodirajo in jo tako potopijo. Seveda danes se nihče ne ve, kdo take mine polaga, ali vsaj ni mogoče ugotoviti, kdo jih je razlagal po tej ali oni pomorski poti, kjer ogrožajo plovbo trgovskih in vojnih ladij enako.

O polaganju min govori tudi mednarodno pravo, zato se ob tem novem vojnem orodju po zakonih državah, v Angliji in Franciji, sedaj veliko razpravlja o teh določilih, da bi se določila krivda tistega, ki je s temi minami zmedel ves pomorski promet. Najnovejša tozadevna določila so v »Osmi haški konvenciji, ki je bila sklenjena leta 1907 in so jo podpisale vse države, ki so danes v vojni med seboj.

Cl. 1. te konvencije pravi: »Prepovedano je polagati avtomatične, prosto ploveče mine, razen če so izdelane tako, da vsaj eno uro potem, ko je polagalec izgubil nadzorstvo nad njimi, niso več nevarne.« — Angleška admiraliteta pravi, da vse njene mine odgovarjajo tej zahtevi in da torej mine, ki jih nihče ne more nadzorovati in so že bogve kako dolgo v morju, pa še vedno eksplodirajo, niso angleškega izvora.

Cl. 2. pa pravi: »Prepovedano je polagati avtomatične mine pred obalo in pred pristaniščem nasprotnika s tem edinim namenom, onemogočiti trgovsko plovbo.« — Ob angleški obali pa se je potopilo že veliko trgovskih parnikov, ki so zadeli

na mine. Polagalec teh min pa se bo lahko opravičeval, da ni imel edinega namena, potapljanje trgovske ladje, ampak da je bil meril na vojne ladje, toda mine, ki niso bile več cele, ko so vojne ladje vozile po teh potih, ker so se že prej zadeli vanje trgovski parniki. In ako bo polagalec obenem zmagoval, bo njegovo opravičilo obveljalo, ker vojno mednarodno pravo razlaga — zmagovalce.

Cl. 3. pa pravi: »Če se uporabljajo usidrane avtomatične mine, je treba storiti vse za varnost trgovske plovbe. Vojakujočim se državam se naroča, da vse ukrepejo, da bi te mine po preteku gotovega časa ne bile več nevarne in da bi v primerih, ko min ne nadzorujejo več, označile nevarna pota, kolikor to le dovoljujejo vojaški razlogi, vodstvom plovb in to po diplomatski poti sporočile tudi prizadetim vladam.«

Sovražnik bi torej moral nekemu pristanišču poveljstvu v sovražnikovi deželi sporočiti, kje pred pristaniščem so položene mine in koliko časa bodo nevarne, in pristaniško poveljstvo bi opozorilo trgovske ladje, naj se teh poti izogibajo. Istočasno bi moral sovražnik o tem obvestiti tudi sovražno vlado, da ne bi trpela trgovska mornarica. Seveda pa opozorjeni sovražnik ne bi smel opozoriti svoje vojne mornarice, da se ne bi okoristila s temi poročili in se tudi ona izogibala nevarnih potov. — Pač pa so nevarne države, ki leže v območju vojnege pasu, že obvestile prizadete vlade in pristaniška poveljstva, katere svoja pristanišča so si zavarovale z minami. Tako je danska vlada sporočila, da je podminirana ožina Veliki in Mali Belt in vzhodi v nekatera danska pristanišča. Isto je storila tudi Belgija glede svojih pristanišč. Po mednarodnem pravu je torej polaganje prosto plovečih in nenadzorovanih min prepovedano.

Ptuj

Prosvetno društvo v Ptuj bo proslavilo državni praznik zedinjenja na predvečer, v četrtek, dne 30. t. m., ob 8 zvečer v društveni dvorani miniritega samostana. Na programu so deklaracije, recitacije, petje in slavnostno predavanje. Za vsa naša društva in organizacije je udeležba obvezna! Royal-kino, Ptuj. Danes in jutri »Tri zlate deklice«. V glavni vlogi slavna radijska pevka, novo odkritje platna Deanna Durbin. — Pride: L. Ganghoferjeva umetnina »Nevite v maju...«

Katarina kramarski sejem je dobro uspel. Prišlo je mnogo kramarjev, pa tudi mnogo kupcev, tako da so bile vse ulice kar natrpane z ljudmi. To je za naš Ptuj, ki je drugače precej mirno mesto, nekaj izrednega. Ljudje so kupovali večinoma obleko, razne potrebščine, obutev itd. Kramarji in trgovci so s kupci kar zadovoljni, vendar pa pravijo, da je bila lansko leto malo boljše. Enako dobro založen je bil tudi živinski sejem, kjer je bila kupčija srednja. Kakor navadno, tudi ob tej priliki ni manjkalo na sejmu tatov. Na policiji in orožniški postaji je bilo javljenih več držnih tatvin denarja. Nekaj zneskov je bilu tisoč din, nekaj pa manjših. Varnostnim organom se je posrečilo nekaj tatov že izslediti.

Trbovlje

Slavnostna akademija v proslavo zedinjenja bo v četrtek, 30. novembra, ob 8 zvečer v Društvenem domu po sledečem sporedu: 1. Molitev — državna himna, recitacija, zbor in orkester. 2. Slavnostni govor. 3. Petje mešanega zbora: narodne pesmi, Triglav in Poljske rože. 4. Cankar: Odlomek iz Kurenta, recitacija. 5. Telovadna vaja na pesem »U boj«. 6. Zupančič: Kovaška, zborna deklaracija. 7. Telovadna vaja na pesem »Naprej«. 8. Rajanje izvajala naraščaj. — II. del: 9. Mladinski zbor: N'nav čez izaro in Tam gori za našo vasjo. 10. Violina: Gounod: Ave Marija in Montini: Cardaš. 11. Zupančič: Odlomek iz Dume. 12. Deklamacija: Zemljevid, Tržaškim bratom, Krnski kamen in Z vlakom. 13. Telovadna vaja na narodne pesmi izvajajo članice. 14. Oktet: Gorenjci, Jaz mam tri ljubce, Škrjančku in Završki fantje. 15. Molitev — državna himna — recitacija, zbor, orkester. Na proslavo vse vjudno vabi KPD.

Proti draginji. Po predavanju o gospodarskem stanju v državi in njegovih ureditvi v Društvenem domu zadnje nedelje se je razvil živahen razgovor, katerega sklep je bil, da se pozove oblast k nujnim ukrepom proti draginji. Naredbe so sicer tu, a nihče se jih ne drži. Tudi odbor proti draginji za našo občino je imenovan od župana, a nihče ne upa od njega uspešnega dela, ker niso zastopane njene širše plasti ljudstva, ampak le ožji krog. Zato je bil sprejet predlog, da se ta odbor razširi na vse prizadete, da nadzira in če bo treba odobri zvišanje cen in nastopi odločno proti vsem navijalcem cen. Predlog se bo poslal banovini.

Smrtina nesreča na separaciji. V soboto zvečer proti koncu dela se je v hribu nad separacijo gremoga v Trbovljah sprožil velik kamen in zadell z veliko močjo tam zaposlenega delavca Bajda Hinkota z Dobovca. Zdrobil mu je prsni koš. Z rešilnim avtom so ponesrečenca hoteli prepeljati o bolnišnico, a je med prevozom izdihnil. Tovariši delavci so mrtvega prenesli domov na Dobovec. Nevaren je rudarjev posel. Zadnje mesece je ravno na separaciji že bilo več smrtnih nesreč.

Konec slinavke in parkljevke v občini Trbovlje razglasa okrajno načelstvo, ker se po 19. oktobru ni pojavil noben nov primer te bolezni. Zato so sedaj prenehali tudi varnostni ukrepi proti razširjanju slinavke.

Kranj

Gradbena dela. Pred hotelom »Jelen« in »Stara pošta« kopljejo jarek, v katerega polagajo cevi za kanalizacijo. Teren je zelo skalnat in zato morajo vrtati z električnim svodom. Jarek je po-

nekod globok do 3 m. S tem so začeta prva dela za modernizacijo ceste skozi Kranj. Betonska cestni od Prešerna proti Pivki bo odprta prihodnji teden. Pokopali so Franca Savlija, sodnega služitelja v pok. Pokojni je bil oče lani umrlega kapla na in dipl. filozofa Savlija. Naj v miru počiva. Družini naše iskreno sožalje.

Kruh se je podražil. V veljavno so stopile nove cene kruha, ki se je podražil za 0,75 din pri kg. Tako sedaj velja 1 kg belega kruha din 4,75, 1 kg črnega rženega kruha din 4,25, pecivo pa ostan po din 0,50.

Litija

Proslava 1. decembra v Litiji. Prosvetno društvo v Litiji priredi s sodelovanjem FO in DK spominsko proslavo Zedinjenja. Proslava bo v petek, dne 1. decembra ob 8 zvečer.

Miklavž prihaja. Prosvetno društvo v Litiji priredi za svoje otroke Miklavževanje v nedeljo, dne 3. decembra t. l. ob 3 popoldne. Miklavževanje samo za odrasle pa bo v torek, dne 5. decembra t. l. ob 8 zvečer v upraviteljski dr. Grzinčičeve opere Miklavž prihaja. Miklavževanje bo obkrate v dvorani Ljudskega doma v Litiji. Darila se sprejemajo: za otroke v soboto, 2. decembra popoldne, za odrasle pa v torek, dne 5. decembra tudi popoldne.

V Tenetišah pri Litiji je umrla v starosti 70 let Ponebske Cecilija. Pokopali so jo v nedeljo ob 4 popoldne na litijsko pokopališče. Ker je bila pokojnica članica Zenske Marijine družbe so jo ob njeni zadnji poti spremlile društvene članice z zastavo. Naj v miru počival!

Iz Julijske Krajine

Velik požar na Prestranku. V bližini železniške postaje na Prestranku ima trdnika Prioglo velika skladišča krme. V 18 obsežnih senikih ima za okrog 2 milijona lir blaga. Pred nekaj dnevi je prav ob prvem svitu zapazil nočni čuvaj, da se dvigajo iz enega senika rahli oblaki dima. Hitel je hitro k telefonu in poklical požarno brambo iz Postojne. Bila je takoj na kraju nesreče, toda senik je bil že v plamenih. Ker je pihal močan veter, je bila nevarnost, da se bo ogenj razširil tudi na sosednja skladišča. Da bi požar omejili, so prihleteli gasilci iz Slavine in potem tudi oni iz Trsta. Združenemu trudu se je posrečilo širjenje ognja ustaviti in ga pogasiti. Zgoraj je samo senik, v katerem je bilo 230 tisoč kilogramov stisnjene sena. Škoda znaša približno 60 tisoč lir.

V Palestino. Pred dnevi se je peljalo čez Podbrdo skozi Gorico v Trst 95 češkoslovaških židov, ki so potovali v Palestino. V Trstu so se vkrcali na ladjo.

Zalostna pesem brez konca. Ni dneva, da bi sodišča v Julijski Krajini ne imela opravke s tihotapci in žganjekarji. Kava, tobak in pržganje so v glavnem predmeti obravnave, v katerih se morajo zagovarjati naši ljudje. Prejšnji teden so bili od goriškega tribunala obsodeni zaradi žganjekuhe: Zorko Ličen, star 27 let, iz Rihemberka, na tri mesece, 20-letni Marko Batagelj in 22-letni Venceslav Lisjak, oba iz Črniča, vsak na tri mesece zapora, povrh pa še vsak na denarno globo, povračilo stroškov in zaplenbo orodja in blaga. Zaradi nekaj kilogramov tihotapske kave je bila obsojena na 280 lir kazni 62-letna Marija Debeljak iz občine Grabovo. K sreči sodniki niso hudo strogi in je velik del naloženih kazni — pogojen.

Vipava. Tukajšnji bar, ki je last g. K. Kodolja, so v poznih nočnih urah obiskali nepovabljeni gostje in so se založili z raznimi okusnimi dobrotami: s šunko, salamo, številnimi buteljkami starine in šampanjca. Svojih naslovov presenečenemu gospodarju niso pustili, zato bi jih rada poznala policija.

Kronberg pri Gorici. Umril je Blaž Pavlin iz spoštovane družine Pavlinove na Fajdigovcu. Rodil se je januarja 1850, torej bi v dveh mesecih dočkal 90 let. Dobilo se pa v Kronbergu še starejši ljudje. Tako je Mohor Makuc iz znane Podgričarjeve družine na Ajševici že prekoračil 91. leto, a je še vedno zdrav in krepak in opravlja vsa lažja kmetijska dela. Njegovi dve sestri sta tudi še živi in ima starejša že 89, mlajša pa 81 let. Sploh je Kronberg zelo zdrav kraj, saj je cela kopica ljudi, ki so stari nad 80 let. Najstarejši med vsemi je bil rajnik Kramaršek, ki je dočkal 96 let.

Črniče. Prihodnjo nedeljo, 3. decembra, bo poteklo 25 let, kar pastiruje med nami naš dekan msgr. Lojze Novak. V temnih časih je prišel, razgibana leta je doživel in v razburljivih dneh ob haju svojo 25 letnico. Vedno pa je bil naš dobr duhovni oče, naš modri svetovalec in naš požrtvovalni vzgojitelj. Zato ga vsi spoštujemo in ljubimo. Veseli nas, da je njegovo neumorno delovanje na šlo priznanje v vsej deželi in tudi na najvišjih cerkvenih mestih. Želimo prav iskreno, da bi nas še dolgo vrsto let v zdravju vodil in bi ga božji blagoslov spremljal pri vsem njegovem vsestranskem in pogumnem delu!

Strašen požar v Venezueli

Petrolej gori na morju, vse hiše na bregovih v ognju

Delavska naselbina ob jezeru Maracaibo, ki je pogorela vsa do tal

Prva poročila, ki so sredi novembra prišla v Evropo o požaru petrolejskih vrelcev v mestu Lagunillas v Venezueli, še daleč niso opisala vse katastrofe, kakor se je v nekaj urah razvila. Petrolejski vrelci leže v bližini jezera Maracaibo; petrolej odteka tudi na površino jezera, kar je bilo zlasti usodno. Okrog in okrog črpalnih naprav in jezera so majhne naselbine, cele vasi so zgrajene na koleh, kjer stoji na mehkih, z oljem prepojenim svetom. Hiše so bile seveda večinoma lesene. Požar je nastal v neki gostilni, kjer se je vnela gazolinjska svetilka. Ko so plameni že zajeli vso naselbino, je veter ogorko raznesel po jezeru, ki se je na mah vnelo in je bilo v kratkem eno samo ognjeno morje. Odtod se je ogenj hitro širil na vse strani, po vseh bregovih jezera Maracaibo. Mesto Lagunillas leži na majhnem otoku, ki ga samo ozek mostič veže s celino. Ta most je bil edina rešilna pot. Ker rešitev je bila samo v begu. Kdor je pravočasno zbežal, je ušel smrti, kdor ni mogel pravočasno čez most, je bil brez-pogojno izgubljen. Prva rešitev je prišla iz mesta Maracaibo, ki je 40 milj oddaljeno od mesta Lagunillas. Vendar pa vse gašenje ni imelo veliko uspeha, ker je gorelo vse: jezero, hiše, celo z oljem prepojena zemlja. Kdor se je rešil, se je rešil po mostu na celino. Veliko jih je, ker je pred mostom takoj nastala silna gneča, poskakalo v goreče jezero, da bi sicer kratko razdaljo preplavali. Toda vsi ti so utonili v gorečem morju, oziroma zgoreli. Kakih 200 se jih je rešilo z majhnim splavom, ki je bil pritrjen ob bregu jezera. Naselbina sicer ni bila velika, tako v neposredni

bližini petrolejskih vrelcev so stanovali le najrevnejši delavci s svojimi družinami, rešilo pa se jih je prav majhno število, nekatera poročila pravijo, da samo 200, medtem ko jih je nad 1000 zgorelo oziroma utonilo. Najhuje je prizadelo okrog 300 hiš, »stavbe na koleh«, ki so bile postavljene tik ob bregovih s plastjo petroleja pokritega jezera. Vse te hiše so plameni zajeli takoj v prvih trenutkih požara in le malokdo njihovih prebivalcev je ušel smrti.

Pogled na petrolejske vrelce in črpalne naprave ob jezeru Maracaibo v Venezueli

Arnold Fredericks:

43

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolena.

»To je odveč,« je mirno pripomnil Duvall. »Ta ženska je popolnoma nedolžna.«
»Ali mislite, da Mari Lanahan ne ve, kako je bil otrok odveden?«
»Da.«
»Moj Bog! Potem ostane ta dogodek skrivnost.«
»Nikakor ne. To je zelo preprosta stvar.«
»Lefèvre ga je vprašal gledal.«
»Vi torej mislite, da veste to?«
»Vem.«
»Ali vas potem smem prositi, da boste tako prijazni, da mi stvar razložite in sicer takoj.«

Duvall se je smejal.
»G. Lefèvre,« je dejal, »zelo me boli glava, nad očesom imam grdo rano in kar hrepenim, da bi se sedaj dve uri lahko razgovarjal z ženo.«
»Gracijo je potegnil k sebi in je z roko ovil njeno. »Zelo mi je žal, da moramo odložiti razlago fantkovega ugrabljenja na jutri.«
Lefèvre ju je gledal, ko sta roki v roki odhajala.

»Moj Bog!« je dejal tiho, »ta dva sta še vedno tako zaljubljena ko nekdaj.«

XX.

»Priznam,« je pripomnil Lefèvre drugi večer, ko je v Stapletonovi in Duvallovi družbi kadil po večerji cigaro, »četudi mi je vsa zadeva popolnoma jasna, vendar je nekaj točk, ki jih ne razumem.«

»Jaz mnogo stvari ne razumem, — je pripomnil bankir, ki je zamišljeno kadil cigaro.

Dasi to sedaj že v resnici ne pomeni ničesar, ker je otrok na varnem.«

»Nasprotno, g. Stapleton,« je odvrnil Duvall, »to mnogo pomeni. Tako sem na primer slišal, da ste odslavili pestunjo Mari Lanahan?«
»Tako je. Vi pravite, da je dekle pri ugrabljenju otroka popolnoma nedolžna; vkljub temu pa ji ne morem zaupati. Izvedel sem, da se je danes dopoldan poročila s potepuhom Valentinom.«

Duvall se je smejal.
»Kaj takega sem pričakoval.«
»Svoj čas ste tudi vi mislili,« je dejal Stapleton, »da Valentin sodeluje z lopovi.«
»Da. Stvar je sledeča: Ko sem v tej zadevi storil prve korake, mi je bilo jasno, da obstoji med njima neko soglasje; nekaj, kar skušata prikriti. V začetku nisem razumel, kaj je temu vzrok. Mislim, da sta sicer razmerje. V resnici pa je bilo to ljubezensko razmerje. Zato nisem presenečen, ako sta se poročila.«

Nekaj časa je gledal svojo cigaro. Molčal je, potem pa se je zopet oglašil.

»Ako pomislimo, kako se je ta zadeva končala, gospodje, moramo priznati, da nam je uspeh naklonila sreča. Otroka smo našli, storilci so zaprti, denar, stotisoč dolarjev, ki ste jih vi g. Stapleton izplačali, se je v celoti našel pri lopovu in vi ste dobili nazaj.«

»To je res. Dobili ugodne rešitve si ne moremo želeti.«

»In vendar,« je nadaljeval detektiv, »nikdar nisem imel slučaja, pri katerem bi imel tako malo uspeha... pri tem sem ostal brez uspeha.«

Stapleton je bil prijetel za roko.

»Prijetelj Duvall,« je dejal, »brez vas bi ne bili dosegli ničesar.«

»Motite se, prijatelj. Brez mojega sodelovanja bi vam sina raynotako vrnil. Mogoče je, da mož, ki so ga ugrabili, ne bi ujeli in da denarja ne bi dobili nazaj, toda glavna stvar, za

katero je šlo, izsleditev vašega otroka — bi se bila na vsak način posrečila.«

»To je res,« je dejal policijski šef; »toda s stališča policije gre v takih slučajih za izsleditev in aretacijo zločincev, ne pa za izplačilo. Ko ste se vi, g. Stapleton, odločil za plačilo, ste delo zelo otežkočili.«

»V resnici ga je otežkočil v toliko,« je dejal resno Duvall, »da bi se brez odločnosti, junštva in iznajdljivosti ene žene vsi naši načrti izjalovili. Na svojo ženo mislim. Njej se imamo zahvaliti za vse, kar smo v tej zadevi dosegli.«

»Temu je res tako,« je dejal Stapleton. »Kako bi ne spoznal, koliko zahvalo ji dolgujeva z ženo, ko ste ta večer govorili o doživljajih mlade žene. Kako da izražajo svojo zahvalo, o tem bom pozneje govoril, ko se dame vrnejo. Prosim vas, g. Duvall, povejte nekoliko več o dogodku, tako, kakor ga sedaj vidite pred seboj. Priznam, da sem vedno bolj radoveden. Kaka tajnost je na primer to, ako v resnici obstoja, ki je v zvezi s cigaretami?«

Duvall se je smejal.

»To, ljubi gospod, je v resnici jedro vsega izhodišča cele zgodbe.«
»Udobno se je naslonil na stol. »Ako bi tega ne bilo, potem bi bila stvar zelo preprosta. Razbojnik ukrade otroka, imajo ga za talca in strašijo starše, da bi izsilili od njih čim večjo odkupnino. Eden ali dva dobra načrta, da prevzamemo denar in vrnejo otroka... Preprosti načrti, a dovolj dobri, da prekrizajo morebitna prizadevanja, da bi jih aretirali. Resnična tajnost je: navidezno pomanjkanje sledov, iz katerih bi se dalo sklepati na način otrokovega ugrabljenja. V tem pomenu je ta slučaj nekaj posebnega. Zanesljiva pestunja prisega, da je otrok izginil po dnevu, ne da bi ona vsaj slutila, kako da se je to zgodilo. Tako je torej ta slučaj tako preprost, tako prost vseh slučajnosti, da nas je nemogoče značaj dogodka takoj v začetku prepoznati. Pestunja je nasprotno dobro, pošteno dekle in pove dobesedno, kar

ima za resnico. Edina sled, ki sem jo mogel spraviti z dogodkom v zvezo, je napol pokajena cigareta; z zlatim koncem, ki sem jo našel na licu mesta v travi. Ako bi tega, navidezno smečnega sledu ne bilo, potem najbrž nikdar ne bi prišli zločincem na sled.«

»Toda,« je dejal Stapleton, »ne morem spoznati, kaj sklepate iz tega.«

»Tudi jaz ne,« je pripomnil policijski šef. »Gotovo ne. Dasi je stvar zelo preprosta. Ta konec cigarete ni nič drugega kakor izhodnišč aretacije treh mož, ki so sedaj že v zaporu.«

Lefèvre se je smejal.

»Prosim, pojasnite nama to.«

»Zelo rad. Prej pa vama moram povedati potek svojih misli. Ko sem cigareto našel, sem videl v njej malenkostno sled. Slučajno je le žala v travi, na mestu, kjer se je zločin izvršil, a morda že ves teden ali celo več časa; od otrokovega ugrabljenja, do dne, ko sem mesto preiskal je hodilo po livadi morda več ljudi. Cigareto sem vzel s seboj, ker sem mislil, da je morda vendar v zvezi z zadevo; naučil sem se da ne prezrem nobenega sledu, četudi je še ta ko malenkost, dokler ni dokazano, da nima vrednosti. Toda vrnem se k temu sledu. Tako sem dognal, da je to ameriški izdelek, a je tak fin, da ga je kadila ženska ali razvajen mož. Ako je kadila cigareto ženska, sta možoča dva slučaja. Ali ga je pokadila Mari Lanahan, ali kaka druga ženska, ki je bila pri njej in je igrala pri stvari kako vlogo. Ako pa jo je kadil mož, potem razni vzroki govorijo za Valentinu. On je prijatelj, bivši ljubimec pestunje. Stapleton ga je odslavil, ker ni bil pošten imam povod za mnenje, da je ta mož mehuže in precej razvajen. Cigareta je ameriški izdelek in Valentin se je pred nedavnim vrnil iz Amerike. Te okoliščine so govorile za Valentinu. Dejstvo, da je pestunja zaljubljena v nje ga, je bilo zadosten vzrok, da ga brani.

Kopel v finski sauni

(Dopis iz Helsinkov.)

Pesem o sauni, o finski parni kopeli, so zapeli že na vse napeve, kakor o ljubezni, ne da bi bila vsebina kdaj koli izčrpana. Napisali so že razprave za doktorske diplome o sauni, in marsikako debelo knjigo o tem, kako je blagodejen vpliv finske parne kopeli na človeški organizem. Sauna je sad stoletnih preizkušenj. Sauna nado-mešča kmetu na samotnih bolnišnicah in njegovi ženi porodnišnici. Sauna je neizčrpen vir moči, veselja in življenja, ki brez saune ne bi bilo življenja. Preden si finski kmet ali naseljenec postavi svojo bajto, si zgradi prej svojo parno kopel (podobno kakor je bilo svoj čas v Rusiji).

Za prospeh saune je na Finskem posebno »Društvo prijateljev saune«, ki jim je procvit in študij finske parne kopeli posebna naloga. S časnikarji vsega sveta je te dni časnikarstvo finskega zunanjega ministrstva napravilo izlet k jezeru Tun-sula, ki je približno za uro vožnje z avtom oddaljeno od Helsinkov. Ob tem jezeru je premnogo kopalnih hišic in ogledamo si najprej tisto, ki je last »prijateljev saune« in ki mora biti po predpisih najbolj vzorna. V vsaki leseni koči je prostor za slačenje in oblačenje, kopalnica in sobica za masažo, kjer po kopeli rahljajo mišice. Mala okna zro na jezero, ki je vse sivo pod sivim severnim nebom. Ob tej priliki zvedo, da ima vsak četrti prebivalec Finske svojo sauno. Vzdušje brega gremo k častniški šoli varnostnega zbora, kjer je prav tik jezera tudi sauna častniške šole. Trideset častnikarjev iz starega in novega sveta odide v kopalniško hišico in kmalu so bile vse klopi do »Olimpa« na gosto zasedene. Pred slehernim kopalniškim gostom stoji vedro z mrzlo vodo in z brezovo metlico, in Američani kakor Skandinavci, Nemci kot Francozi so klepetali drug z drugim. Le Fincem ni bilo nikoli zadosti. Zaradi mahanja z brezovimi metlicami je postalo ozračje še bolj vroče, tako da je znoj kar curkal po nas. Ko vročina prikipi že do viška in nam je kakor v peklju, takrat odidemo ven v jezero. Dan je siv in meglen in ponoči je bila slana. Voda je vrazje mrzla — a kaj — to spada k sauni! Po tekalnih in prostih vajah gremo spet pod prhe in spet nazaj v kopalnico — in vse se lahko iznova začne. Še nekajkrat smo skočili v jezero.

Sveda taka sauna ni navadna, finska kmečka sauna, ki spada k hiši kakor hlev ali kašča. Vse zbit in utrjen se vrne kak naseljenec z dela domov. Ze od daleč vidi, kako se vrtinči dim iz kopalne hišice in vonj po brezovih polenih se širi okoli. Naglo odpadejo oblačila s telesa. Ta in drugi topota po snegu in igrine v mali, sajasti koči, ki stoji za hišo pod borovcem. Zunaj trepetla mrzla in če človek bos steče k sauni, se mu zdi, da se bo do kosti sesedel. Nato se usede na skladovnico drv. Vse igrine, ves trud, vsa utrujenost, mrzla, ves svet se razblini v prazen nič. Človek sedi v mali, temni kauri in binglja z nogami. Uživa vplivanje saune in njen učinek na telesno ugodje. Izljuje vodo na vroče kamne in nato se kakor puh dviga nevreden oblaček vročine prav do podstrešja. Znoj curka v tisoč potočkov po koži, stoji v kapljicah na čelu in poskakuje v kaskadah nizdol. Vse teče in se taja. Telo se preteguje in koža postane rdeča in voljna. Po umivanju pa spet ven v sneg! Moški prevračajo kozolce in se kopljejo. Živo srebro pa kaže 15 stopinj Celzija mraza! A s sauno ne uničiš mraza ali pa le, kakor bi imel leden obkladek na čelu in ti to dobro dene. Močan in spočit, da bi kar drevesa začel puliti iz tal, odideš iz kopalne kočice. Tako vpliva sauna.

Se marsikaj bi se dalo povedati o kulturi finske kopalnice, o sauni karelijskega kmeta v gozdovih, kjer se je tudi pes kopal zraven, in o sauni kmeta Jokele, ki je polival kamne z nekakšnim pivom, in o tistih kmetih iz okolice mesta, ki jim izpuhteva na kamnih izcedek iz smrekovih igel, da je tako kopel še bolj prijetna. Nad vsemi temi podrobnostmi je finska kopel sauna zares vir moči in zdravja finskega naroda in nepozabno doživetje za inozemca.

Jegličev akademski dom

bo spomenik slovenskemu vladiki.
Vsi zavedni Slovenci darujte v ta namen!

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem javljamo žalostno vest, da je dne 26. novembra po daljšem in potrpežljivem trpljenju omahnila v večnost ljubeča mamica, nad vse skrbna in zvesta soproga, gospa

ČREMOŠNIK JOSIPINA

žena zdravnika in posestnica

Pogreb krene v sredo, dne 29. novembra ob tričetrt na deset iz hiše žalosti k cerkvi sv. Petra, kjer se bo čitala črna maša, nato pa na župno pokopališče. — Večni pokoj njeni dobri duši!

Gornja Radgona, dne 27. novembra 1939.

Dr. Vinko Čremošnik, soprog: Zivka, hči; Vinček, sin; rodbina Volavšek-Fekonja.

Zahvala

Po hudi preizkušnji ob bolezni in smrti ljube mame

Marije Žužek

se zahvaljujem vsem, ki so kakorkoli lajšali žalost in trpljenje: za obiske v bolezni in pri mrtvaškem odru, za udeležbo pri pogrebu, za pismene in ustne izraze sočustvovanja, posebno za opravljene molitve; g. kaplanu Janežu za dušnopastirske obiske, zdravniku dr. Kožuhu za prijateljsko skrbnost, farovski družini za ljubeznivo domačnost; g. župniku - svetniku Ramovšu za vodstvo pogreba prav izpred domačega praga, g. župniku Strahu za sv. mašo in spremstvo, posebno pa Vam, gregorjski očka Krumpeštar, za pomenljiv govor »Mati duhovnikova«, in Vam, predobre kranjske gospe in gospodične, za nepozabno presenečenje tik pred žalostnim sprevodom in za venec z ganljivim napisom »Kranjske matere«. Hvala zastopniku šole tov. Završniku, zastopniku duhovščine, sobratu Vovku, in zastopniku mož g. Šveglju! Bodite vsi stalno pridruženi maminemu spominu pri sv. maši, da Vam Bog povrne!

Kranj, dne 27. novembra 1939.

Žužek Jože, katehet

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; čestitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojnó. Najmanjši snesek za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamne značaja se računajo enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti snamko.

Službe iščejo

Mlada služkinja

izvežbana v vseh poslih sobarice, doslej služila skoraj tri leta pri visokem uradniku, išče stalno službo; gre tudi izven Ljubljane. - Naslov: Kolar, Ljubljana, poštni predal 328.

Službo dobe

Služkinjo

ki je poštna in zna tudi kuhati - išče mo. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Marljiva« št. 18582.

Natakarico

nafranje začetnico, z željo, sprejemem. Gostilna pri Tičku na gričku v Ljubljani.

Nameščena

s potrebno prakso, z znanjem italijanskega jezika in ki se po možnosti razume tudi na rezanje furnirja - sprejme takoj lesna industrija. Ponudbe s točnim opisom do-seđanjega delovanja v upravo »Slov.« pod »Stalna služba« 18574.

Kupimo

Vsakovrstno zlato srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana
Františkanska ulica 3.

Vsakovrstno

zlato kupuje po najvišjih cenah

CERNE, Juvellir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Srebro, drage kamne

in vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah

Jos. Eberle, Ljubljana
Tyrševa 2
(palača hotela »Slon«)

Stanovanja

ODDAJO:

Stanovanje

lepo, zdravo, elektrika in vodovod v hiši - odda Frangež, Hoče, žaga.

Obrt

Mreže za postelje

najceneje pri Andovtju, Komenskega ulica 34. (I)

Prodamo

Šivalni stroj

in žensko kolo prodam. Zorc, Marencičeva ul. 5, Moste.

Krompir za jelo

dobite poceni pri Sever & Komp., Ljubljana, Gospo-svetska 5. (I)

Krompir po 1.35 din

od 50 kg naprej, se dobi pri Miklavžu pod lemo-natom, dokler zaloga.

Obiščite

Mladinsko založbo

Stari trg 30 (nasproti slaščičarne Zalaznik) nakupite za Miklavža

razne šolske potrebščine izbrane mladinske knjige in sezite po

enodinarskih »Knjižnicah«

TEL. 2951

DRVA
PREMOG
IVSCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Posrestva

Enodružinsko hišo

s vrtom (vodovod, elek-trika), prodam v Drav-ljah št. 27.

Stavbno parcelo

na Ižanski cesti poleg sole, prodam. Polzve se: Marn, Tomačovo 8. (P)

SOBE

400-500 din plačam

za sobico s hrano in vso oskrbo. Vprašati v mle-karni, Sv. Jakoba trg 6.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(163) Mahoma sta zaslišala bližajoče se korake, vendar koraki niso bili človeški. Skozi okence se je prikazal dolg rilec v ječo. To je bil Sambo. »Ha, ha, zaprta stal No, to je pa sultan prav zares hud! Prav prav; jaz zdaj grem, pa pozdravček sultanu in nikdar več na svidenje!« Prestrašena sta gledala Samba, kako odhaja, a tega, kar jima je govoril, nista nič razumela.

(164) Medtem ko sta se še o tem pogovarjala, je Sambo veselo lomastil naprej. »Bom-bom-bom,« si je zatrobil svojo pesemco. Podvizal se je, da bi čim prej prišel iz okoliša palače. Slednjič je prešel poslednjo vrsto kaktej — in veselo je zavihal rilec kvišku — svoboden je bil!

Damske volnene obleke

zimske jutranje halje, pidžame spalne srajce in drugo zimsko perilo nudi najceneje F. I. Goričar, Ljubljana, Sv. Petra c. 29

ALI STE ŽE NAROCILI LETOSNJE MOHORJEVE KNJIGE?

Agilne trgovske potnike

išče renomirano in dobro vpeljano industrijsko podjetje pohištvene stroke v Sloveniji, za prodajo po vsej državi. Samo mlajše moči z večletno prakso, ki so dobro uvedene ter posedujejo prvovrstne reference in so sposobne večje garancije, pridejo v poštev. Znanje jezikov potrebno, nastop čimprej. Ponudbe s potrebnimi dokumenti poslati v upravo »Slovenca« pod »Izjurne« 18564.

Miklavževa darila
IVAN KRAVOS
Maribor
Aleksandrova c. 13

Razpis

Občina Trebnje na Dolenjskem razpisuje pragmatično mesto

občinskega tajnika-pripravnika

Šolska izobrazba: popolna srednja ali njej enaka strokovna šola, oziroma spregled manjkajoče kvalifikacije.

Svojeročno pisane, pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami v smislu uredbe o občinskih uslužbencih, je vložiti v roku 30 dni od tega razpisa.

Uprava občine Trebnje, dne 25. novembra 1939.

Zahvala

Vsem, ki ste spremili našo nepozabno mamo, staro mamo, sestro, taščo, gospo

Franjo Vovk

na njeni zadnji poti, vsem, ki ste položili toliko lepega cvetja in vencev na njen grob, za vse ustmene in pismene dokaze sočutja lepa in pristrčna hvala.

Iskreno hvalo smo dolžni vsem, ki so se za časa njene bolezni neumorno trudili, da nam jo ohranijo in storili toliko v olajšanje njenih bolečin.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v sredo, dne 29. novembra ob 7.15 v župni cerkvi na Bledu in v soboto, dne 2. decembra ob 7 v lavretanski kapeli cerkve oo. frančiškanov v Ljubljani.

Bled, dne 28. novembra 1939.

Žalujoči ostali.

Oporni pevec Vekoslav Janko na novinarskem koncertu

Na časnikarskem koncertu 1. decembra v veliki dvorani na Taboru bo sodeloval tudi ugledni član naše Opere, baritonist g. Vekoslav Janko. G. Janko spada med one umetnike, ki jih diči brezkončen idealizem, trdna vera v dobre ljudi, radost do dela in zgledna požrtvovalnost. Mnogo se trudi, da bi lepote in popolnosti gledališke

umetnosti užival ves narod. V svojem domačem kraju, v Rušah, je ustanovitelj, vodja, režiser in prvi igralec letnega gledališča, kateremu posveča že nekaj let svoje počitnice. Velika je njegova zasluga, da razumejo pohorski kmetje gledališče bolj pravilno kakor pa meščani. Kmetje obiskujejo to gledališče zaradi njegovega poslanstva, zaradi duševne hrane, ki jim jo daje, ko jih nauči toliko lepega in dobrega. Gledališki umetnosti se je g. Janko posvetil že z 19. letom. Prvotno je igral v mariborski Drami, potem je postal tenorist, sčasoma pa se je razvil v odličnega baritonista. Letos bo poteklo že 20 let njegovega umetniškega delovanja. Da je prišel do zaposlitve v Ljubljani, je moral premagati mnogo ovir. Naša Opera je lahko nanj ponosna, saj jo je odlično zastopal že na mnogih gostovanjih, tako na pr. letos v Trstu. Odličen je v vlogah, ki zahtevajo od dobrega pevača tudi dobrega igralca.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravno »Franz-Josefova« grenka voda zoprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna poraba »Franz-Josefove« vode izbornu urejuje funkcije črev.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15485. 25. V. 35.

1 Sprejemanje čestitk in poklonitev 1. decembra pri gospodu banu. Na državni praznik zedinjena 1. decembra bo sprejemal g. ban, dr. M. Natlačen od pol 12 dalje v banski palači poklonitve in čestitke. Kakor v preteklem letu, je g. ban tudi letos z ozirom na sedanje težke socialne razmere odredil, da se prizizek, ki se je običajno priredil za one, ki so prišli čestitati, opusti in je namesto tega razdelil med razna karitativna društva znesek 25.000 din z naročilom, da se ta znesek uporabi za obdaritev najsiromašnejših za praznik narodnega zedinjenja.

1 Srajce, kravate — Karničnik, nebotičnik.

1 Za časnikarski koncert 1. decembra je, kakor prejšnja leta, tudi letos veliko zanimanje, kar je dokaz v živahnem povpraševanju po vstopnicah. Vstopnice so naprodaj v Matični knjižarni na Kongresnem trgu in se je doslej zgledalo, da je mnogo zainteresiranih. Saj je časnikarski koncert ena izmed največjih prireditev v sezoni, ki nudi velike umetniške užitke in tudi prijetno zabavo. Časnikarji tudi s prirejanjem svojih koncertov služijo javnosti, ki jo odkrivajo mlade talente in s skrbno izbranim koncertnim sporedom nudijo lepe užitke. Časnikarski koncerti pa imajo tudi socialni namen, ker grede dohodki v časnikarski pokojniški sklad. Opozorjamo, da so vstopnice naprodaj v Matični knjižarni na Kongresnem trgu.

1 Trgovine bodo na Miklavževno nedeljo, dne 3. decembra t. l. in v nedeljo pred božičem dne 17. decembra ves dan odprte, medtem ko bodo v petek, 1. decembra na dan Zedinjenja ves dan zaprte, na kar kupujejo občinstvo opozarjamo.

1 Seja mestnega sveta ljubljanskega bo danes (v torek) ob 5 popoldne v veliki sejni dvorani ljubljanskega magistrata. Na dnevnem redu so naznanila predsedstva, dalje poročila finančnega

odbora, med katerimi bo obravnavana ustanovitev fonda za preskrbo in zaščito prebivalstva, odstop zemljišča za Oficijski dom in razne zamenjave in pridobitve sveta, potrebne za regulacijo Dolenjske ceste in za razširitev železniškega prelaza na Dolenjski cesti. Na vrsto bodo prišli tudi razni odpisi in ugovori. Poročilo gradbenega odseka bo obravnavalo parcelacije, poročilo kulturnega odbora pa imena ulic. Obravnavano bo še poročilo upravnega odbora mestne elektrarne, poročilo trošarinskega odbora in poročilo personalno-pravnega odbora.

1 Razveselite tudi letos za Miklavža Vaše malčke z lepimi igračkami in primernimi darili, ki jih nudi v veliki izbiri in po zmernih cenah domača trgovina Ivan Samec, Mestni trg 21.

1 Čevljarji povišujejo cene. Združenje čevljarjev, za sodni okraj Ljubljana, je imelo v nedeljo dopoldne v hotelu »Lloyd« sestanek, na katerem so obravnavali visoki porast cen za najrazličnejše vrste usnja. Načelnik združenja, g. Perdan, je dokazal, da se je v zadnjem času usnje podražilo za okrog 30%, pa naj bo domače ali uvoženo. Zaloge se tudi manjšajo, zato je verjetno, da bodo cene še naprej rasle. Domača usnjarska industrija pa se bori s pomanjkanjem kože in strojil. Tudi kože so poskočile v ceni, tako so bile sirove teletje kože v avgustu še po 9—11 din za kg, sedaj so pa že po 17—22 din za kg. Skoduje nam tudi prevelik izvoz kože. Cene za usnje so izredno poskočile. Črni boks se je podražil za 50%, črni ševro za 30%, kraponin za 45%. Povprečna podražitev znaša torej 40%. Ker bodo vse te zvišane cene v prvi vrsti zadale čevljarje, ki morajo nabavljati usnje, je razumljivo, da čevljarji mojstri ne bodo več mogli delati obutev po dosedanjih cenah. Zato združenje predlaga povišanje cen čevljariskih izdelkov od 10—15%. To je upravičeno tem bolj, ker bo treba v kratkem zvišati tudi mezde čevljariskim pomočnikom. Navzoči mojstri so predlog sprejeli.

1 60 odtrošnih sifonov je bilo v letošnjem letu ukradenih iz kanalskih požiralnikov. Tatovi so posebno živahno kradli sifone v ljubljanski, Ber-

MARIBOR

Usodne posledice pijančevanja

Maribor, 27. nov.

Čudna strast za pijančevanje je zajela letos naše podeželje. Ali so krive tega nenavadne razmere ali kaj drugega, tega ugotoviti ni mogoče. Imeli pa smo tudi poprej ugodne vinske letine, tudi prej včasih so rodile slive ter se je nakuhalo veliko žganja, katerega so kmetje težko prodali, pa se vendar pijančevanje ni v taki meri razširjalo, kakor sedaj. Kdor hodi danes po deželi, vidi povsod vinjene ljudi. Prihajajo na vlake, pije se zvečer na cesti in vaseh. Nič boljši pa niso mestni ljudje, kar se vidi posebno v nedeljskih večernih vlakih, s katerimi se vračajo v mesto. Skoraj vsak je otovorjen s steklenicami slivovke, s sodčki vina in vse se nahaja v alkoholnem razpoloženju. Kako usodne pa so posledice pijančevanja, pa najbolje vedo v mariborski bolnišnici, kamor privlačajo čimdalje več žrtev pokoljev in pretepo. Posebno ob nedeljah zvečer je naval teh ranjencev takšen, da mora biti služba zdravnikov v bolnišnici pomnožena ter mora kirurg kar čakati v operacijski sobi, da preveže ranjence in naravnava razbite ude. Tudi včerajšnje nedeljo je bilo v mariborski bolnišnici običajen naval s temi ranjenci. Trije slučajji so posebno tipični, ker nazorno kažejo, kako nevarno postaja pijančevanje, pa jih zaradi tega natančneje opisujemo:

V Zgor. Dupleku je bila včeraj pri posestniku Postraku poroka. Znil se je 23letni domači sin Postrak. Ko so se popoldne vrnili veseli svatje iz cerkve ter so na ženinovem domu sedli h gostiji, je prišlo do dogodka, ki je globoko pretresel vse oči vidce ter je v vsej okolici zapustil mučen in žalosten vtis. Ženinov brat Jernej se je napil. Začel je zbadati svojega brata Karla, prišlo je do prepira, naenkrat je potegnil Jernej nož in mladi ženin se je sesedel zadet v hrbet in obliit s krvjo. Takoj so ga prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer se je ugotovilo, da ima močno ranjena pljuča in da je njegova poškodba zelo nevarna.

Drugi slučaj je nastal v Limbušu. Skupina mladih, komaj 15letnih fantlinov se je napila žganja in jabolčnika. Tem mladim petelinom je v objemu alkohola zrasel greben, pa so se začeli med seboj pretepali, kakor njihovi stariši vrstniki. Naenkrat je potegnil eden nož ter je z njim zabodel 15letnega Stanka Zidariča v hrbet. Zadal mu je zelo nevarno rano. — Tretji slučaj se je pripetil v Marenbergu. Tam se je

nahajal na obisku 23letni Franc Golčman, ki je zaposlen v mariborski tekstilni tovarni kot tkalec. Domači fantje so njegov obisk nekam krivo gledali. V vinjenem stanju so ga napadli ter so ga tako pretepli, da je obležal nezavesten. Tudi Golčmana so sinoči spravili v bolnišnico. Zdravniki so ugotovili, da so njegove poškodbe zelo resne.

Navedli smo tri tipične slučaje kot dokaz za pogubne posledice pijančevanja na deželi. Takih slučajev pa je čimdalje več v zimskem času, ko ho na podeželju več veselih in raznih drugih prireditev, pa se bodo gotovo še bolj množili.

1 Praznik patrona lavantinske škofije sv. Andreja bo v četrtek. V stolnici bo ob 8 zjutraj pontifikalna sv. maša.

1 Za telovadno akademijo, ki jo priredijo mariborski Fantovski odseki in Dekliški krožki v proslavo 21letnice kraljevine Jugoslavije v četrtek, 30. novembra ob 8 zvečer v Narodnem gledališču, je med našo javnostjo veliko zanimanje. Vstopnice bodo skoraj razprodane. Jutri imate čas, da si jih oskrbite, dobe se v prodajalni Cirilove tiskarne na Aleksandrovi cesti 6.

1 Novo postojanko so si ustanovili Maistrovi borec v Slovenski Bistrici, kjer se je vršil v nedeljo občni zbor v prostorih hotela Beograd. Velika udeležba na obnem zboru je pokazala, kako številno so bili zastopani prebivalci Slovenske Bistric in okolice v osvobodilnih bojih za severno mejo. Občnega zbora se je udeležilo poleg krajevnih oblaststvenih činiteljev tudi vodstvo Zveze Maistrovih borec v Mariboru. Izvoljen je bil odbor, kateremu predseduje starešina okrajnega sodišča dr. Franc Muhič, podpredsednik je Drago Fric, tajnik Franjo Lorber in blagajnik Ivan Kmetec.

1 Društvo »Katoliška mladina« vpripori na izseljensko nedeljo, dne 3. decembra, ob 5 popoldne v dvorani Cvetlične ulice 28, akademijo z igro »Tujina«. Vabljeni k obilni udeležbi.

1 Krajevni odbor Jugosl. unije za zaščito otrok sklicuje sejo širšega odbora za sredo, 29. t. m., ob 18. uri v mestni posvetovalnici. Na seji bo poročal delegat banovinskega odbora v Ljubljani.

1 Stari in mladi umirajo. Na Frankopanski cesti 51 je umrla vdova po strojevodji Rozina Vkolinski, ki je dosegla visoko starost 87 let. V Kosaških št. 70 je umrl 79letni Andrej Korošec. V bolnišnici je pokosila smrt 28letnega ekonomca Jožeta Košarja. — Naj počivajo v miru!

1 Zanimiv občni zbor. V nedeljo se je vršil v Mariboru — o čemer smo že poročali, občni zbor kolesarske podzveze v Mariboru. Ta občni zbor je bil zanimiv zaradi tega, ker se je na njem po 20letih spet prvič čitalo poročilo zapisničarja zadnjega občnega zbora — v nemščini. Na tem zadnjem občnem zboru meseca februarja je bil izvoljen za zapisničarja član kluba »Edelweiss« Kurt Hausmanninger. Sestavljen je poročilo v nemščini ter ga v nedeljo tako tudi čital. Zadeva vsekakor ne potrebuje nobenega komentarja.

1 Nov kozolec mu je zažgal. Posestnik Anton Kumer v Slov. Bistrici nima s svojimi kozolci sreče. Lansko leto mu je kozolec zažgal nepoznan sovražnik, letos si je pred dvema mesecema postavil novega, v noči na ponedeljek pa mu je isti požigalec spet podtaknil ogenj ter je zgorel kozolec z vsemi zalogami in vozovi, ki so se nahajali pod njim. Škoda je zelo velika. Požar sta gasili dve domači požarni brambi, pa je pri tej priliki prišlo do zanimivega prepira, s čegavo brizgalno bodo gasili. Med preprirom je kozolec lepo mirno naprej gorel...

1 Pri vplomu ju je zalotil. V nedeljo zvečer je zalotil policijski stražnik pri novi stavbi zdravnišar dr. Sedeja v Dvorčakovih ulici dva moška, ki sta vlamijala v kletne prostore. Oba je prijel ter se je izkazalo, da sta to brata 38letni Stefan ter 27letni Ivan Kimovec iz Vodic na Kranjskem, oba zaradi vloma že predkaznovana. Policija je oba zaprla.

1 Obsojen strelce na ljudi. Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je zagovarjal včeraj 50letni nakupovalec kož Franc Lesjak iz Visol pri Slov. Bistrici. Ta Lesjak je baje naznanil Matevža Vrhovnika, da nakupuje kože divjačine brez obrtnega dovoljenja. Zaradi tega je prišel omenjeni Vrhovnik v spremstvu svojega brata dne 25. januarja t. l. k Lesjaku na Visole ter ga je pozval zaradi omenjene ovadbe na odgovor. Imel je s seboj palico ter se je v Lesjakovi hiši jako izvalno obnašal. Lesjak je Vrhovnika miril, ker pa je postajal vse bolj hud,

Krypton

Čuva oči in zdravje,
ustvarja dobro razpoloženje

TUNGSRAM
Krypton

nekerjevi, Bezenškovi, Pohlinoi in Središki ulici ter ob Zeleni jami in Pod Ježami. Sifoni so vredni okrog 7500 din in so bili najbrž prodani kot staro železo.

1 Razne tatvine v Ljubljani. Prav drzno tatvino si je privoščil tat, ki je odnesel v noči na soboto s stavbišča v Belgrajski ulici stavbeniku VI. Ravnikarju motor od stroja za mešanje betona. Motor premore tri in pol ks in je vreden 3000 dinarjev. — Krukon usnjenih podplatov, težak 38 kilogramov in vreden 1900 din, je bil ukraden z voza v Ribji ulici. — V Tržni ulici pa je nekdo odvlekel vago od pluga za oranje snega, vredno 250 din, v škodo mestne občine.

mu je zagrozil z revolverjem, katerega ima v hiši. Ker je Vrhovnik odgovoril, da se ničesar ne boji, je Lesjak šel po samokres ter je obiskovalca potisnil iz sobe v vežo. Tu pa je dobil udarec s palico po glavi. Ker sta brata Vrhovnik nato začela bežati, je Lesjak streljal za njima. Zadel je Matevža Vrhovnika z dvema krogla, prva je obšla v pljučih, druga pa v trebuhu. Lesjak, ki se je branil, da je streljal le na slepo ter ni v nobenega meril, je bil obsojen na 4 mesece strogega zapore pogojno na 3 leta.

Gledališče

Torek, 28. novembra, ob 20: »Hinavci. Red C.

Celjske novice

1 Vpizoritev Bevkove igre »Partija šahac« celjskem gledališču. Člani ljubljanske drame bodo igrali v torek zvečer Bevkovo učinkovito »Partijo šaha, katero so vpizorili z uspehom na različnih odrih v Sloveniji. Vsebinsko pokaže igra borbo moža za zakonsko srečo in ženino zvestobo. V igri nastopajo sledeče osebe: Zakonski par, čigar mir kali domači prijatelji, lahkomišelnik a ne slab človek, uživalec življenjskih prijetnosti. Dobri duh hiše je stara hišna, ki pomaga s svojo poštenostjo pri razvozljanju konflikta. Igrali bodo: Bratina, Danilova, Drenovec in Slavčeva. Bevk je nanizal v svoji igri prizore, ki slikajo konflikt v dobri meščanski rodbini, kjer zasluži mož nevarnost žene nevestobe; sredstva, ki se jih poslužuje v borbi z domačim prijateljem in dajejo igri različne nepričakovane preobrate.

1 Katoliško prosvetno društvo uprizori v nedeljo, 3. decembra ob štirih popoldne v dvorani Ljudske posojilnice tridejanko »Sultanovo hči in dobri vrtinar«. Pred začetkom bodo članice Poselske zveze zapele nekaj narodnih pesmi. Pred prodaja vstopnic v Slomškovi tiskovni zavodi.

1 Cene mleka se zvišujejo. Pred dnevi smo poročali, da so nekateri posestniki zahtevali od svojih strank v Celju in v predmestju povišek cen za mleko. Doslej se je lahko dobilo mleko v celjski okolici še po 1.50 do 1.75. Sedaj so kmetje zvišali cene mleka na 2 din liter. Celjska bolnišnica je prejela doslej 115 litrov mleka iz Frankolovega po 1.60. Na kr. bansko upravo pa je bila vložena intervencija, da bi uprava plačevala mleko po 2 din. Kmetje so namreč dajali Zadrugi na Frankolovem mleko po 1.30 din, kar za današnje čase ne odgovarja več, saj mora kmet zaradi suše kupovati krmo. Kr. banska uprava je dala zagotovilo, da bo v bodoče plačevala uprava bolnišnice mleko po 2 din za liter.

1 Cinkarna v Celju bo s 1. decembrom zvišala prejemke vsem delavcem in uradnikom za 15%. Posnemanja vredno!

1 Razstava celjskih slikarjev. Celjska slikarica ga. Vera Pristavškova ter slikarji g. Albert Sirk, Cvetko Štuka, Miroslav Modic in Mehle bodo priredili od 17. do 26. decembra božično razstavo svojih del v dvorani Mestne hranilnice. Za vstopnico bo dobil vsak obiskovalec pravico do žrebanja, ki bo 25. decembra. Ob tej priliki bo izžrebanih več umetniških slik, ki jih bodo prejeli srečni dobitniki.

1 Fantovski odsek Celje I. priredi jutri ob 8 zvečer predavanje o narodno-obravnem delu. Govoril bo br. Demšar.

1 20letnico pevskega društva je proslavilo KPD na Frankolovem pri Celju preteklo nedeljo. Popoldne je bila v društveni dvorani »Mlada Breda« in slavnostni govor senatorja g. Alojzija Miheliča.

1 Novi grobovi. V Zavodni pri Celju je umrla 73letna trgovka in posestnica Srebočan Ana. V Gosposki ulici je zatisnila svoje oči 76letna delavka Marija Pukmajster, v celjski bolnišnici pa sta umrli 64letna posestnica Goršek Marija iz Zgor. Ponikve pri Vel. Pirešici in 57letna preužitkarica Hrovat Marija iz Rakovca pri Grobelnem.

1 Celjska policija je aretirala Leopolda L., ki je ukradel pri kovaču Westermayerju v Koce-novi ulici z voza štiri kolesa.

1 Po dveh letih je dobil nazaj ukradeno kolo neki mizarski pomočnik pri Amanu v Celju. Korožniki v Ponikvi pri Celju so namreč našli več ukradenih koles, med temi tudi njegovo in mu ga vrnili.

1 Stara ženica pod vozom. Na Ponikvi pri Celju se je pripetila huda nesreča 68letni posestnici Lisee Tereziji. Ko je bila na vozu, so potegnili konji voz nazaj, da je padla pod voz in so šla kolesa čez njeno desno nogo in jo zlomila.

1 V Petrovčah je bil preteklo nedeljo ob pol 9 popoldne v Jelovškovi dvorani širši sestanek članov JRZ in somišljenikov. Na sestanku je prišlo okrog 250 ljudi, ki so z vsem zanimanjem poslušali poročilo g. senatorja Alojzija Miheliča.

Gorje pri Bledu

Narodni praznik 1. decembra bo proslavilo Kat. bralno društvo dne 3. decembra zvečer ob 7 s prav lepim in zanimivim programom. Vabimo vse naše prijatelje, da se te proslave gotovo udeležijo.

Krajevna organizacija JRZ priredi v nedeljo, 3. dejanja, po jutranji maši v Gorjanskem domu političen sestanek za vse volivce našega kraja. Poročal bo bivši poslanec iz Ljubljane g. Smersu. Tudi Miklavžev večer bo v Gorjanskem domu dne 5. decembra, nakaž še sedaj oznanjamo.

Prekrasen film iz življenja enega največjih glasbenih genijev! — Ob 16., 19. in 21. uri

Joh. Strauss - kralji valčka

P. Hörbiger, M. Andergast, F. Czepa, H. Holt

Tel. 22 21 **KINO UNION** Tel. 22-21

Skldišče škornjev za nemško vojsko

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska drama: Molierov Georges Dandin

(Po prvi ponovitvi)

Za mnogimi Molierovimi veseligrami in komedijami, ki jih je naše gledališče že uprizorilo, je prišel slednjič na vrsto tudi »George Dandin«, ki ga je že dve leti po izidu — l. 1670 — začel prevajati v slovenščino hrvaški plemić in pesnik Franjo Krsto Frankopan. Za zaradi tega spomina na prvi stik našega jezika s svetom Molierove umetnosti je prav, da spoznamo tudi to njegovo delo, čeprav »George Dandin« sicer ne predstavlja najboljšega, kar je ustvaril pesniški duh tega znamenitega francoskega komediografa iz dobe sončnega kralja.

Motiv pričujoče veseligrice je zajet iz vsakdanjega življenja in je sam po sebi kaj preprosta. Igra nam predstavlja tako imenovanega moža z rožički ali prevaranega soproga, tedaj zgodbo, ki je bila znana na odru že davno pred Molierovim gledališčem. Že to priča, da moramo poglavito vsebino in vrednost tega dela iskati predvsem v načinu obdelave, obenem pa tudi v svojih podudarkih, s katerimi je avtor opremil fabulo o prevaranem možu.

To fabulo je skril pisatelj na minimum. George Dandin je bogat kmet, ki ga je zaskominala ženitev z gospodično plemenitega rodu. Zaradi socialnih razlik in osebnih neskladnosti pa v tem zakonu ni sreče. Dandina muči sum, da ga njegova žena Angelika vara s Clitandrom, ki je prav tako človek iz plemenitega rodu, in ima za to kapada tudi dokaze. Ženini starši, gospod in gospe de Sotenville, pa potegnejo zmerom s hčerjo, ker se vsa Dandinova sumničenja obrnejo leč jo prerj zoper njega samega in se razmerje njegove žene do osumljenega ljubimca izkaže na videz za čisto pristojno. Ona, ki je varala moža, je slednjič opravičena, medtem ko George Dandin ne nosi samo rožičkov, ampak je poleg razmote tudi obupan zaradi neuspeha svojih prizadevanj, da bi dognal resnico zase in za svet.

Kakor zgodba je preprosta tudi zgradba. Bolj enostavne dramske tehnike si res ni moglo misliti. Zapleta in razvoja dejanja, kakršnega smo po večini vajeni v dramskih delih, tukaj eploh ni. Na koncu smo glede tega prav tam kakor v začetku, saj imamo leč jo prejšnje razmerje med možem, ki sumi, in ženo, ki vara. In vendarle smo bili priča komedije, ki skriva v sebi celo tragične momente. To je v resnici »igra med smeškom in solzami«, kakor beremo v Gledališkem listu. Zato si moramo ogledati delo še nekoliko natančneje. Tri dejanja svoje veseligrice je Molier izpolnil s trojnim stopnjevanjem istega motiva, ki ga po tem takem trikrat ponovi in razreši tako, da vselej sproti obnovi Dandinov sum o nezvesti ženi in ga prav tako zmerom obrne proti njemu in v korist njegove žene, oziroma tistih, ki ji pomagajo do zmage.

Moč Molierove duhovitosti se kaže prav v tem, kako zna to skoraj shematično vzporejanje, ki nam omogoča že na začetku slutiti konec, oživiti tako, da nas kljub temu priteza in hkrati preeneča do zadnjega prizora. Pri tem se poleg besede in situacijske komike poslužuje predvsem intrige, pri kateri sta udeležena največ premetena služkinja Klavdina in nekoliko omejeni sluga Lubin. Zlasti zadnjega je uporabil pisatelj kot arestvo, ki mu služi v zapletanju in razpletanju dejanja. Tako se iz prevečenosti in naivnosti hkrati

razvija smešnost te veseligrice, katere tragikomična žrtve je George Dandin, ki na koncu vsakega dejanja stoji pred nami osramočen in ponižan.

Prav to dejstvo pa kaže poleg nekaterih drugih znamenj, da Molieru ni šlo samo za zabavo. Razloček stanju, ki mu pripadala Dandin in njegova žena, je že splošno tako močno poudarjen, da čutimo za tem več kot slučajno okolje. Zlasti pa nas ponižanje, ki ga je deležen George Dandin ne toliko od svoje žene, ki se upira predvsem kupljenemu zakonu, ampak v prvi vrsti od njenih staršev, v katerih pa zopet lahko gledamo bolj ali manj tipične predstavnike plemenitega stanja — pouči, da je Molier vsaj od daleč namignil na vrednost človeka, ki je pred privilegijem stanja. V tem nas prepričuje tudi vsa zasnova dela, ki sloni na nasprotju videza in resnice. Kajti kdo je prav za prav premešan: osramočen in ponižan, a nekrivi George Dandin, ali vsi tisti, ki so si s pomočjo goljufije in pretkanosti priborili videz zmage? Pisateljeva volja se resda ni zaostriala do satire, vendarle pa ta poteza dviga pričujoče delo nad običajne zabavne veseligrice in ji daje globlji občeloški značaj.

Ta njen smisel nam je pokazala tudi uprizoritev, ki je dosegla v režiji dr. Bratka Krefta prav lep uspeh. Režiser je poudaril sicer predvsem teatralično stran dela in tako približal uprizoritev čisti igri. V nji smo občudovali zlasti ubranost vseh nastopajočih, ki so prav dobro zadeli igrivi značaj tega dela. Nekoliko je motilo le etilno neskladje med zgodovinskimi okviri in splošno tipiko. Prizorišče, ki ga je opremil inž. Franz, je bilo v osrednji zamisli ustrežajoče, a je mareskaj izgubilo zaradi neprikladne uporabe težkih zaves. Toda tu se menda že začneja vprašanje o pomanjkljivih sredstvih.

Naslovno vlogo Georgea Dandina je igral g. Daneš na pol resno, na pol ironično, kar je pravilno pojmovanje. V igri sicer ni izčrpal vseh možnosti, a je kljub temu ustvaril podobo, vredno priznanja. Angeliko, na zunaj ugajajočo podeželsko koketo, a po značaju pretkano malopridnico je podala g. M. Danilova oljkano in navihano hkrati. Njen ljubimec Clitandre je našel v g. Gregorinu uglajenega interpreta, čigar igra je zlasti razodevala čut za slog. Močno komičen par sta bila g. Nablocka in g. Lipah kot zakonca de Sotenville, ki eta košato razkazovala svojo provincialno nobleso, ponosno na ime in rod, a notranje prazno. Vendarle je pokazala več čuta za pravo mero g. Nablocka kakor pa Lipah, ki je igral gospoda Sotenville nekoliko prerobito, zlasti v govoru. Nad povprečnost se je dvignila tudi igra g. Gabrijelčičeve v vlogi služkinje Klavdine: bila je ena njenih najboljših vlog leto emogo reči o malo trčenem in čenčavem Lubinu, ki ga je izoblikoval g. Sancin z veliko živahnostjo. Posrečen je tudi Dandinov sluga Colin (g. Brezigar).

Uprizoritev, ki je bila pri premieri še nekam neizdelana in toga, je pri ponovitvi napravila mnogo živahnejši vtis. Čeprav se bo delo mareskaj zdelo odmaknjeno današnjemu času, bo vendarle nudilo mnogo umetniškega užitka tistemu, ki se ume naslanjati nad čisto igro, pa tudi tistemu, ki je potreben vselega in zdravega smeha.

France Vodnik.

nam i Poljaki na kulturnih področjih. V svojih načrtih je imel tudi poljski oddelek slovenske knjižnice v Ljubljani, ki je izgubil v njem velikega empatizirja in takega, ki bi mu lahko veliko pomagal. Slovenci žalujemo ob smrti tako odličnega prijatelja. Poljska smrt dobiva obličje, in med nami je prvo lice tega dobrega, dobrodušnega in za jugoslovansko poljsko kulturno razumevanje od poljske strani gotovo največjega delavca in prijatelja. Naj počiva v miru, mi pa upamo, da njegovo delo ni prepadlo.

Koncert violončelista Mainardija

Italijanski umetnik Enrico Mainardi, ki smo ga slišali v Ljubljani prvič že pred dvema letoma, je eden izmed redkih mojstrov violončela, tega po svojem zvoku najplemenitejšega in po zvočnem obsegu najbogatejšega godalnega instrumenta sedanosti. Mainardijevo dovršeno tehnično obvladovanje violončela sega v virtuoznost, ki ostane vedno v mejah pristno občutne muzikalnosti; njegovo izredno tenkočutno uho pomaga prstom pri premagovanju številnih težkoč, posebno v vzpostavljaju čiste intonacije in visokih legah, kar ni najmanj kočljiva stvar pri tem kraljevem instrumentu, na drugi strani pa ektrbno pretehtava oblikovanje elehernege tona, sleherne fraze, ki je pri Mainardiju vedno več kot samo estetelako zadovoljiva, ker ima poleg tega še nadih iskrenega glasbenega doživljanja. Enako občudovanja vredna pa je umetnikova mnogostranost, ki mu omogoča, da po svojem izrazu tako različne svetove glasbene umetnosti kot je na pr. Bachova Suita ali Debuseyjeva Sonata (ki smo jo slišali na njegovem prvem koncertu), oživi pred nami z enako globoko prepričevalnostjo. Vse te vrline je umetnik znova potrdil tudi na letošnjem koncertu.

Za uvodnim Tartinijevim Adagiom s svojo mehko italijansko melodiko, ki je pod Mainardijevimi preti v polnem pomenu besede res pela, za Boccherinjevo prelepo Sonato štef. 1 z na Beethovna spominjajočim Largom je sledila kot zaključna točka prvega dela Bachova Suita št. 6 za violončelo solo. Ta monumentalna skladba je bila v originalu komponirana za violo pomposeo, instrument s 5 strunami, ki je iznajdba Bacha samega, in je v priredbi za violončelo (poleg tega transponirana v D-dur) sveda nujno izgubila nekaj svoje prvotne lepote. A Mainardi kot interpret jo je zaigral tako mojstrelsko, da se poslušalec tako rekoč ni zavedel vseh ogromnih tehničnih težkoč te skladbe; njegov izredni smisel za ritmično preciznost je dal stiliziranim plesom te Suite trden temelj, a zopet njegova poduhovljena igra je dajala mareskaj (n. pr. v preludiju in sara-bandij) na videz tako preprosti melodiki značaj čudovitega monologa samotarja — genija.

V drugem delu nam je Mainardi pokazal popolnoma drugačno stran svoje glasbene interpretacije; z živim romantičnim zanosom je podal vso pestro, a vendar motivično trdno prepleteno sliko Schumannovih Fantazij (op. 73), pri dveh svojih lastnih študijah za čelo-solo (Serenada, Pastorale), v katerih je večje uporabil pizzicate in flageolete za impresionistično barvitost, je pokazal tudi v igri svoji prefinjeni okus, enako v sledeči Rosselinijevi Melodiji. Program je zaključila virtuozna Casellova Tarantella, a za tem je na željo navdušenega občinstva moral dodati še več skladb,

Nogometna tekma Nemčija : Italija
katero je izvojevala preteklo nedeljo Nemčija v svojo korist z rezultatom 5:2 (2:2). Gledalcev je bilo 90.000 na berlinskem olimpijskem stadionu.

Šport zadnje nedelje

Zadnja nedelja je bila zopet izredno bogata na športnih dogodkih tako na igrišču kakor za zeleno mizo. Ni pa šlo toplot brez večjih ali manjših razočaranj, kar se pač v športu mnogokrat tako rado dogaja. V hrvaško-slovenski ligi je bil vsakdo razočaran nad visokim porazom Ljubljane, ki je podlela Hašku z rezultatom 8:2. Gradjanski pa je premagal Concordijo z rezultatom 7:1. V inozemstvu nas je najbolj presenetila zmaga Eemčije, ki je odpravila Italijo kar s 5:2. Oglejmo si še ostale rezultate in pa tabele hrvaško-slovenske in srbske lige.

Hašk : Ljubljana 8 : 2 (2 : 1)

Ljubljana je bila z visokim rezultatom odpravljena v Zagreb. Toda po poteku igre je ta rezultat močno previsoko izražen, kajti Ljubljana ni igrala tako slabo kakor se to razvidi iz rezultata. Zanimivo in obenem tragično pa je tudi to, da Hašk ni igral dobro. Ljubljana je v začetku tako zaigrala, da je izgledalo, da se bo zelo dobro odrezala, če ne morda celo zmagala. Toda muhasta žoga je tudi ob tej priliki napravila svoje in se bomo morali zadovoljiti pač z upanjem, da nam bo v bodoče naš ligaš bolj zaigral, odnosno da ga bo spremljala večja sreča.

Gradjanski (Zagreb) : Concordija 7 : 1 (4 : 0).
Split : Sašk 5 : 3.

Tabela v hrvaško-slovenski ligi izsleda sedaj takole:

1. Gradjanski	11	10	1	0	54 : 4	21
2. Hašk	11	7	2	2	31 : 20	16
3. SASK	11	6	2	3	21 : 19	14
4. Hajduk	11	6	1	4	27 : 21	13
5. Concordia	11	4	1	6	22 : 28	9
6. Slavija (O)	10	3	3	4	19 : 27	9
7. Split	10	3	1	6	13 : 22	7
8. Ljubljana	11	2	3	6	22 : 40	7
9. Bačka	11	3	1	7	15 : 29	7
10. Slavija (V)	11	1	2	8	9 : 24	4

Srbska liga

V srbski ligi je bil z nedeljskimi tekmami končan prvi, to je jesenski del ligaškega tekmovanja. Na čelu tabele je — kakor je bilo pričakovati — BSK. Tekme so preteklo nedeljo takole izpadle:

Jugoslavija : Slavija (S) 0:0.

Bata : Jedinstvo 2:1 (1:1).

Zak : BASK 1:0.

Vojvodina : Gradjanski (S) 2:2.

BSK : Zemun 2:1 (0:1).

Tabela v srbski ligi bo ostala do prihodnje pomladi takale:

1. BSK	9	8	0	1	38 : 8	16
2. Jugoslavija	9	5	4	0	25 : 11	14
3. Slavija	9	5	1	3	20 : 14	11
4. Gradjanski (Skoplje)	9	5	1	3	19 : 18	11
5. Vojvodina	9	3	4	2	18 : 20	10
6. Bata	9	4	2	3	19 : 22	10
7. Jedinstvo	9	3	2	4	16 : 18	8
8. ZAK	9	2	0	7	13 : 24	4
9. BASK	9	0	4	5	8 : 16	4
10. Zemun	9	0	2	7	10 : 33	2

Nogometni turnir SK Reke

Mars : Jadran 2:0.

Reka : Svoboda 3:0.

Jadran : Svoboda 1:1.

Mars : Reka 3:0.

Nemčija : Italija 5 : 2 (2 : 2)

Na berlinskem olimpijskem stadionu so se pomerili pred 90.000 gledalci zastopniki italijanskega in nemškega nogometa. Zmagalo je nemško moštvo in sicer z nepričakovano visokim rezultatom. Obe enajstori sta nastopili v spremenjenih postavah. Medtem ko se lahko reče, da je imel kapitan nemškega moštva srečno roko, tega od italijanskega ne moremo trditi, kajti italijanski zvezni kapitan Pozzo je po porazu v Švici svoje moštvo popolnoma prekrucnil in zamenjal svoje odlične igralce Piolo, Andreola in oba branilca. V prvem polčasu je kazalo, da bodo Italijani celo zmagali, toda drugi polčas je popolnoma spremenil položaj. Igro so vzeli v roke Nemci, ki so dobesedno oblegali italijanska vrata, toda Oliveri je odlično branil. V nemški reprezentanci se je odlikoval zlasti Binder, ki je sam zabil tri gole.

Izredni občni zbor Mariborske kolesarske podzveze

Na izrednem občnem zboru MKP so se obravnavale zlasti zadeve, ki so nastale zaradi ne-

v katerih se je ponovno pokazal mojstra umetnika in virtuosa na svojem instrumentu.

Posebej je treba omeniti še odlično klavirsko spremljevalko go Ado Colleoni-Mainardi, ki se je z izredno fineso vedno znala primerno podrediti solistu (v tematski Boccherinijeve Sonate morda skoraj malo preveč), in je tako pripomogla k lepemu učinku tega umetniškega večera.

Dr. W.

soglasij med odborniki, ki so vsi razen enega odstopili. Na nedeljskem občnem zboru je prišlo do soglasja in je bil izvoljen nov odbor pod predstvom A. Hlebsša.

Hrvati imajo tudi svojo težkoatletsko zvezo

Po vzgledu drugih hrvaških zvez so ustanovili v nedeljo Hrvatje tudi svojo hrvaško težkoatletsko zvezo, ki so obenem sprejeli tudi pravila.

Občni zbor Jugoslov. plavalne zveze

Na nedeljskem občnem zboru jugoslovanske plavalne zveze, ki se je vršil v Zagrebu, je prišlo do takih nesoglasij, da so morali slovenski in srbski delegatje zapustiti zborovalni prostor. Občni zbor se je pričel s pozdravnim brzojavom pokroviteljici plavalnega športa v Jugoslaviji, Nj. Vel. kraljici Mariji, nato so pa sledila poročila, ki se niso čitala, ker so jih prejeli prej vsi klubi. Edino tehnični referat je bil prebran. Ko je bila upravnemu odboru izrečena razrešnica, je prevzel predsedstvo delegat SK Ilirije g. Vodišek.

Glavni predmet tega občnega zbora je bila reorganizacija zveze na osnovi narodnih zvez. Razni govorniki so iznesli svoje misli glede tega, dokler se nista končno izcimila iz tega dva predloga in to: predsednik belgrajske podzveze predlaga, da se sedanji zvezi podaljša mandat za tri mesece; dotlej pa se morata osnovati srbska in slovenska zveza, kateri bi se potem z osnovno hrvaško zvezo dogovarjali kot enakopravni zvezi. Drug predlog je stavil g. Praunperger, ki predlaga, da se takoj preide na pravila nove zveze kakor jih je predložil upravni odbor skupno z delovnim odborom hrvaške zveze. Pri glasovanju je bil rezultat 10 : 10. Zato je moral predsedujoči odločiti; ta se je odločil za prvi predlog, to je za podaljšanje mandata zvezi za tri mesece. Predstavniki hrvaških klubov so seveda takoj osporavali ta rezultat, ker je odločil o njem začasni predsednik itd. Dopoldansko zborovanje je bilo nato radi pozne ure prekinjeno in se je nadaljevalo popoldne. Tedaj je predsedoval mr. Praunperger v imenu stare uprave, kateri je bil podaljšan mandat. Hrvaški zastopniki so zahtevali, da se dopoldanski sklep razveljavi in da se o stvari ponovno glasuje. Nato so slovenski in srbski delegatje zapustili občni zbor, ker se nikako niso mogli strinjati s tem, da se spreminjajo sklepi; kajti Vodišek je bil izvoljen za časnega predsednika tudi s pristankom hrvaških klubov in se je strogo držal dnevnega reda. Po odhodu slovenskih in srbskih delegatov so hrvaški klubi nadaljevali z delom, na kar se o priliki še povrnemo.

Zimske olimpiade v Ga-Pa ne bo

Nemci so odpovedali zimske olimpijske igre, ki bi se morale vršiti meseca februarja prihodnjega leta v Garmisch-Partenkirchenu. Kot vzrok navajajo vojno, katero morajo voditi naprej, ker so bili mirovni pogoji odklonjeni.

Tretji poskus rušenja svetovnega rekorda je uspel

V okviru vojnih prvenstev na Dunaju se je posrečilo postaviti atletu v poltežki kategoriji Vallaju nov svetovni rekord v dviganju uteži, in sicer v obojročnem teznem dvigu. Valla je namreč še dvakrat poskusil zrušiti prejšnji svetovni rekord Egipčana Zeinija, ki ga je branil z dvigom 114 kg. Sedaj, ko je Valla napadel tretjič ta svetovni rekord, se mu je posrečilo zrušiti ga z znakmo 115 kg.

Naše osrednje ognjišče :

»Slovenski dom« naloga letošnjega leta!

Športni drobiž

Dva nova državna rekorda v plavanju je zopet postavila belgijska športnica Fernanda Caroen, s čemur je ponovno dokazala, da spada v mednarodni razred. Svoje plavalne sposobnosti je ponovno pokazala v Ostende z zadnjimi uspehi, s novima belgijskima rekordoma v kravlu na 300 in 400 m, za kateri progji je porabila 3:57 odnosno 5:16.4 minute. Svetovna rekorda na tej progji, katera brani Ragnhild Hveger, sta bila postavljena s časi 3:46.9 odnosno 5:06.1.

Najboljši italijanski skakalec s palico Mario Romeo brani italijanski rekord, katerega je postavil letos z znakmo 4.15 m. Evropski rekord v tej disciplini se glasi 4.27 m, svetovni pa 4.54 m. Prvi Italijan, ki je preskočil 4 metre, je bil Danilo Innocenti.

Varšavski profesor dr. Golombek — ne živi

Junija meseca je bival nekaj dni v Ljubljani varšavski univ. prof. dr. Golombek. Nekaj tednov je v Jugoslaviji, ki jo je prehodil od Skoplja do Ljubljane, govoril o Poljski, veliki in nearečni, ki da etoji pred novimi nalogami, in za katero je vsak

pripravljen dati življenje. Govoril je o poljski veliki kulturi, o največjih njenih predstavnikih Duha, in govoril o nalogah, ki čakajo Poljsko v vodstvu veselovanskega gibanja. Zdal pa smo zvedeli iz zanesljivega vira, da tega našega velikega prijatelja ni več med živimi... Postal je žrtve Varšave... Še julija meseca je pisal, da bo to jesen zopet prišel v Jugoslavijo z novo zalogo predavanj — pa je prav to jesen šel tja, odkoder ni več vrnitve... Nam pa je ostal v spominu s svojimi lepimi predavanji letos junija meseca na naši univerzi o Slowackem in o »Mladi Poljski«, kakor tudi s svojim lepim pregledom poljske zgodovine, moči, elave in propadov, ki ga je imel v Delavski zbornici. Južnoslovanska kultura je izgubila z njim, ki je predaval južnoslovanske književnosti na varšavski univerzi, velikega ljubitelja, vsi pa, ki so ga osebno poznali, dobrega in iskrenega prijatelja... Bil je eden največjih poljskih slovanofilov, ki je pa posebno ljubezen poseval Jugoslovanom, med njimi Vojnovicu (razprava o Vojnoviću se je prav ta mesec zaključila v hrvaškem prevodu v reviji Franjevački vjestnik, Visoko, Bosna) ter lužiškim Srhom, o katerih je poleg večje knjige izdal majhno priročno knjižico še letošnje leto. Kot višji uradnik pri ministretvu prosvete v Varšavi je ektrbno pripravljval kulturno pogodbo med Poljaki in nami ter eploh razvijal zadnji čas največjo aktivnost za čim teenejšo sodelovanje med